

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2042

[Total No. of Pages : 4

[6561]-101

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC 0701 : CONSTITUTIONAL LAW - II

(2017 Pattern) (Semester - III) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part 'A'. Each question in part "A" is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 marks.
- 3) Answer any three questions from part 'C'. Each question in part 'C' is for 5 marks.

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain in detail the procedure of passing different bills in Parliament.

Q2) Explain the composition, powers and principle of collective responsibility of council of ministers in state.

Q3) Discuss the writ jurisdiction of High Court.

Q4) Discuss in detail the qualifications and disqualifications for parliamentary membership.

Q5) Explain different kinds of emergency and it's effect on fundamental rights.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain the contractual and tortious liability of state with the help of decided cases.
- Q7)** Explain the executive and judicial powers of President of India.
- Q8)** Discuss the composition, powers and functions of administrative tribunals under Indian Constitution.
- Q9)** Explain the original and advisory jurisdiction of Supreme Court of India.

PART - C

Q10) Write Short Notes on. (Any three)

[3×5=15]

- a) Panchhi Commission
- b) Borrowing power of state
- c) Office of Profit
- d) Advocate General
- e) Article 370

Total No. of Questions : 10]

PE2042

[6561]-101

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC 0701 : CONSTITUTIONAL LAW - II

(2017 Pattern) (Semester - III) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग 'अ' मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'अ' मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग 'ब' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'ब' मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग 'क' मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'क' मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) संसदेत विविध विधेयके संमत करण्याची प्रक्रिया तपशीलवार सांगा.

प्र.2) राज्यातील मंत्रीपरिषदेची रचना, अधिकार आणि सामूहिक जबाबदारीचे तत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) उच्च न्यायालयाच्या प्राधिलेख अधिकार क्षेत्राची चर्चा करा.

प्र.4) संसदीय सदस्यत्वासाठी पात्रता आणि अपात्रतेची तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.5) विविध प्रकारच्या आणीबाणी आणि त्याचा मूलभूत अधिकारांवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.6) निर्णय झालेल्या प्रकरणांच्या सहाय्याने राज्याचे कंत्राटी आणि भरपाईचे उत्तरदायित्व स्पष्ट करा.

प्र.7) भारताच्या राष्ट्रपतींचे कार्यकारी आणि न्यायिक अधिकार स्पष्ट करा.

प्र.8) भारतीय संविधानांतर्गत प्रशासकीय न्यायाधिकरणांची रचना, अधिकार आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

प्र.9) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाचे मूल आणि सल्लागार अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा: (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) पुंछी आयोग
- ब) राज्याचे कर्ज घेण्याचे अधिकार
- क) लाभाचे पद
- ड) राज्याचे महाधिवक्ता
- इ) अनुच्छेद 370

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2043

[Total No. of Pages : 4

[6561]-102

LL.B. - II (Three Year Law Course)

LC0702 : PROPERTY LAW & EASEMENT

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part-B. Each question in Part- B is for 10 marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

(Attempt any three)

Q1) Explain the doctrine of Fraudulent transfer with reference to the provisions on transfer of property Act, 1882?

Q2) Define mortgage? Discuss various kinds of mortgage?

Q3) Define 'sale'. Explain various conditions for affecting a sale?

Q4) What is easement? Mentioned the conditions in which an easement can be acquired?

Q5) What is exchange? Explain the rights of party deprived of things of an exchange.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

(Attempt any two)

Q6) Define actionable claim? Discuss the provisions related with actionable claim under transfer of property Act, 1882.

Q7) Explain the scope & object of rule against perpetuity.

Q8) Discuss the essentials of valid gift with the help of relevant legal provisions.

Q9) Explain the essentials of a valid lease.

PART - C

(Attempt any three)

Q10) Write a short note.

[3×5=15]

- a) Doctrine of ostensible owner
- b) Servient Heritage
- c) Right to redemption
- d) Distinction between leases & licence
- e) Revocation of Licence

Total No. of Questions : 10]

PE2043

[6561]-102

LL.B. - II (Three Year Law Course)

LC0702 : PROPERTY LAW & EASEMENT

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

(कोणतेही तीन)

प्र.1) संपत्ती हस्तांतरण कायदा 1882 च्या तरतुदीनुसार कपटपूर्ण हस्तांतराच्या सिद्धांताचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.2) गहाणाची व्याख्या करा. विविध प्रकारच्या गहाणांची चर्चा करा.

प्र.3) विक्रीची व्याख्या करा. विक्री प्रभावी करण्यासाठी लागणाऱ्या आवश्यक अटी स्पष्ट करा.

प्र.4) सुविधाधिकार म्हणजे काय? ज्या अटीनुसार सुविधाधिकार मिळू शकतात त्या स्पष्ट करा.

प्र.5) विनिमय म्हणजे काय? विनिमया पासून वंचित असलेल्या पक्षाचे अधिकार स्पष्ट करा.

भाग-ब

[2×10=20]

(कोणतेही दोन)

प्र.6) कारवाईयोग्य दाव्याची व्याख्या करा. मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, 1882 अंतर्गत कारवाईयोग्य दाव्याशी संबंधित तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.7) शाश्वतेविरुद्धच्या नियमाची व्याप्ती आणि उद्देश स्पष्ट करा.

प्र.8) 'दान' संबंधित कायदेशीर तरतुदींच्या आवश्यक गोष्टींची चर्चा करा.

प्र.9) भाडेपट्टा करीता आवश्यक असणाऱ्या गोष्टी स्पष्ट करा.

भाग-क

(कोणतेही तीन)

प्र.10) लहान टिपा लिहा.

[3×5=15]

- अ) वटकरणी मालकाकडून हस्तांतरणीय सिद्धांत
- ब) अनुसेवी स्थावर मालक
- क) गहाण कराराचा विमोचन करण्याचा अधिकार
- ड) भाडेपट्टी आणि परवाना यातील फरक
- इ) परवाना रद्द करणे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3207

[Total No. of Pages : 4

[6561]-103

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC 0703 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Answer Question.no 10 from part C as directed. Question no.10 is for 15 marks.

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** According to Holland, 'International law is the vanishing point of jurisprudence'. Analyse the nature & historical development of International Law.
- Q2)** Examine in detail the relationship between International Law and Municipal Law. Discuss the related theories, which show the relationship between International Law and Municipal Law.
- Q3)** 'In modern days, State is not the only subjects of International Law.' In the light of the above statement, explain in detail various subjects under International Law.
- Q4)** "Differences between nations must be adjusted by reason, not by force."- Hugo Grotius. In the light of the statement, explain various Peaceful means of Settlement of International Disputes and role of UN in it.
- Q5)** Elaborate on Composition, Power and Functions of General assembly of UNO. Analyze its role as the chief deliberative and representative organ of the UN. Critically evaluate the shortcomings and limitations of the General Assembly.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain in brief the various sources of International Law as recognized under Article 38(1) of the ICJ Statute.
- Q7)** What is meant by State Succession? Also discuss the difference between State Succession and Succession of Government.
- Q8)** Discuss the concepts of Asylum and Extradition in the context of International Law. Explain the various types of Asylum.
- Q9)** Explain the concept and importance of State Recognition under International Law along with theories of State Recognition.

PART - C

Q10) Write a note on any THREE of the following:

[3×5=15]

- a) Immunities and Privileges of Diplomatic Agents
- b) Calvo Clause
- c) Jus Cogens
- d) Statelessness & Role of UNHCR.
- e) Procedure for Termination of Treaties.

* * *

Total No. of Questions : 10]

PE3207

[6561]-103

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC 0703 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

- प्र.1)** हॉलंडनुसार, 'आंतरराष्ट्रीय कायदा हा न्यायशास्त्राचा अदृश्य बिंदू आहे.' आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्वरूप आणि ऐतिहासिक विकासाचे विश्लेषण करा.
- प्र.2)** आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि राष्ट्रीय कायद्यातील संबंधांचे तपशीलवार परीक्षण करा. आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि राष्ट्रीय कायदा यांच्यातील संबंध दर्शविणाऱ्या संबंधित सिद्धांतांची चर्चा करा.
- प्र.3)** 'आधुनिक काळात, केवळ राज्य हे आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे विषय नाहीत.' वरील विधानाच्या प्रकाशात, आंतरराष्ट्रीय कायदा अंतर्गत येणाऱ्या विविध विषयांचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.4)** "राष्ट्रांमधील फरक बळजबरीने नव्हे तर तर्काने सोडवले पाहिजेत."-ह्यूगो ग्रीशियस. या विधानाच्या प्रकाशात, आंतरराष्ट्रीय वाद सोडवण्याचे विविध शांततापूर्ण मार्ग आणि त्यात संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.5)** संयुक्त राष्ट्रांच्या महासभेची रचना, अधिकार आणि कार्ये विस्तृत करा. संयुक्त राष्ट्रांच्या या मुख्य विचारशील आणि प्रतिनिधी संस्थेच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा. महासभेच्या उणीवा आणि मर्यादांचे गंभीरपणे मूल्यांकन करा.

- प्र.6)** आयसीजे कायद्याच्या (Statute of ICJ) कलम 38(1) अंतर्गत मान्यताप्राप्त आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या विविध स्रोतांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.7)** राज्य उत्तराधिकार म्हणजे काय? तसेच राज्य उत्तराधिकार आणि सरकारचे उत्तराधिकार यातील फरकाची चर्चा करा.
- प्र.8)** आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या संदर्भात आश्रय आणि प्रत्यार्पणाच्या संकल्पनांची चर्चा करा. आश्रयाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.9)** आंतरराष्ट्रीय कायद्यांतर्गत राज्य मान्यताची संकल्पना आणि महत्त्व तसेच राज्य मान्यतेच्या सिद्धांतांचे स्पष्टीकरण द्या.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[3×5=15]

- अ) राजनैतिक दूतांचे सुरक्षा आणि विशेषाधिकार
- ब) कॅल्व्हो कलम
- क) जस कोजेन्स (Jus Cogens)
- ड) राज्यहीनता आणि UNHCR ची भूमिका
- इ) आंतरराष्ट्रीय करारांच्या समाप्तीची प्रक्रिया

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2044

[Total No. of Pages : 4

[6561]-104

S.Y. LL.B.

(Three Year Law Course)

**LP 0704 : PRACTICAL TRAINING PAPER I -
PROFESSIONAL ETHICS AND CONTEMPT OF COURT LAW
(2017 Pattern) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is worth 10 marks.*
- 3) Answer any 3 questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*
- 4) Figures to the right indicate full marks.*

PART - A

[45]

- Q1)** Write a detailed note on the development of the Legal profession during the ancient and medieval period in India
- Q2)** Discuss the duties of an advocate towards the courts under the “Standards of Professional Conduct and Etiquette” laid down by the Bar Council of India under the Advocates Act 1961.
- Q3)** Discuss the provisions related to the election of members of bar councils under the Advocate Act, 1961.
- Q4)** Define ‘Civil Contempt’ and discuss defences available for civil contempt under the Contempt of Court Act, 1971
- Q5)** Write a note on the Historical development of the law of contempt of court in India.

PART - B

[20]

- Q6)** Write a note on the Procedure for initiating a contempt proceeding under the Contempt of Court Act, 1971.
- Q7)** Discuss the provisions related to the restrictions on the practice of Senior Advocate under the Advocate Act, 1961 and the Bar Council of India. Rules.

P.T.O.

Q8) Write a case comment on LD Jaikwal v. State of UP, AIR 1984 SC 1734.

Q9) Write a case comment on D Saibaba v. Bar Council of India, AIR 2003 SC 2502

PART - C

Q10) Write a short note (Any three)

[15]

- a) Impact of globalisation on the legal profession in India Punishment of advocates for professional misconduct
- b) Advocate's duty to render legal aid,
- c) Right of Pre-audience
- d) Restrictions on advertising
- e) Constitutional provisions related to contempt of Court

[6561]-104
S.Y. LL.B.
(Three Year Law Course)
LP 0704 : PRACTICAL TRAINING PAPER I -
PROFESSIONAL ETHICS AND CONTEMPT OF COURT LAW
(2017 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही 3 प्रश्नांचे उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
- 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - अ

[45]

- प्रश्न 1) भारतातील प्राचीन आणि मध्ययुगीन कालखंडात वकिली व्यवसायाच्या विकासावर सविस्तर टिपण लिहा.
- प्रश्न 2) अॅडव्होकेट्स अॅक्ट 1961 अंतर्गत बार कौन्सिल ऑफ इंडियाने घालून दिलेल्या “प्रोफेशनल कंडक्ट अॅड शिष्टाचाराच्या मानकांनुसार” वकिलांच्या न्यायालयांप्रती असलेल्या कर्तव्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3) अॅडव्होकेट अॅक्ट 1961 अन्वये बार कौन्सिलसदस्यांच्या निवडीसंदर्भातील तरतुदींवर चर्चा करा.
- प्रश्न 4) ‘दिवाणी अवमान’ची व्याख्या करा आणि न्यायालयाचा अवमान कायदा, 1971 अंतर्गत दिवाणी अवमानासाठी उपलब्ध बचावाची चर्चा करा.
- प्रश्न 5) भारतातील न्यायालयाचा अवमान करण्याच्या कायद्याच्या ऐतिहासिक विकासावर एक टिपण लिहा.

भाग - ब

[20]

- प्रश्न 6) न्यायालयाचा अवमान कायदा, 1971 अन्वये अवमान कार्यवाही सुरू करण्याच्या प्रक्रियेवर टिपण लिहा.
- प्रश्न 7) अॅडव्होकेट अॅक्ट 1961 आणि बार कौन्सिल ऑफ इंडिया अंतर्गत वरिष्ठ वकिलांच्या प्रॅक्टिसवरील निर्बंधांशी संबंधित तरतुदींवर चर्चा करा.

प्रश्न 8) एल. डी जायकवाल वि. वर केस कॉमेंट लिहा. यूपी राज्य AIR 1984 एससी 1734.

प्रश्न 9) डी साईबाबा विरुद्ध बार कौन्सिल ऑफ इंडिया, AIR 2003 एससी 2502 वर केस टिप्पणी लिहा.

भाग - क

प्रश्न 10) एक छोटी नोट लिहा (कोणतेही तीन)

[15]

- अ) जागतिकीकरणाचा भारतातील वकिली व्यवसायावर होणारा परिणाम व्यावसायिक गैरवर्तणुकीसाठी वकिलांना शिक्षा.
- ब) कायदेशीर मदत देणे हे वकिलाचे कर्तव्य.
- क) प्री - ऑडियंसचा हक्क
- ड) जाहिरीतीवर निर्बंध
- इ) न्यायालयाचा अवमान करण्यासंदर्भातील घटनात्मक तरतुदी.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2045

[Total No. of Pages : 4

[6561]-105

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO-0705(A) : COMPARATIVE CONSTITUTIONS

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Part A, Part B and Part C are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 3) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 4) *Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

Q1) Explain comparative perspective of amending power in India, USA and Australia.

Q2) Explain the incidents and the written Constitutions which are not justiciable.

Q3) Explain in detail the distinction between 'Constitutional Law' and 'Ordinary Law'.

Q4) Explain the distinction between Indian federalism and U.S. federalism.

Q5) Explain the various forms of government-parliamentary, presidential and monarchical.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Explain Constitutional law as branch of public law.
- Q7)** Write a note on the spirit of Constitution.
- Q8)** Explain in detail instances of application of foreign precedent in Indian legal system.
- Q9)** Explain in detail amending power of Constitution in India and Australia.

PART - C

[3 × 5 = 15]

Q10) Short Notes (Attempt any Three)

- a) Common Law heritage
- b) Fundamental Rights
- c) Supremacy of Judiciary in Federation
- d) Common law of England
- e) Competitive Federalism

Total No. of Questions : 10]

PE-2045

[6561]-105

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO-0705(A) : COMPARATIVE CONSTITUTIONS

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन लघु प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 05 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) भारत, यूएसए आणि ऑस्ट्रेलियामध्ये घटना दुरुस्तीचे अधिकार तुलनात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) लिखित घटना आणि न्याय्य नसलेल्या लिखित घटना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) 'संवैधानिक कायदा' आणि 'सामान्य कायदा' यातील फरक तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) भारतीय संघराज्य आणि यूएस संघराज्य यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) सरकार-संसदीय, अध्यक्षीय आणि राजेशाहीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

- प्रश्न 6) सार्वजनिक कायद्याची शाखा म्हणून घटनात्मक कायदा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7) 'संविधानाचा आत्मा' टीप लिहा.
- प्रश्न 8) भारतीय कायदेशीर व्यवस्थेत 'परकीय न्यायालयीन निर्णय' लागू करण्याच्या उदाहरणांचे तपशीलवार वर्णन करा.
- प्रश्न 9) भारत आणि ऑस्ट्रेलियातील राज्यघटनेच्या अधिकारातील दुरुस्तीचे तपशीलवार वर्णन करा.

- प्रश्न 10) टीपा लिहा : (कोणत्याही तीन)
- अ) सामान्य कायदा वारसा
 - ब) मूलभूत अधिकार
 - क) फेडरेशनमध्ये न्यायव्यवस्थेचे वर्चस्व
 - ड) इंग्लंडचा सामान्य कायदा
 - इ) स्पर्धात्मक संघराज्य

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2046

[Total No. of Pages : 4

[6561]-106

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0706 (B) : INVESTMENT AND SECURITIES LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from Part A. Each question carry 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each question carry 10 marks.*
- 3) *Answer question no. 10 from part C as directed. Question No. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)* Discuss the law relating to recognition of stock exchange in India.
- Q2)* Explain the constitution and functions of Securities Appellate Tribunal established under the securities Exchange Board of India Act, 1992.
- Q3)* Explain the role and function of SEBI under the Security Exchange Board of India Act?
- Q4)* Discuss the Historical evolution of Investment and security market in India.
- Q5)* What are primary market? Explain the Advantages —Disadvantages to companies and investors.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

Q6) What are mutual funds? How are they regulated?

Q7) State and explain the classification of securities.

Q8) Define prospectus and discuss the contents of prospectus.

Q9) Who is an 'underwriter'? Explain his role and function.

PART - C

Q10) Write Short notes (any 3) :

[3 × 5 = 15]

- a) Debentures and Bonds
- b) Supersession of Stock exchange
- c) Derivatives
- d) Brokers
- e) Debt Recovery Tribunal

Total No. of Questions : 10]

PE-2046

[6561]-106

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0706 (B) : INVESTMENT AND SECURITIES LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) उत्तर प्रश्न क्र. निर्देशानुसार भाग क पासून 10. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.
-

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) भारतातील स्टॉक एक्सचेंजच्या मान्यतेशी संबंधित कायद्याची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) सिक्युरिटीज एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया कायदा, 1992 अंतर्गत स्थापन केलेल्या सिक्युरिटीज अपील न्यायाधिकरणाची घटना आणि कार्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) सिक्युरिटी एक्सचेंज बोर्ड ऑफ इंडिया कायद्यांतर्गत सेबीची भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) भारतातील गुंतवणूक आणि सुरक्षा बाजाराच्या ऐतिहासिक उत्क्रांतीची चर्चा करा.
- प्रश्न 5) प्राथमिक बाजार म्हणजे काय? कंपन्या आणि गुंतवणूकदारांना होणारे फायदे तोटे स्पष्ट करा.

- प्रश्न 6)** म्युच्युअल फंड म्हणजे काय? त्यांचे नियमन कसे केले जाते?
- प्रश्न 7)** सिक्युरिटीजचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** प्रॉस्पेक्टस परिभाषित करा आणि प्रॉस्पेक्टसच्या तपशीलावर चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** 'अंडराइटर' कोण आहे? त्याची भूमिका आणि कार्य स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

[3 × 5 = 15]

- अ) डिबेंचर्स आणि बाँड्स
- ब) स्टॉक एक्सचेंजचे सुपरसेसेशन
- क) व्युत्पन्न
- ड) दलाल
- इ) कर्ज वसुली न्यायाधिकरण

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2047

[Total No. of Pages : 4

[6561]-107

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO 0707 (C) : CRIMINAL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any three questions from Part A. Each question in Part A carries 15 marks.
- 2) Attempt any two questions from Part B. Each question in Part B carries 10 marks.
- 3) Attempt any three questions from Part C. Each question in Part C carries 5 marks.
- 4) Figures to the right indicate full marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) What are the salient features of the Information Technology Act, 2000. Comment on the exemptions from liability of intermediary in certain cases related to cyber crime.
- Q2) What are the general principles of Care and Protection of Children and the Procedure in Relation to Children in Need of Care and Protection under the J.J. Act 2015?
- Q3) Discuss the various provisions relating to executive powers and duties of the police under the Maharashtra Police Act, 1951.
- Q4) Explain the different offences and punishments under the Prevention of Corruption Act 1988?
- Q5) Define Organized Crime. Elaborate on the special procedure relating to change in rules of Evidence and Criminal Procedure under the Maharashtra Control of Organized Crime Act 1999.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6) Explain the special measures for maintenance of public order and safety of the state under the Maharashtra Police Act, 1951.
- Q7) Elucidate in detail the appointment of special judges and investigation into cases under the Prevention of Corruption Act, 1988.

P.T.O.

Q8) Comment on the functioning of the Juvenile Justice Board under the Juvenile Justice (Care and Protection of Children) Act, 2015.

Q9) Explain the measures to control and prohibit the smuggling of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. What are the penalties under the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act 1985?

PART - C

Q10) Short Notes. (Any Three)

[3 × 5 = 15]

- a) Adoption under the J.J. Act 2015
- b) Authorities and officers under the N.D.P.S. Act
- c) Definition of public servant under the Prevention of Corruption Act
- d) Courts and Public Prosecutor under MCOCA
- e) Police Regulations

PE-2047

[6561]-107

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO 0707 (C) : CRIMINAL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्न करूनपहा. भाग - अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
- 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्न करूनपहा. भाग - ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
- 3) भाग - क मधील कोणत्याही तीन प्रश्न करूनपहा. भाग - क मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.
- 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, 2000 ची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत? सायबर गुह्यांशी संबंधित काही प्रकारणांमध्ये मध्यस्थांच्या दायित्वापासून सूट देण्यावर टिप्पणी द्या.
- प्रश्न 2) जे.जे. कायदा 2015 अंतर्गत मुलांची काळजी आणि संरक्षणाची सामान्य तत्त्वे आणि काळजी आणि संरक्षणाची गरज असलेल्या मुलांशी संबंधित प्रक्रिया काय आहेत?
- प्रश्न 3) महाराष्ट्र पोलीस कायदा, 1951 अंतर्गत पोलिसांच्या कार्यकारी अधिकार आणि कर्तव्यांशी संबंधित विविध तरतुदींची चर्चा करा.
- प्रश्न 4) भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा 1988 अंतर्गत विविध गुन्हे आणि शिक्षेचे स्पष्टीकरण द्या?
- प्रश्न 5) संघटित गुन्हेगारीची व्याख्या करा. महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा 1999 अंतर्गत पुरावा आणि फौजदारी प्रक्रियेच्या नियमांमध्ये बदल करण्याशी संबंधित विशेष प्रक्रिया सविस्तरपणे सांगा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) महाराष्ट्र पोलीस कायदा, 1951 अंतर्गत सार्वजनिक सुव्यवस्था आणि सुरक्षितता राखण्यासाठी विशेष उपाययोजना स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7) भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायदा, 1988 अंतर्गत विशेष न्यायाधीशांची नियुक्ती आणि प्रकरणांचा तपास याबद्दल सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 8) बाल न्याय (मुलांची काळजी आणि संरक्षण) कायदा, 2015 अंतर्गत बाल न्याय मंडळाच्या कार्यावर टिप्पणी द्या.

प्रश्न 9) अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थांच्या तस्करीवर नियंत्रण आणि प्रतिबंध करण्यासाठी उपाययोजना स्पष्ट करा. अंमली पदार्थ आणि सायकोट्रॉपिक पदार्थ कायदा 1985 अंतर्गत काय शिक्षा आहेत?

भाग - क

प्रश्न 10) लहान टिपा. (कोणतेही तीन)

[3 × 5 = 15]

- अ) जे.जे. कायदा 2015 अंतर्गत दत्तक घेणे
- ब) एन. डी. पी. एस. कायद्यांतर्गत अधिकारी आणि अधिकारी
- क) भ्रष्टाचार प्रतिबंधक कायद्यांतर्गत सार्वजनिक सेवकाची व्याख्या
- ड) मकोका अंतर्गत न्यायालये आणि सरकारी वकील
- इ) पोलिस नियमावली

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2048

[Total No. of Pages : 4

[6561]-108

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO 0708(D) : COOPERATIVE LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.*
- 2) *Answer any two questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.*
- 3) *Answer question no. 10 from part 'C' as directed. Question no. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** What is the procedure for liquidation of a cooperative society under the Maharashtra Cooperative Societies Act, 1960?
- Q2)** Discuss in detail the various forms of aid that State provides to the cooperative societies under M.C.S. Act, 1960.
- Q3)** Discuss the significance of cooperatives over historical time and the extent to which they are actually both efficient and effective economically and socially.
- Q4)** Explain in detail the provisions about conduct of different types of meetings of General Body of the Cooperative Society.
- Q5)** Discuss the various characteristics of a co-operative society and compare the organisation of co-operation with company, trust and partnership firm.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** What is Bye-laws? Discuss the important features of Model Bye-laws.
- Q7)** State and explain types of members and their rights, privileges and duties under the M.C.S. Act, 1960.
- Q8)** What is incorporation of Cooperative society? Discuss in detail effect of incorporation.
- Q9)** Discuss the various stages of the growth and development of Co-operative movement in India throw Five Yearly Plans.

PART - C

[3 × 5 = 15]

Q10) Write Short notes on any Three :

- a) Amalgamation and conversion of societies
- b) Cost of conduct of election of Co-operative society
- c) NABARD
- d) Investment of funds by Cooperative societies
- e) Principal State Partnership Fund

Total No. of Questions : 10]

PE-2048

[6561]-108

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LO 0708(D) : सहकार कायदा

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणतेही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) निर्देशानुसार भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, 1960 अंतर्गत सहकारी संस्थेच्या परिसमापणाची प्रक्रिया काय आहे?
- प्रश्न 2)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, 1960 अंतर्गत सहकारी संस्थांना राज्य पुरवत असलेल्या विविध प्रकारच्या मदतीची तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** ऐतिहासिक काळातील सहकारी संस्थांचे महत्त्व आणि आर्थिक आणि सामाजिकदृष्ट्या त्या प्रत्यक्षात किती कार्यक्षम आणि प्रभावी आहेत याची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** सहकारी संस्थेच्या सर्वसाधारण सभेच्या विविध प्रकारच्या बैठका आयोजित करण्याबाबतच्या तरतुदींचे तपशीलवार वर्णन करा.
- प्रश्न 5)** सहकारी संस्थेच्या विविध वैशिष्ट्यांची चर्चा करा आणि सहकारी संस्थेची कंपनी, ट्रस्ट आणि भागीदारी फर्म यांच्याशी तुलना करा.

- प्रश्न 6)** उपविधी म्हणजे काय? आदर्श उपविधीच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 7)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम 1960 अंतर्गत सदस्यांचे प्रकार आणि त्यांचे अधिकार, विशेषाधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** सहकारी संस्थेचे निगमन म्हणजे काय? निगमनाच्या परिणामाची तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** भारतातील सहकारी चळवळीच्या वाढ आणि विकासाच्या विविध टप्प्यांवर पंचवार्षिक योजनांची चर्चा करा.

- प्रश्न 10)** कोणत्याही तीनवर थोडक्यात टिपा लिहा.
- अ) संस्थांचे एकत्रीकरण आणि रूपांतरण
 - ब) सहकारी संस्थेच्या निवडणुकीचा खर्च
 - क) नाबार्ड
 - ड) सहकारी संस्थाद्वारे निधीची गुंतवणूक
 - इ) प्रमुख राज्य भागीदारी निधी

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2049

[Total No. of Pages : 4

[6561]-109

LL.B. - II

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0709 (E) : PRIVATE INTERNATIONAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Solve any three questions from Part A. Each question from Part A carries 15 marks.*
- 2) *Solve any two questions from Part B. Each question from Part B carries 10 marks.*
- 3) *Solve any three questions from Part C. Each question from Part C carries 5 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)* Discuss the Nature and Definition of Private International Law. Elaborate the historical development of Private International Law in India.
- Q2)* What are the Theories and Sources of Private International Law?
- Q3)* Explain the Relations between Private International law and Public International Law.
- Q4)* Elaborate the concept and theories of characterization.
- Q5)* Domicile is a connecting factor in application of Private International Law.
- Discuss Critically.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Elaborate on conceptual discourse of Property in the light of application of Private International Law.
- Q7)** What is the Law of Contractual obligation in the context of Private International Law?
- Q8)** Explain in detail the different kinds of Non Contractual Obligations and jurisdictional issues under Private International law.
- Q9)** What is the law relating to Marriage and Dissolution of marriage in the context of Private International Law?

PART - C

Q10) Write short notes on any three :

[3 × 5 = 15]

- a) Importance of Hague Conference in Private International Law.
- b) Law relating to Execution of Foreign Judgments by Indian Courts.
- c) Explain in detail the concept of Legitimacy and Legitimization.
- d) Law relating to Recognition of Foreign Divorce in India.
- e) Law relating to the concept of *renvoi*.

Total No. of Questions : 10]

PE-2049

[6561]-109

LL.B. - II

(Second Year of Three Years Law Course)

LO-0709 (E) : PRIVATE INTERNATIONAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा चे स्वरूप आणि व्याख्या विशद करून खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा चे भारतातील ऐतिहासिक विकासाचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा चे स्रोत आणि सिद्धान्त सांगा.
- प्रश्न 3) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा आणि सार्वजनिक आंतरराष्ट्रीय कायदातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) व्यक्तिचित्रना ची संकल्पना आणि सिद्धांत विस्तृतपणे सांगा.
- प्रश्न 5) 'खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा च्या अंमलबजावणीसाठी अधिवास हा घटक एक महत्वाचा दुवा असतो, हे विधान टीकात्मक दृष्टीने विशद करा.

- प्रश्न 6)** मालमत्तेची संकल्पना विशद करून त्याची खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा तील अंमलबजावणी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** करारातून येणाऱ्या जबाबदारीच्या कायदा चे खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा च्या दृष्टिकोनातून विश्लेषण करा.
- प्रश्न 8)** गैर करारातून येणाऱ्या विविध प्रकारच्या जबाबदाऱ्या चे विवेचन करून खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदाच्या दृष्टिकोनातून येणाऱ्या अधिकारक्षेत्र संबंधीच्या अडचणीचा उहापोह करा.
- प्रश्न 9)** विवाह आणि घटस्पोटाच्या कायद्याचे खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा च्या दृष्टिकोनातून विश्लेषण करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** लहान टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) : **[3 × 5 = 15]**
- अ) खाजगी आंतरराष्ट्रीय कायदा च्या दृष्टिकोनातून हेग परिषदेचे महत्व स्पष्ट करा.
- ब) भारतीय न्यायालयामार्फत आंतरराष्ट्रीय न्याय निवाड्यांची अंमलबजावणी संदर्भातील कायद्याचा उहापोह करा.
- क) औरसपणा आणि औरसपणा ची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ड) परदेशात होणाऱ्या घटस्फोटाना भारतात मान्यता देणारा कायदा स्पष्ट करा.
- इ) रेनवोई संकल्पना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2050

[Total No. of Pages : 4

[6561]-110

Second Year LL.B. (Three Year Course)

LC-0801 : LABOUR & INDUSTRIAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question no.10 from Part-C as directed. The question no.10 is for 15 marks.*

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** Critically analyse the concept of wages and Unfair labour practices in India.
- Q2)** What are the various authorities under the Industrial Dispute Act, 1947? Discuss the powers and functions of those authorities?
- Q3)** Define Wages and Discuss the objectives of the Minimum Wages Act, 1948 and explain the procedure fixation and revision of minimum wages under the Minimum Wages Act, 1948.
- Q4)** Explain in detail the safety and welfare measures under the Factories Act, 1948.
- Q5)** What are the circumstances in which an employer is and is not liable to pay compensation under Employees Compensation Act, 1923?

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Discuss in detail the powers of Labour and Industrial Court under the Maharashtra Recognition of Trade Unions and Prevention of Unfair Labour Practices Act, 1971.
- Q7)** Elaborate on the Working Hours of Adults and Employment of Young Persons and Women under the Factories Act, 1948.
- Q8)** Discuss the Penalties and Procedures under the Contract Labour (Regulation and Abolition) Act, 1970.
- Q9)** What is Authority? Discuss the various Authorities under the Industrial Act of 1947.

PART - C

Q10) Write a short notes on any Three

[3×5=15]

- a) Lock-outs
- b) Difference between Lock-outs and lay off
- c) The doctrine of Added Peril.
- d) Labour Courts
- e) Labour laws in India

Total No. of Questions : 10]

PE2050

[6561]-110

Second Year LL.B. (Three Year Course)

LC-0801 : LABOUR & INDUSTRIAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार प्रश्न क्र.10 भाग-क मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रश्न क्र 10 हा 15 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) भारतातील मजुरी आणि अनुचित कामगार पद्धती या संकल्पनेचे गंभीरपणे विश्लेषण करा.

प्र.2) औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत विविध प्राधिकरणे कोणती आहेत? त्या प्राधिकरणांचे अधिकार आणि कार्ये यांची चर्चा करा.

प्र.3) किमान वेतन कायदा, 1948 च्या विषयांवर चर्चा करा. किमान वेतन कायदा, 1948 अंतर्गत किमान वेतन निश्चित करणे आणि सुधारणेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.4) कारखाना कायदा, 1948 अंतर्गत सुरक्षा आणि कल्याणकारी उपायांचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.5) कर्मचारी भरपाई कायदा, 1923 अंतर्गत भरपाई देण्यास नियोक्ता कोणकोणत्या परिस्थितीत जबाबदार आहे आणि कोणकोणत्या परिस्थितीत जबाबदार नाही?

प्र.6) महाराष्ट्र रिकग्निशन ऑफ ट्रेड युनियन्स आणि प्रिव्हेंशन ऑफ अनफेअर लेबर प्रॅक्टिसेस ऐक्ट 1971 अंतर्गत अनुचित कामगार प्रथांवर तपशीलवार माहिती द्या.

प्र.7) कारखाना कायदा, 1948 अंतर्गत प्रौढांच्या कामाचे तास आणि तरूण व्यक्ती आणि महिलांच्या रोजगारावर तपशीलवार माहिती द्या.

प्र.8) कंत्राटी कामगार (नियमन आणि निर्मूलन) कायदा, 1970 अंतर्गत दंड आणि प्रक्रियांची चर्चा करा.

प्र.9) प्राधिकरण म्हणजे काय? 1947 च्या औद्योगिक कायदांतर्गत विविध प्राधिकरणांची चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा.

[3×5=15]

- अ) लॉक-आउट
- ब) लॉक-आउट आणि ले ऑफ मधील फरक
- क) जोडलेल्या संकटाची शिकवण (Doctrine of Added Peril)
- ड) कामगार न्यायालये
- इ) भारतातील कामगार कायदे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2051

[Total No. of Pages : 4

[6561]-111

LL.B. - II (Three Year Course)

LC 0802 : JURISPRUDENCE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Each question in Part A is for 15 marks. Answer any three questions from Part-A.*
- 2) *Each question in Part B is for 10 marks. Answer any two questions from Part -B.*
- 3) *Question No. 10 is for 15 marks. Answer question No. 10. from Part C as directed.*

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** Which of the following sources of Law is the most binding comparatively: Legislation, Precedent or Customs. Support your answers with reasons.
- Q2)** What is the relevance of Natural Law Theory in interpretation of the Constitution of India? Give relevant examples in the form of landmark judgments for your answer.
- Q3)** Explain a comparative account of Bentham's Legal Positivism and HLA Hart's Concept of Law.
- Q4)** What is the difference between American Legal Realism and Scandinavian Legal Realism?
- Q5)** "The wealthy and the powerful use the law as an instrument for oppression to maintain their place in hierarchy" critically evaluate this statement in light of the Critical Law School.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain Legal Feminism and cite examples of each of the types of feminism from the Indian Legal System.
- Q7)** What is Social Engineering Theory? Explain different types of interests with relevant examples of case laws or legislative provisions.
- Q8)** "A right indefinite in point of user, unrestricted in point of disposition and unlimited in point of duration over a determinate thing." Which legal concept is described in this statement, elaborate with examples.
- Q9)** Explain Kelsen's theory with its application in the Indian context.

P.T.O.

PART - C

Q10) Answer any three of the following questions. Each question carries 5 marks.
[3×5=15]

- a) Hohfeldian Analysis of Legal Rights.
- b) Kinds of Property.
- c) Mr. X has leased his house to Mr. Y for a period of 1 year, Mr. Y requested his friend Mr. Z to look after his house that he had taken on lease for a period of 1 month till he returns back from his work trip abroad. Explain who has the possession of the house? Also explain the kind of possession each one of them has, give reasons for your answer.
- d) “Robo Ltd. is a Company incorporated in India by Sita and Sheeba, they have manufactured a robot named Rooba who can perform all tasks of a domestic servant”. Identify who all are legal persons in this statement? And explain why they are legal persons.
- e) Ronald is a bouncer in a club, one of the visitors of the club Mr. Joy gets in arguments with him, he throws the visitor out. But later on after his shift gets over he goes back to his home which is closer to the club and gets a hockey stick with him and beats Mr. Joy who was walking on the road, causing him severe injuries. Explain what kind of liability is incurred in this case and whose liability it is?

Total No. of Questions : 10]

PE2051

[6561]-111

LL.B. - II (Three Year Course)

LC 0802 : JURISPRUDENCE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 80]

- सूचना :- 1) भाग-‘अ’ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे. भाग ‘अ’ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
2) भाग-‘ब’ मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे. भाग ‘ब’ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.
3) प्रश्न क्र.10 हा 15 गुणांचा आहे. निर्देशानुसार भाग ‘क’ मधील प्रश्न क्रमांक 10 उत्तर द्या.

भाग-अ

[3×15=45]

- प्र.1)** पुढीलपैकी कुठला कायद्याचा स्रोत तुलनेने जास्त बंधनकारक आहे: अधिनियम, न्यायालयीन निर्णय किंवा रूढी, आपल्या उत्तराचे कारणे सहित स्पष्टीकरण द्या.
- प्र.2)** भारतीय राज्य घटनेच्या अर्थाबोधामध्ये, नैसर्गिक कायद्याच्या सिद्धांताचा (नॅचरल लॉ थिअरी) कसा उपयोग होऊ शकतो, आपले उत्तर महत्त्वाच्या न्यायालयीन निर्णया सहित स्पष्ट करा.
- प्र.3)** बेनर्थम च्या लीगल पॉसिटीव्हिसम आणि एच एल ए हार्ट च्या कन्सेप्ट ऑफ लॉ चे तुलनात्मक विश्लेषण द्या.
- प्र.4)** अमेरिकन लीगल रिऐलिज्म आणि स्कॅंडिनेव्हियन लीगल रिऐलिज्म मध्ये काय फरक आहे?
- प्र.5)** “श्रीमंत आणि सामर्थ्यवान लोक पदानुक्रमात त्यांचे स्थान टिकवून ठेवण्यासाठी दडपशाहीचे साधन म्हणून कायद्याचा वापर करतात” क्रिटिकल लॉ स्कूलच्या अनुषंगाने या विधानाचे मूल्यांकन करा.

भाग-ब

[2×10=20]

- प्र.6)** कायदेशीर स्त्रीवाद समजावून सांगा आणि भारतीय न्यायव्यवस्थेतील स्त्रीवादाच्या प्रत्येक प्रकाराची उदाहरणे द्या.
- प्र.7)** सोशल इंजिनीरिंग थेअरी म्हणजे काय? विविध प्रकारचे इंटरेस्ट कुठले आहेत ते न्यायालयीन निर्णय आणि अधिनियमांच्या उदाहरणा सहित स्पष्ट करा.
- प्र.8)** “एका विशिष्ट वस्तू वरील हक्क जो वापर कर्त्याच्या दृष्टीने अनिश्चित, विल्हेवाटेच्या दृष्टीने निर्बंधित, वेळेच्या दृष्टीने अमर्यादित असतो” या विधानात कायद्यामधील कोणती संकल्पना वर्णन केली आहे, उदाहरणांसह विस्तृत करा.
- प्र.9)** केलसनचा सिद्धांत भारतीय संदर्भात वापरून स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या : प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत : **[3×5=15]**

- अ) होहफएलडीयन ऍनालिसिस चे तपशीलवार स्पष्टीकरण
- ब) विविध प्रकारच्या मालमत्ता काय आहेत?
- क) श्री. X ने त्यांचे घर श्री. Y ला 1 वर्षाच्या कालावधीसाठी भाड्याने दिले आहे, श्री Y ने त्यांचे मित्र श्री Z ला विनंती केली की परदेशी कामाच्या दौऱ्या वरून परत येईपर्यंत एका महिन्यासाठी घराची काळजी घ्यावी. या उदाहरणात घराचा ताबा कोणाकडे आहे ते सांगा? तसेच त्यांच्यापैकी प्रत्येकाकडे कोणत्या प्रकारचा ताबा आहे ते स्पष्ट करा, तुमच्या उत्तराची कारणे द्या.
- ड) “रोबो लिमिटेड ही सीता आणि शीबा यांनी भारतात स्थापन केलेली कंपनी आहे, त्यांनी रूबा नावाचा रोबोट तयार केला आहे जो घरातील नोकराची सर्व कामे करू शकतो”. या विधानातील कायदेशीर व्यक्ती कोण आहेत ते ओळखा? आणि ते कायदेशीर व्यक्ती का आहेत ते स्पष्ट करा?
- इ) रोनाल्ड एका क्लबमध्ये बाउंसर आहे, क्लब मध्ये येणारे एक श्री जॉय त्याच्याशी वाद घालतो, त्याने श्री जॉयला बाहेर फेकले. पण नंतर त्याची शिफ्ट संपल्यानंतर तो क्लबच्या जवळ असलेल्या त्याच्या घरी परत जातो आणि त्याच्यासोबत एक हॉकी स्टिक घेऊन रस्त्याने चालत असलेल्या श्री जॉयला मारहाण करतो, ज्यामुळे श्री. जॉयला गंभीर दुखापत होते. या प्रकरणात कोणत्या प्रकारचे दायित्व आहे आणि ते कोणाचे दायित्व आहे हे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2052

[Total No. of Pages : 4

[6561]-112

Second Year LL.B. (Three Years Law Course)

LC - 0803 : LAW OF EVIDENCE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All parts are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 3) *Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 4) *Answer any three questions from part C. Each question in part C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Define the term evidence and explain different types of evidence.

Q2) What is the privileged communication? Explain the law regarding the admissibility of privileged communication.

Q3) What is test identification parade? Discuss the law regarding its admissibility.

Q4) Discuss in detail the law regarding the relevancy of dying declaration.

Q5) What are the different changes brought in proving the electronic evidence by the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA)?

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** What are various types of presumptions under the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA)?
- Q7)** Explain the provisions relating to burden of proof and how it differs depending upon the nature of action or proceedings?
- Q8)** What is circumstantial evidence? Explain along with relevant case laws.
- Q9)** 'Confession made to the police is inadmissible'. Explain this statement in the light of provisions of the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA).

PART - C

Q10) Answer the following short notes (Any three)

[3×5=15]

- a) Estoppel
- b) Proved, disproved and not proved
- c) Fact in Issue
- d) Accomplice
- e) Expert opinion

Total No. of Questions : 10]

PE2052

[6561]-112

Second Year LL.B. (Three Years Law Course)

LC - 0803 : LAW OF EVIDENCE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) प्रश्नपत्रिकेतील सर्व भाग सक्तीचे आहेत.
 - 2) भाग-अ मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नास 15 गुण आहेत.
 - 3) भाग-ब मधील कुठलेही दोन प्रश्न सोडवा. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नास 10 गुण आहेत.
 - 4) भाग-क मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्नास 5 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) पुरावा या शब्दाची व्याख्या करा आणि विविध प्रकारचे पुरावे स्पष्ट करा.

प्र.2) विशेषाधिकार प्राप्त संप्रेषण (Privileged communication) म्हणजे काय? विशेषाधिकार प्राप्त संप्रेषणाच्या स्वीकारार्हतेबाबतचा कायदा स्पष्ट करा.

प्र.3) ओळख चाचणी (Identification parade) म्हणजे काय? त्याच्या मान्यतेबाबत कायद्याची चर्चा करा.

प्र.4) मृत्युपूर्व घोषणेच्या (dying declaration) प्रासंगिकतेबाबतच्या कायद्याची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5) भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) द्वारे इलेक्ट्रॉनिक पुरावे सिद्ध करण्यात कोणते वेगवेगळे बदल आणले आहेत?

- प्र.6)** भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) अंतर्गत विविध प्रकारची गृहीतके कोणती आहेत?
- प्र.7)** शाबीतच्या जबाबदारीशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा आणि कारवाई किंवा कार्यवाहीच्या स्वरूपानुसार ते कसे वेगळे असतात?
- प्र.8)** परिस्थितीजन्य पुरावा म्हणजे काय? संबंधित न्यायालयांच्या निवाड्यांच्या मदतीने ते स्पष्ट करा.
- प्र.9)** 'पोलिसांना दिलेला कबुलीजबाब अस्वीकार्य आहे'. भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) च्या तरतुदींच्या प्रकाशात हे विधान स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) प्रतिष्ठंभ (estoppel)
- ब) शाबीत, नाशाबीत आणि बिनशाबीत
- क) वादतथ्ये
- ड) सहअपराधी (accomplice)
- इ) तज्ञांचे मत

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2053

[Total No. of Pages : 4

[6561]-113

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LP 0804 : PRACTICAL TRAINING PAPER - II

Alternative Dispute Resolution System

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any 3 questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.
- 2) Answer any 2 questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.
- 3) Answer any 3 questions from part 'C'. Each question in part 'C' is for 5 marks.

PART - A

Attempt any Three of the following

[3 × 15 = 45]

- Q1) Discuss the various modes of settlement of dispute outside the court.
- Q2) What do you mean by mediation? Explain the concept of mediation. Comment upon the role of mediator.
- Q3) Discuss the concept of conciliation under Arbitration and conciliation Act, 1996. Also explain the role of conciliator.
- Q4) Explain the procedure laid down for “Conduct of Arbitral Proceedings” under the Arbitration and Conciliation Act 1996.
- Q5) Explain the provisions regarding the appointment and removal of an arbitrator.

PART - B

Attempt any Two of the following

[2 × 10 = 20]

- Q6) Discuss the jurisdiction of the ‘Arbitral Tribunal’ under the Arbitration and Conciliation Act, 1996
- Q7) Discuss on Arbitration. Theories of arbitration and types.
- Q8) Define the term Arbitral Award. Explain the grounds on Which an arbitral award can be set aside under the Arbitration and Conciliation Act.
- Q9) Examine the Interim measures by court during the Arbitral Proceeding.

P.T.O.

PART - C

Q10) Short Notes (Attempt any Three of the following)

[3 × 5 = 15]

- a) LokAdalat
- b) Entitlement to Legal Services
- c) Termination of Arbitral Proceedings
- d) National Legal Services Authority
- e) Appealable orders under the Arbitration and Conciliation Act 1996.

PE-2053

[6561]-113

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LP 0804 : PRACTICAL TRAINING PAPER - II

Alternative Dispute Resolution System

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-‘अ’ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-‘अ’ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग-‘ब’ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग - ‘ब’ मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग - ‘क’ मधील कोणतेही तीन प्रश्नांचे उत्तर द्या. भाग - ‘क’ मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रयत्न करा :

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) न्यायालया बाहेर विवाद सोडवण्याच्या विविध पद्धतीं वर चर्चा करा.
- प्रश्न 2) मध्यस्थी म्हणजे काय? मध्यस्थीची संकल्पना स्पष्ट करा. मध्यस्थीच्या भूमिकेवर टिप्पणी करा.
- प्रश्न 3) मध्यस्थी आणि सामंजस्य कायद्यांतर्गतस लोखाया संकल्पनेची चर्चा करा. सामंजस्याची भूमिका देखील स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) “लवादाची कार्यवाही” साठी विहित कार्य पद्धती स्पष्ट करा. लवाद आणि सामंजस्य कायदा, 1996 अंतर्गत.
- प्रश्न 5) लवादाची नियुक्ती आणि काढून टाकण्या संबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

भाग - ब

खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रयत्न करा :

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) लवाद आणि सामंजस्य कायदा, 1996 अंतर्गत ‘लवादन्यायाधिकरण’ च्या अधिकारक्षेत्रावर चर्चा करा.
- प्रश्न 7) लवादा वर चर्चा करा. लवाद आणि प्रकारांचे सिद्धांत स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8) आर्बिट्रल अवॉर्ड या शब्दाची व्याख्या करा. लवाद आणि सामंजस्य कायद्यांतर्गत लवादाचा निवाडा कोणत्या आधारावर बाजूला ठेवला जाऊ शकतो हे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9) लवादाच्या प्रक्रियेदरम्यान न्यायालयाद्वारे अंतरिम उपायांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 10) टीपा लिहा. (खालीलपैकी तीन प्रत्यन करा.)

[3 × 5 = 15]

- अ) लोकअदालत
- ब) कायदेशीर सेवांचाहक्क
- क) लवादाच्या कार्यवाहीची समाप्ती
- ड) राष्ट्रीय विधी सेवा प्राधिकरण
- इ) लवाद आणि सामंजस्य कायदा 1996 अंतर्गत अपील करण्यायोग्य आदेश.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2054

[Total No. of Pages : 4

[6561]-114

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LO - 0805 : (A) HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer any three questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain historical origins of human rights in international and national scenario.

Q2) Discuss political rights mentioned under ICCPR and Part III of the constitution of India.

Q3) Describe Economic and social rights under ICESCR and Part IV of the constitution of India.

Q4) Explain in detail UP coming human rights.

Q5) Discuss role of UGC in the promotion of human rights education in India.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Explain sex workers as vulnerable group.

Q7) Discuss constitution, power and function of national commission for women.

Q8) Describe the committee on economic social and cultural rights under ICESCR.

Q9) Explain role of judiciary in enforcement of human rights.

PART - C

Q10) Write short note on (any three).

[3×5=15]

- a) Rights of indigenous people (Scheduled Tribes).
- b) Right to Benefit from science.
- c) The UNESCO declaration on human genome from 1997.
- d) Right to adequate food and right to water.
- e) Right to follow custom and folkways.

Total No. of Questions : 10]

PE2054

[6561]-114

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LO - 0805 : (A) HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्न सोडवा. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय आणि राष्ट्रीय परिस्थितीत मानवी हक्कांच्या ऐतिहासिक उत्पत्तीचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.2) आय सी सी पी आर आणि भारतीय राज्यघटनेच्या भाग III अंतर्गत नमूद केलेल्या राजकीय अधिकारांची (हक्कांची) चर्चा करा.

प्र.3) भारताच्या संविधानाच्या भाग IV आणि आयसीईएससीआर अंतर्गत आर्थिक आणि सामाजिक अधिकारांचे वर्णन करा.

प्र.4) भविष्यात येणाऱ्या (अपकमींग) मानवी हक्कांचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.5) भारतातील मानवाधिकार शिक्षणाच्या प्रचारात युजीसी च्या भूमिकेची चर्चा करा.

प्र.6) लैंगिक काम करून उदरनिर्वाह करणारा असुरक्षित गट समजावून सांगा.

प्र.7) राष्ट्रीय महिला आयोगाची रचना, अधिकार (शक्ती) व कार्य यावर चर्चा करा.

प्र.8) आयसीईएससीआर अंतर्गत आर्थिक सामाजिक आणि सांस्कृतिक हक्क समितीचे वर्णन करा.

प्र.9) मानवी हक्कांच्या अंमलबजावणीत न्यायपालिकेची भूमिका स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीनवर)

[3×5=15]

- अ) स्थानिक लोकांचे हक्क (अनुसूचित जमातीचे हक्क)
- ब) विज्ञानातून लाभ घेण्याचा हक्क
- क) 1997 पासून मानवी जिनोमवर युनेस्कोची घोषणा
- ड) पुरेसे अन्न आणि पाण्याचा हक्क
- इ) प्रथा आणि लोक पद्धतींचे पालन करण्याचा हक्क

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2055

[Total No. of Pages : 4

[6561]-115

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

LO - 0806(B) : Competition Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer question No. 10 from Part C as directed. The question No. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) What do you mean by market. Discuss types of market.

Q2) Explain objectives and salient features of the competition Act, 2002.

Q3) Discuss in detail the development of competition laws in USA, UK and EU.

Q4) Describe Intellectual property rights and competition law.

Q5) Explain competition appellate tribunal.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Explain types of Abuse by a dominant player.

Q7) Discuss prevention of anti-competitive agreements in USA and UK.

Q8) Explain director general of investigation in detail.

Q9) Discuss jurisprudence of horizontal, vertical and conglomerate mergers.

PART - C

Q10) Write short note on (any three).

[3×5=15]

- a) Exclusionary Abuses.
- b) Brief review of competition law in USA and UK.
- c) Domestic nexus.
- d) Economic analysis of competition law.
- e) Exemption from anti - competitive agreements.

Total No. of Questions : 10]

PE2055

[6561]-115

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

LO - 0806(B) : Competition Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-**
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.**
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.**
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 हा निर्देशानुसार सोडवा. प्रश्न 10 हा 15 गुणांचा आहे.**
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) बाजार म्हणजे काय? बाजाराच्या प्रकारची चर्चा करा.

प्र.2) स्पर्धा कायदा, 2002 ची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) यूएसए, युके आणि इयू मधील स्पर्धा कायद्याच्या विकासाबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.

प्र.4) बौद्धिक संपदा हक्क आणि स्पर्धा कायद्याचे वर्णन करा.

प्र.5) स्पर्धा अपील न्यायाधिकरण स्पष्ट करा.

प्र.6) प्रबल खेळाडूद्वारे गैरवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.7) यूएसए आणि युके मधील स्पर्धा विरोधी कराराच्या प्रतिबंधावर चर्चा करा.

प्र.8) तपास महासंचालक विस्तारीतपणे स्पष्ट करा.

प्र.9) क्षैतिज, अनुलंब आणि एकत्रित विलीनीकरणाच्या न्यायशास्त्रावर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10)वर लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) वर्ज्य गैरवर्तन
- ब) स्पर्धा कायद्याच्या यूएसए आणि युके मध्ये संक्षिप्त आढावा.
- क) घरगुती संबंध
- ड) स्पर्धा कायद्याचे आर्थिक विश्लेषण
- इ) स्पर्धा विरोधी करारामधून सूट

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2056

[Total No. of Pages : 4

[6561]-116

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

**LO - 0807 : (C) Vulnerable and Disadvantaged Groups and Criminal Law
(2017 Pattern) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) Answer any three questions from part C. Each question in part C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

(Attempt Any Three)

- Q1)** Define the vulnerable and disadvantaged groups and structural discrimination committed against them.
- Q2)** Write a notes on social menace of untouchability and what punishment is provided in the Protection of Civil Rights Act, 1955 for the practice of untouchability?
- Q3)** Write a detailed notes on precautionary and preventive measures under the Scheduled Caste and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.
- Q4)** Define the term 'Dowry', its punishments and role of Dowry Prohibition Officer under the Dowry Prohibition Act, 1961.
- Q5)** Discuss the legislative history, objective and scope of the Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

(Attempt Any Two)

- Q6)** Write a notes on social landscape of prostitution and protection given to the morals and places of residence.
- Q7)** Discuss the offences and punishments under the Scheduled Caste and Scheduled Tribes (Prevention of Atrocities) Act, 1989.
- Q8)** Discuss the legislative history and objectives of Pre-Conception and Prenatal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act, 1994.
- Q9)** Write a notes on Appropriate Authority and Advisory Committee given under the Pre-Conception and Prenatal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex Selection) Act, 1994.

PART - C

Q10) Write short notes. (Attempt Any Three)

[3×5=15]

- a) Dowry for the benefit of wife or her heirs
- b) Disadvantaged groups
- c) Externment procedure under the SC and ST (Prevention of Atrocities) Act, 1989
- d) Genetic Clinic
- e) Structural Discrimination

Total No. of Questions : 10]

PE2056

[6561]-116

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

**LO - 0807 : (C) Vulnerable and Disadvantaged Groups and Criminal Law
(2017 Pattern) (Semester - IV)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

(कोणत्याही तीन सोडवा)

- प्र.1)** असुरक्षित आणि वंचित गट आणि त्यांच्या विरुद्ध केलेला संरचनात्मक भेदभाव परिभाषित करा.
- प्र.2)** अस्पृश्यतेच्या सामाजिक संकटावर एक टिपण लिहा आणि अस्पृश्यता पाळणाऱ्यांसाठी नागरी हक्क संरक्षण कायदा, 1955 मध्ये कोणती शिक्षेची तरतुद आहे?
- प्र.3)** अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंधक) कायदा, 1989 अंतर्गत खबरदारी आणि प्रतिबंधात्मक उपायांवर तपशीलवार टिपा लिहा.
- प्र.4)** हुंडा बंदी कायदा, 1961 अंतर्गत 'हुंडा', त्याच्या शिक्षा आणि हुंडा प्रतिबंधक अधिकाऱ्याची भूमिका परिभाषित करा.
- प्र.5)** लैंगिक गुन्ह्यांपासून बालकांचे संरक्षण कायदा, 2012 चा कायदेशीर इतिहास, उद्दिष्टे आणि व्याप्ती यावर चर्चा करा.

(कोणत्याही दोन सोडवा)

- प्र.6)** वेश्या व्यवसायाच्या सामाजिक परिदृश्यावर आणि नैतिकता आणि निवासस्थानांना दिलेले संरक्षण यावर टिपा लिहा.
- प्र.7)** अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा, 1989 अंतर्गत गुन्हे आणि शिक्षा यांची चर्चा करा.
- प्र.8)** गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (लिंग निवड प्रतिबंध) अधिनियम, 1994 च्या कायदेशीर इतिहासाची आणि उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- प्र.9)** गर्भधारणापूर्व आणि प्रसवपूर्व निदान तंत्र (लिंग निवड प्रतिबंध) अधिनियम, 1994 अंतर्गत दिलेल्या योग्य प्राधिकरण आणि सल्लागार समितीवर टिपा लिहा.

भाग-क

प्र.10) छोट्या नोट्स लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) पत्नी किंवा तिच्या वारसांच्या फायद्यासाठी हुंडा
- ब) वंचित गट
- क) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) कायदा, 1989 अंतर्गत बहिष्कार प्रक्रिया
- ड) अनुवांशिक क्लिनिक
- इ) संरचनात्मक भेदभाव

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2057

[Total No. of Pages : 4

[6561]-117

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LO-0808 : (D) CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Attempt any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) Attempt any three short notes from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Who are the authorities under the Maharashtra Stamp Act, 1958? Discuss their powers, functions and modes of using stamp.

Q2) Write down object and features of the Maharashtra Civil Court Act, 1869.

Q3) What is dishonour of cheque and what are the Modes of dishonour under The Negotiable Instruments Act, 1881?

Q4) Describe in detail power of court to allow interest and effect of provisions relating to interest in other statutes under The Interest Act, 1978?

Q5) Discuss the effects of Registration and non-registration of document under The Registration Act, 1908.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Discuss the provision of objection in appeal to overvaluation and undervaluation under the Suits Valuation Act, 1887.
- Q7)** What is presumption and estoppel under the Negotiable Instruments Act, 1881?
- Q8)** Explain in detail rules regarding to the Valuation of Suits and Court Fees, Nature of levy under The Maharashtra Court Fees Act, 1959.
- Q9)** Explain the provisions relating to negotiable instruments and explain rights and duties of parties to negotiable instruments?

PART - C

Q10) Write Short Notes on (Any Three): **[3×5=15]**

- a) Documents chargeable to court-fees & Exempted Documents under The Maharashtra Court Fees Act, 1959.
- b) Instruments not duly Stamped
- c) Powers of an arbitrator to award interest under The Interest Act, 1978?
- d) Valuation for Suits relating to Land under The Suits Valuation Act, 1887.
- e) Sec.34 of Civil Procedure Code

Total No. of Questions : 10]

PE2057

[6561]-117

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LO-0808 : (D) CIVIL MINOR ACTS

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, 1958 अंतर्गत अधिकारी आणि त्यांचे अधिकार व कर्तव्ये तसेच मुद्रांक आणि ते वापरण्याची पद्धत सविस्तर लिहा.

प्र.2) महाराष्ट्र दिवाणी न्यायालय अधिनियम, 1869 ची उद्देश आणि वैशिष्ट्ये लिहा.

प्र.3) धनादेशाचा अनादर म्हणजे काय आणि निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्स ॲक्ट, 1881 अंतर्गत अनादर करण्याच्या पद्धती काय आहेत?

प्र.4) व्याज कायदा, 1978 अंतर्गत इतर कायद्यांमधील व्याजाशी संबंधित तरतुदींचे परिणाम आणि व्याज संदर्भात परवानगी देण्याच्या न्यायालयाच्या अधिकाराचे तपशीलवार वर्णन करा.

प्र.5) नोंदणी कायदा, 1908 अंतर्गत दस्तऐवजांची नोंदणी व नोंदणी न केल्यामुळे होणारे परिणाम याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.6) वाद मूल्यांकन अधिनियम, 1887 अंतर्गत ओव्हरव्हॅल्युएशन आणि अंडरव्हॅल्युएशनच्या अपीलमधील आक्षेपांच्या तरतुदी लिहा.

प्र.7) निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट ॲक्ट, 1881 अंतर्गत गृहीतके आणि इस्टोपल म्हणजे काय ?

प्र.8) महाराष्ट्र न्यायालय शुल्क अधिनियम, 1959 अन्वये दाव्याचे मूल्यांकन, न्यायालय शुल्क व आकारणीचे स्वरूप या संदर्भातील नियम सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.9) निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंटशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा आणि निगोशिएबल इन्स्ट्रुमेंट्ससाठी पक्षांचे अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) महाराष्ट्र न्यायालय शुल्क अधिनियम, 1959 अंतर्गत कोर्ट शुल्क आकारणीयोग्य कागदपत्रे आणि सूट दिलेली कागदपत्रे.
- ब) विधिवत मुद्रांकन नसलेले दस्त.
- क) व्याज अधिनियम, 1978 अन्वये व्याज देण्याचे लवादाचे अधिकार.
- ड) द सूट व्हॅल्युएशन ॲक्ट, 1887 अंतर्गत जमिनीशी संबंधित खटल्यांचे मूल्यांकन.
- इ) दिवाणी प्रक्रिया संहिता कलम-34

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2058

[Total No. of Pages : 4

[6561]-118

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

LO-0809(E) : International Economic Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) Answer any three questions from part C. Each question in part C is for 5 marks.*

PART - A

Attempt any three of the following.

[3×15=45]

Q1) What do you mean by International Commercial Arbitration. Discuss the conventions for enforcement of Foreign Awards.

Q2) Explain the structure and functions of UNICITRAL.

Q3) Discuss the Salient features of GATT

Q4) Write a detailed note on World Trade Organisation.

Q5) Explain the conventions governing the bill of lading

P.T.O.

PART - B

Attempt any two of the following.

[2×10=20]

Q6) Critically examine the role of International Court of Justice

Q7) What is the Charter of Economic Rights and Duties. Discuss its contents.

Q8) Define International Economic Law. Discuss the sources of International Economic Law.

Q9) Examine the structure, power and functions of the IMF.

PART - C

Q10) Write notes on (Any three):

[3×5=15]

- a) United Nations and Transnational Corporations
- b) Regulation and control of foreign investments
- c) Functions of World Bank
- d) World Intellectual Property Organisation
- e) Importance of CISG

Total No. of Questions : 10]

PE2058

[6561]-118

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAW

LO-0809(E) : International Economic Law

(2017 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहे.
 - 3) प्रश्न क्रमांक 10 मध्ये दिलेल्या सूचनेनुसार प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रश्न क्रमांक 10 मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहे.
-

भाग-अ

खालीलपैकी कोणतेही तीन सोडवा.

[3×15=45]

प्र.1) इंटरनॅशनल कमर्शियल आर्बिट्रेशन म्हणजे काय? परदेशी पुरस्कारांच्या अंमल बजावणीसाठी च्या अधिवेशनांवर चर्चा करा.

प्र.2) युनिसिट्रलची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.3) गॅटच्या ठळक वैशिष्ट्यांवर चर्चा करा.

प्र.4) जागतिक व्यापार संघटनेवर सविस्तर टिपण लिहा.

प्र.5) लेडिंगच्या विधेयकावर नियंत्रण ठेवणारी परंपरा स्पष्ट करा.

भाग-ब

खालीलपैकी कोणतेही दोन सोडवा.

[2×10=20]

प्र.6) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाच्या भूमिकेचे सखोल परीक्षण करा.

प्र.7) आर्थिक हक्क आणि कर्तव्यांची सनद काय आहे? त्यातील मजकुरावर चर्चा करा.

प्र.8) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक कायद्याची व्याख्या करा. आंतरराष्ट्रीय आर्थिक कायद्याच्या स्रोतांवर चर्चा करा.

प्र.9) आयएमएफची रचना, शक्ती आणि कार्ये तपासा.

भाग-क

प्र.10) नोट्स लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) संयुक्त राष्ट्र संघ आणि आंतरराष्ट्रीय महामंडळे
- ब) परकीय गुंतवणुकीचे नियमन व नियंत्रण
- क) जागतिक बँकेची कार्ये
- ड) जागतिक बौद्धिक संपदा संघटना
- इ) CISG चे महत्त्व

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2059

[Total No. of Pages : 4

[6561]-119

LL.B. - III

(Third Year of Three Year Law Course)

LC 0901 : CIVIL PROCEDURE CODE

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) From Part A, answer any three questions. Each question carries 15 marks.*
- 2) From Part B, answer any two questions. Each question carries 10 marks.*
- 3) Answer Question No. 10 as directed, Question 10 carries 15 marks in total.*
- 4) Figures to the right indicate full marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain the Place of suing and institution of suits under the Code of Civil Procedure, 1908.

Q2) Critically examine the new provisions added in C.P.C. by amendment w. e. f. 1-7-2002.

Q3) What are general and other rules of pleadings? When can court grant or refuse the amendment in pleading?

Q4) State the provisions regarding Reference, Revision and Review.

Q5) What is a Written statement? When can a set off and counterclaim, be pleaded?

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) What are contents of Judgement and decree?

Q7) State whether a judgement debtor can be arrested in execution of a decree?
Are there any limitations on the power to effect arrest?

Q8) State procedure of suits by or against Minor and Insane persons.

Q9) Who is an 'Indigent person'? How can he proceed for institution of suit?

PART - C

Q10) Write notes on. (any three)

[3×5=15]

- a) Appeal to High court from any decree or order
- b) Review
- c) Concept of limitation and salient features of the Limitation Act
- d) Computation of period of Limitation
- e) Adverse possession

Total No. of Questions : 10]

PE2059

[6561]-119

LL.B. - III

(Third Year of Three Year Law Course)

LC 0901 : CIVIL PROCEDURE CODE

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधून कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधून कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) निर्देशानुसार प्रश्न क्र.10 चे उत्तर द्या, प्रश्न 10 साठी एकूण 15 गुण आहेत.
 - 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) दिवाणी प्रक्रिया संहिता, 1908 अंतर्गत ज्या ठिकाणी दावा दाखल करण्याबद्दल व दावा दाखल करण्यासाठी च्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.2) C.P.C. दुरुस्तीद्वारे w. e. f. 1-7-2002 जोडलेल्या नवीन तरतुदींचे विश्लेषणात्मक परीक्षण करा.

प्र.3) याचिकांचे सामान्य आणि इतर नियम काय आहेत? कोर्ट दावा दुरुस्ती कधी मंजूर करू शकते किंवा नाकारू शकते?

प्र.4) निर्देश, पुनरावृत्ती आणि पुनरावलोकन यासंबंधीच्या तरतुदी सांगा.

प्र.5) लेखी जबाब म्हणजे काय? वजावट आणि प्रतिदावा केव्हा केला जाऊ शकतो?

प्र.6) निर्णय आणि डिक्ली अंतर्गत बाबी काय असतात ?

प्र.7) ऋणको ला डिक्लीच्या अंमलबजावणीमध्ये अटक केली जाऊ शकते का ते सांगा? अटक करण्याच्या शक्तीवर काही मर्यादा आहेत का ?

प्र.8) अल्पवयीन आणि वेड्या व्यक्तींद्वारे किंवा त्यांच्याविरुद्ध दिवाणी दाव्याची प्रक्रिया सांगा.

प्र.9) 'निर्धन व्यक्ती' कोण आहे? तो दावा कसा दाखल करू शकतो?

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) कोणत्याही हुकूम किंवा आदेशासाठी उच्च न्यायालयात अपील
- ब) पुनरावलोकन
- क) मर्यादा कायद्याची संकल्पना आणि ठळक वैशिष्ट्ये
- ड) मर्यादेच्या कालावधीची गणना
- इ) प्रतिकूल ताबा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3208

[Total No. of Pages : 4

[6561-120

**Third Year LL.B. (Three Year Law Course)
LC 0902 : INTERPRETATION OF STATUTES
(2017 Pattern) (Semester - V)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates :

- 1) Answer any three questions from Part A. Each question carry 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question carry 10 marks.*
- 3) Answer question No. 10 from part C as directed. Question No 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain the interpretation of statutes affecting jurisdiction of courts.

Q2) Discuss the importance of External Aid in interpretation of statutes

Q3) Discuss the interpretation of Penal Statutes with the help of case laws

Q4) Explain the principle statutes must be read as a whole with decided cases laws

Q5) Explain briefly the various modes of interpretation of Constitution.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

Q6) Discuss Taxing statute is a strict statute with help of decided case Laws.

Q7) Explain the Golden Rule of interpretation with the help of decided case laws.

Q8) State and explain the classification of statutes

Q9) Explain remedial statutes are liberal statutes with the help of decided cases.

PART - C

Q10) Write a note on any THREE

[3×5=15]

- a) Private statutes
- b) Literal rule
- c) Nociter a socis
- d) Express and implied repeal
- e) International convention.

Total No. of Questions : 10]

PE3208

[6561-120

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC 0902 : INTERPRETATION OF STATUTES

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रश्न क्रमांक 10 हा 15 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) न्यायालयांच्या अधिकारक्षेत्रावर परिणाम करणाऱ्या कायद्यांचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.2) पुतळ्यांचा अर्थ लावताना बाह्य सहाय्याच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

प्र.3) खटल्यातील कायद्यांच्या मदतीने दंडात्मक कायद्याच्या व्याख्याबद्दल चर्चा करा.

प्र.4) निर्णय झालेल्या प्रकरणांच्या कायद्यांसह तत्व कायदे संपूर्णपणे वाचले पाहिजेत हे स्पष्ट करा.

प्र.5) राज्यघटनेच्या अर्थाच्या विविध पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.6) टेक्सिंग कायदा हा निर्णय घेतलेल्या केस कायद्यांच्या मदतीने कठोर कायदा आहे यावर चर्चा करा.

प्र.7) निर्णय घेतलेल्या केस कायद्यांच्या मदतीने स्पष्टीकरणाचा सुवर्ण नियम स्पष्ट करा.

प्र.8) कायद्यांचे वर्गीकरण सांगा आणि स्पष्ट करा.

प्र.9) निर्णय घेतलेल्या प्रकरणांच्या मदतीने उपचारात्मक कायदे हे उदारमतवादी कायदे आहेत हे स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही तीनवर एक टीप लिहा.

[3×5=15]

- अ) खाजगी कायदे
- ब) शाब्दिक नियम
- क) Nociter a socis
- ड) व्यक्त आणि निहित निरसन
- इ) आंतरराष्ट्रीय अधिवेशन

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3209

[Total No. of Pages : 4

[6561]-121

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC - 0903 : ENVIRONMENTAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A carries 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B carries marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part C. Each question in Part C carries 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain the meaning, nature and scope of environmental law.

Q2) Enumerate the powers of central government to take measures to protect and improve the environment under the Environment Protection Act, 1986.

Q3) Describe various types of constitutional provisions for protections of environment.

Q4) Explain the functions of National Board and State Board for protection of wild life under the Wild Life (Protection) Act, 1972.

Q5) Define 'Biological Diversity', Discuss the Objects of the Biological Diversity Act, 2002 and state how far the Biological Diversity Act, 2002 has achieved the objects laid down in Convention on Biological Diversity (C.B.D.).

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain the common law aspects of Environmental Law in case of Nuisance, Trespass and Negligence.
- Q7)** Explain the Precautionary and polluters pay principle with help of relevant case laws.
- Q8)** Explain the definition of forest and types of forest under Forest Act, 1927.
- Q9)** Discuss the environmental issues involved in Narmada Valley Project.

PART - C

Q10) Write a notes on any THREE

[3×5=15]

- a) Acid Rain
- b) Noise pollution
- c) National Green Tribunal (NGT)
- d) CRZ Notification
- e) Environmental Impact Assessment (EIA)

* * *

Total No. of Questions : 10]

PE3209

[6561]-121

Third Year LL.B. (Three year Law Course)

LC - 0903 : ENVIRONMENTAL LAW

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) पर्यावरण कायद्याचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.2) पर्यावरण संरक्षण कायदा, 1986 अंतर्गत पर्यावरणाचे संरक्षण आणि सुधारणा करण्यासाठी उपाययोजना करण्यासाठी केंद्र सरकारच्या अधिकारांची गणना करा.

प्र.3) पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठी विविध प्रकारच्या घटनात्मक तरतुदींचे वर्णन करा.

प्र.4) वन्यजीव (संरक्षण) अधिनियम, 1972 अंतर्गत वन्यजीवांच्या संरक्षणासाठी राष्ट्रीय मंडळ आणि राज्य मंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.5) 'जैविक विविधता' परिभाषित करा, जैविक विविधता कायदा, 2002 च्या वस्तूंची चर्चा करा आणि जैविक विविधता कायदा, 2002 ने जैविक विविधतेच्या अधिवेशनात (C.B.D) नमूद केलेल्या वस्तू किती प्रमाणात साध्य केल्या आहेत ते सांगा?

भाग-ब

[2×10=20]

- प्र.6)** उपद्रव, अतिक्रमण आणि निष्काळजीपणाच्या बाबतीत पर्यावरण कायद्याच्या सामान्य कायद्याचे पैलू स्पष्ट करा.
- प्र.7)** संबंधित केस कायद्यांच्या मदतीने सावधगिरी आणि प्रदूषक वेतन तत्त्व स्पष्ट करा.
- प्र.8)** वन अधिनियम, 1927 अंतर्गत जंगलाची व्याख्या आणि जंगलाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- प्र.9)** नर्मदा खोरे प्रकल्पात समाविष्ट असलेल्या पर्यावरणीय समस्यांवर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) लघु टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) आम्लाचा पाऊस
- ब) ध्वनी प्रदूषण
- क) राष्ट्रीय हरित न्यायाधिकरण (NGT)
- ड) CRZ अधिसूचना
- इ) पर्यावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA)

* * *

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-3210

[Total No. of Pages : 4

[6561]-122

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

(PRACTICAL TRAINING PAPER - III)

LP 0904 : Drafting, Pleading and Conveyance

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) From Part A, answer any three questions. Each question carries 15 marks.
- 2) From Part B, answer any two questions. Each question carries 10 marks.
- 3) Answer Question No. 10 as directed, Question 10 carries 15 marks in total.
- 4) Figures to the right indicate full marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** Draft an agreement for sale of apartment in condominium belonging to Mr. J He intends to sale it to Mr. X along with existing charge of bank.
- Q2)** Draft a write of prohibition in High Court of Bombay at Nagpur U/A 14 of Constitution of India.
- Q3)** Draft a complaint regarding defective television to be filed in Consumer redressal forum in Pune.
- Q4)** Draft a Criminal complaint on Behalf of wife U/s 498 A of IPC in the court of Judicial Magistrate first class.
- Q5)** Draft a written statement in suit filed for declaration of share and partition of Hindu Undivided family.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Draft a lease deed for commercial property in Business complex to be used for commercial purpose
- Q7)** Draft an agreement to transfer shares of Alpha private Limited company by Mr. A in favour of his brother.

P.T.O.

Q8) Draft a notice for dissolution of partnership at will.

Q9) Draft a joint petition for divorce by mutual consent.

PART - C

Q10) Write drafts on (any three)

[3 × 5 = 15]

- a) Notice U/S 106 of Transfer of property Act 1882
- b) Affidavit
- c) Caveat
- d) Probate
- e) Acknowledgement U/S 18 of the Limitation act, 1963

PE-3210

[6561]-122

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

(PRACTICAL TRAINING PAPER - III)

LP 0904 : Drafting, Pleading and Conveyance

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधून कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण असतात.
2) भाग-ब मधून कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण असतात.
3) निर्देशानुसार प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या, प्रश्न 10 मध्ये एकूण 15 गुण आहेत.
4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) मिस्टर जे यांच्या मालकीच्या कॉन्डोमिनियममधील अपार्टमेंटच्या विक्रीसाठी कराराचा मसुदा तयार करा. तो बँकेच्या विद्यमान प्रभारासह श्री. एक्स यांना विकण्याचा त्यांचा मानस आहे.
- प्रश्न 2) भारतीय संविधानाच्या U/A 14 अंतर्गत मनाईच्या रिटचा मसुदा, नागपूर येथील मुंबई उच्च न्यायालयात दाखल करण्यासाठी तयार करा.
- प्रश्न 3) सदोष दूरचित्रवाणीबाबत तक्रारीचा मसुदा पुणे येथील ग्राहक निवारण मंचात दाखल करण्यासाठी तयार करा.
- प्रश्न 4) पत्नीच्या वतीने न्यायदंडाधिकारी प्रथमवर्ग न्यायदंडाधिकारी यांच्या न्यायालयात आयपीसीच्या 498 अ अंतर्गत फौजदारी तक्रारीचा मसुदा तयार करा.
- प्रश्न 5) हिंदू अविभक्त कुटुंबाच्या स्थावर मालमत्तेत हिस्सा ठरवून तो विभक्त करण्यासाठी दाखल केलेल्या दाव्यात प्रतिवादी तर्फे जबाब दाखल करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) व्यावसायिक कारणासाठी वापरल्या जाणाऱ्या बिझनेस कॉम्प्लेक्समधील व्यावसायिक मालमत्तेसाठी लीज डीड तयार करा.
- प्रश्न 7) मिस्टर ए यांना त्यांचे अल्फा प्रायव्हेट मर्यादित कंपनीचे शेयर्स त्यांच्या भावाला विकावयाचे आहेत तरी त्याचा मसुदा तयार करा.

प्रश्न 8) इच्छेनुसार भागीदारी विसर्जित करण्यासाठी नोटीस तयार करा.

प्रश्न 9) परस्पर संमतीने घटस्फोटासाठी संयुक्त याचिका तयार करा.

भाग - क

प्रश्न 10) (कोणत्याही तीन) वर मसुदे लिहा.

[3 × 5 = 15]

अ) मालमत्ता हस्तांतरण कायदा 1882 च्या सेक्शन 106 अंतर्गत नोटीस

ब) प्रतिज्ञापत्र

क) इशारा

ड) प्रोबेट

इ) मर्यादा कायदा, 1963 च्या U/S 18 अंतर्गत पोचपावती

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2060

[Total No. of Pages : 4

[6561]-123

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

LO 0905 (A) : LAW ON EDUCATION

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.
- 2) Answer any two questions from Part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.
- 3) Answer any three questions from Part 'C'. Each question in part 'C' is for 05 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1) Write a note on the Powers and Functions of the University Grants Commission under the University Grants Commission Act, 1956
- Q2) The Constitution of India guaranteed the Right to Establish and Administer Educational Institutions of Minorities. Explain.
- Q3) Explain the Duties of Appropriate Govt., Local Authority and Parents as provided under The Right to Free and Compulsory Education Act, 2009
- Q4) Critically analyse The UGC Regulations on Curbing the Menace of Ragging in Higher Educational Institutions, 2009.
- Q5) Explain the Procedure of Investigation and taking Disciplinary Action under the Maharashtra Public Universities Act, 2016.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6) What are the roles and powers of Authorities of the Government of Maharashtra in Higher Education?
- Q7) What are the provisions relating to Grievances of Teachers and Employees under The Maharashtra Public Universities Act, 2016

P.T.O.

Q8) Elucidate the nature of Right to free and compulsory education as provided under The Right to Free and Compulsory Education Act, 2009

Q9) Explain the Offences by Companies under The Maharashtra Educational Institutions (Prohibition of Capitation Fee) Act, 1987.

PART - C

Q10) Write Short Note on any Three :

[3 × 5 = 15]

- a) Equality of Opportunity in Admission in Educational Institutions
- b) Role of Governor as Chancellor of Universities.
- c) Kinds of Universities
- d) Academic Responsibilities of Teacher
- e) University Ordinances relating to unfair means.

Total No. of Questions : 10]

PE-2060

[6561]-123

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

LO 0905 (A) : LAW ON EDUCATION

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'अ' मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
- 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'ब' मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
- 3) भाग - क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'क' मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदा, 1956 अंतर्गत विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे अधिकार आणि कार्ये यावर एक टीप लिहा.
- प्रश्न 2) भारतीय राज्यघटनेने अल्पसंख्याकांच्या शैक्षणिक संस्थांची स्थापना आणि प्रशासन करण्याच्या अधिकाराची हमी दिली आहे. स्पष्ट करणे.
- प्रश्न 3) मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, 2009 अंतर्गत प्रदान केल्यानुसार योग्य सरकार, स्थानिक प्राधिकरण आणि पालकांची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) उच्च शैक्षणिक संस्था, 2009 मध्ये रॅगिंगच्या धोक्याला आळा घालण्यासाठी UGC नियमांचे गंभीरपणे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 5) महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, 2016 अंतर्गत तपास आणि शिस्तभंगाची कारवाई करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) उच्च शिक्षणामध्ये महाराष्ट्र शासनाच्या प्राधिकरणांची भूमिका आणि अधिकार काय आहेत?
- प्रश्न 7) महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, 2016 अंतर्गत शिक्षक आणि कर्मचाऱ्यांच्या तक्रारींबाबत काय तरतुदी आहेत.

- प्रश्न 8) मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा अधिकार अधिनियम, 2009 अंतर्गत प्रदान केलेल्या मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाच्या अधिकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9) महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (कॅपिटेशन फी प्रतिबंध) अधिनियम, 1987 अंतर्गत कंपन्यांनी केलेले गुन्हे स्पष्ट करा.

भाग - क

प्रश्न 10) कोणत्याही तीनवर लहान टीप लिहा.

[3 × 5 = 15]

- अ) शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाच्या संधीची समानता.
- ब) विद्यापीठांचे कुलपती म्हणून राज्यपालांची भूमिका.
- क) विद्यापीठांचे प्रकार.
- ड) शिक्षकांच्या शैक्षणिक जबाबदाऱ्या.
- इ) आयोग्य माध्यमांशी संबंधित विद्यापीठ अध्यादेश.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2061

[Total No. of Pages : 4

[6561]-124

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-0906 (B) : PRINCIPLES OF TAXATION LAW

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 Marks.
- 2) Answer any two questions from part 'B'. Each question in part 'B' is for 10 Marks.
- 3) Answer question no. 10 from part 'C' as directed. Question no. 10 is for 15 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** Discuss the Objectives, Scope, and Salient Features of the Income Tax Act 1961 and the Types of Tax Law.
- Q2)** What is Capital Gain? What are Various Types of Capital Gain? How are these Capital Gains Computed under the Income Tax Act?
- Q3)** Discuss the Scope and Objective of GST and Explain Provisions Relating to Levy and Collection of Taxes Under the GST.
- Q4)** Discuss the Types of Assessment, and Explain the Authorities under the Income Tax Act 1961.
- Q5)** What are the different heads of Incomes explain in detail. How to compute taxable Income of An Individual explain with illustration.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Define Salary and Explain Allowances and Deductions Allowed to Salaried Individuals in detail.
- Q7)** Define the Taxation of Co-operative Societies, and the Deduction Allowable to Co-operative Societies under Income Tax Act 1961.
- Q8)** What is Audit and Types of Audit under the Goods & Service Tax Act, 2017?
- Q9)** Explain in Detail Powers and Functions of GST Council.

PART - C

Q10) Write Short Notes on any three :

[3 × 5 = 15]

- a) E-Contract
- b) Place of Supply
- c) Advance Tax
- d) Capital Asset
- e) Zero Rate Supply

Total No. of Questions : 10]

PE-2061

[6561]-124

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-0906 (B) : PRINCIPLES OF TAXATION LAW

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या प्रश्न क्र. 10 हे 15 गुणांसाठी आहे.
-

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1)** आयकर कायदा 1961 ची उद्दिष्टे, व्याप्ती आणि ठळक वैशिष्ट्ये आणि कर कायद्याच्या प्रकारांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** कॅपिटल गेन म्हणजे काय? भांडवली नफ्याचे विविध प्रकार काय आहेत? आयकर कायद्यांतर्गत या भांडवली नफ्यांची गणना कशी केली जाते?
- प्रश्न 3)** GST च्या व्याप्ती आणि उद्दिष्टाची चर्चा करा आणि GST अंतर्गत कर आकारणी आणि संकलनाशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** मूल्यांकनाच्या प्रकारांवर चर्चा करा आणि आयकर कायदा 1961 अंतर्गत प्राधिकरणाचे स्पष्टीकरण करा.
- प्रश्न 5)** उत्पन्नाचे वेगवेगळे शीर्षक काय आहेत ते तपशीलवार स्पष्ट करतात. एखाद्या व्यक्तीच्या करपात्र उत्पन्नाची गणना कशी करायची ते उदाहरणासह स्पष्ट करा.

- प्रश्न 6)** पगाराची व्याख्या करा आणि पगारदार व्यक्तींना दिलेले भत्ते आणि कपाती तपशीलवार सांगा.
- प्रश्न 7)** आयकर कायदा 1961 अंतर्गत सहकारी संस्थांची कर आकारणी आणि सहकारी संस्थांना अनुमत कपातीची व्याख्या करा.
- प्रश्न 8)** वस्तू आणि सेवा कर कायदा, 2017 अंतर्गत ऑडिट आणि ऑडिटचे प्रकार काय आहेत?
- प्रश्न 9)** जीएसटी कौन्सिलचे अधिकार आणि कार्ये तपशीलवार स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** कोणत्याही तीनवर लहान नोट्स लिहा :

[3 × 5 = 15]

- अ) ई-करार
- ब) पुरवठ्याचे ठिकाण
- क) आगाऊ कर
- ड) भांडवली मालमत्ता
- इ) शून्य दराने पुरवठा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2062

[Total No. of Pages : 4

[6561]-125

LL.B. - III

(Third Year of Three Year Law Course)

LC-0907(C) : LAW OF FORENSIC SCIENCE

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any Three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any Two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer question No.10 from part C as directed. The question No.10 is for 5 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** What is Cyber Crime? Explain the role and importance of Cyber forensics in Crime Investigation along with evidentiary value of Digital Evidence in the Court of Law.
- Q2)** What is handwriting analysis? Explain principles behind it, judicial approach and its evidentiary value in court of law.
- Q3)** Explain the modern teachings for collection of evidence and their evidentiary value in the court of law.
- Q4)** Explain the Meaning and Importance of polygraph test, its Use in Criminal Investigation. What Guidelines are issued by Supreme Court and NHRC in respect of Lie detection techniques?
- Q5)** What are Lie detection techniques. State the guidelines issued by Supreme Court in respect of Lie detection techniques

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Write *underlying* principle behind brain mapping.
- Q7)** Explain the meaning and scope of ballistics & role of ballistics expert.
- Q8)** What is the importance of autopsy in criminal cases? Explain how autopsy findings aid in determining the cause, manner, and time of death.
- Q9)** Who is Forensic Expert? Explain the relevancy of as a document examiner & computer forensic expert.

PART - C

[3 × 5 = 15]

Q10) Write Notes on (Any Three) :

- a) Inquest Report.
- b) Right to Privacy and Right against Self Incrimination
- c) DNA Analysis
- d) Forensic Detection Dogs
- e) Preservation of Medico-legal evidence.

Total No. of Questions : 10]

PE-2062

[6561]-125

LL.B. - III

(Third Year of Three Year Law Course)

LC-0907(C) : LAW OF FORENSIC SCIENCE

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) निर्देशानुसार भाग क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) सायबर गुन्हे म्हणजे काय? न्यायालयीन प्रक्रियेत डिजिटल पुराव्याची गुन्ह्यांच्या तपासात सायबर फॉरेंसिकची भूमिका आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) हस्तलेखन विश्लेषण म्हणजे काय? त्यामागील तत्त्वे, न्यायिक दृष्टीकोन आणि न्यायालयीन प्रक्रियेत त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) पुरावे गोळा करण्याच्या आधुनिक पद्धती आणि न्यायालयीन प्रक्रियेत त्यांचे पुरावे महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) पॉलीग्राफ चाचणीचा अर्थ आणि महत्त्व, त्याचा गुन्हेगारी तपासात उपयोग स्पष्ट करा. खोटे शोधण्याच्या तंत्रासंदर्भात सर्वोच्च न्यायालय आणि NHRC द्वारे कोणती मार्गदर्शक तत्त्वे नमूद केली आहेत?
- प्रश्न 5) लाय डिटेक्शन तंत्र काय आहेत. लाय डिटेक्शन तंत्रासंदर्भात सर्वोच्च न्यायालयाने जारी केलेली मार्गदर्शक तत्त्वे सांगा.

- प्रश्न 6)** ब्रेन मॉपिंग मागील मूलभूत तत्त्व लिहा.
- प्रश्न 7)** बॅलिस्टिक्सचा अर्थ आणि व्याप्ती आणि बॅलिस्टिक्स तज्ञाची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** गुन्हेगारी प्रकरणांमध्ये शवविच्छेदनाचे महत्त्व काय आहे? मृत्यूचे कारण, प्रकार (मॅनर) आणि मृत्यूची वेळ निश्चित करण्यास शवविच्छेदनातील निष्कर्ष कसे उपयुक्त ठरतात, याचे स्पष्टीकरण द्या.
- प्रश्न 9)** फॉरेंसिक एक्सपर्ट कोण आहे? दस्तऐवज परीक्षक आणि संगणक फॉरेंसिक तज्ञ म्हणून प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

- प्रश्न 10)** खालील पैकी कोणत्याही तीन टीप लिहा :
- अ) शवविच्छेदन अहवाल
 - ब) गोपनीयतेचा अधिकार आणि स्वतः च्या अपराधाविरूद्ध अधिकार
 - क) डीएनए विश्लेषण
 - ड) न्यायवैद्यकीय शोध श्वान
 - इ) वैद्यकीय-कायदेशीर पुराव्याचे जतन

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2063

[Total No. of Pages : 4

[6561]-126

LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

LO - 0908(D) : LAND LAWS - I

(2017 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from Part A. Each for 15 Marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each for 10 Marks.*
- 3) *Write three short notes from Part C. Each for 05 Marks.*

PART - A

Answer the following questions in detail (Any Three):

[3 × 15 = 45]

- Q1)** What are the salient features of Maharashtra Ownership Flats Act, 1963. What is its primary objective?
- Q2)** Discuss the powers and functions of the apartment owners' association as outlined in the Maharashtra Apartment Ownership Act, 1970.
- Q3)** Briefly define the term “promoter” in the context of the Real Estate (Regulation and Development) Act, 2016 (RERA) and outline their key responsibilities under the legislation.
- Q4)** Explain the procedure for the registration of a real estate agent under the Real Estate (Regulation and Development) Act, 2016 (RERA), and discuss the implications for agents who operate without registration.

P.T.O.

PART - B

Answer the following questions in detail (Any Two) : **[2 × 10 = 20]**

- Q5)** Explain the requirement of publication on the website under the Real Estate (Regulation and Development) Act, 2016 (RERA). What information must be published, and what is the objective behind this provision?
- Q6)** Discuss the establishment and jurisdiction of the Real Estate Appellate Tribunal, 2016 (REAT) under RERA. What are its powers and procedures for adjudicating disputes?
- Q7)** Discuss the objectives of town planning as outlined in The Maharashtra Regional and Town Planning Act, 1966. How does it aim to regulate urban development and land use?
- Q8)** Describe the grounds on which a landlord can seek possession of a rented property under The Maharashtra Rent Control Act, 1999.
- Q9)** Define the term “Competent Authority” as per The Maharashtra Rent Control Act, 1999. What is its role in the context of rent control and tenancy matters?

PART - C

Q10) Write Short Notes (Any Three) : **[3 × 5 = 15]**

- a) Paying guest under The Maharashtra Rent Control Act, 1999
- b) Commencement certificate & occupancy certificate under The Real Estate (Regulation and Development) Act, 2016
- c) Essential supplies and services under The Maharashtra Ownership Flats Act, 1963
- d) Distinction between ownership of apartment, and holding of flat in a cooperative housing society
- e) Development plan

Total No. of Questions : 10]

PE-2063

[6561]-126

LL.B.

(Third Year of Three Year Law Course)

LO - 0908(D) : जमीन कायदे – I

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक 15 गुणांसाठी.
2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येकी 10 गुणांसाठी.
3) भाग क मधील तीन लहान नोट्स लिहा. प्रत्येकी 5 गुणांसाठी.

भाग - अ

खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या (कोणतेही तीन) :

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1)** महाराष्ट्र मालकी सदनिका अधिनियम, 1963 ची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती आहेत. त्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट काय आहे.
- प्रश्न 2)** महाराष्ट्र वेश्म मालकी अधिनियम, 1970 मध्ये नमूद केल्यानुसार वेश्म मालकांच्या संघटनेचे अधिकार आणि कार्ये यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** स्थावर संपदा (नियमन आणि विकास) अधिनियम, 2016 (RERA) च्या संदर्भात “प्रवर्तक” या शब्दाची थोडक्यात व्याख्या करा आणि कायद्याच्या अंतर्गत त्यांच्या प्रमुख जबाबदाऱ्यांची रूपरेषा सांगा.
- प्रश्न 4)** स्थावर संपदा (नियमन आणि विकास) अधिनियम, 2016 (RERA) अंतर्गत रियल इस्टेट एजंटच्या नोंदणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा आणि नोंदणीशिवाय काम करणाऱ्या एजंट्सवर होणाऱ्या परिणामांची चर्चा करा.

भाग - ब

खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या (कोणतेही दोन) :

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 5)** स्थावर संपदा (नियमन आणि विकास) अधिनियम, 2016 (RERA) अंतर्गत व संकेतस्थळावर प्रकाशनाची आवश्यकता स्पष्ट करा. संकेतस्थळावर कोणती माहिती प्रकाशित करणे आवश्यक आहे.
- प्रश्न 6)** स्थावर संपदा (नियमन आणि विकास) अधिनियम, 2016 (RERA) अंतर्गत स्थावर संपदा अपिलेट ट्रिब्युनलची स्थापना आणि अधिकार क्षेत्रावर चर्चा करा. विवादांचे निराकरण करण्यासाठी त्याचे अधिकार आणि प्रक्रिया काय आहेत?
- प्रश्न 7)** महाराष्ट्र प्रादेशिक आणि नगररचना अधिनियम, 1966 मध्ये नमूद केलेल्या नगर नियोजनाच्या उद्दिष्टांची चर्चा करा.
- प्रश्न 8)** महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम, 1999 अंतर्गत घरमालक भाड्याने दिलेल्या मालमत्तेचा ताबा कोणत्या आधारावर घेऊ शकतो याचे वर्णन करा.
- प्रश्न 9)** महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम, 1999 नुसार “सक्षम प्राधिकरण” या शब्दाची व्याख्या करा. भाडे नियंत्रण आणि भाडेकरू प्रकरणांच्या संदर्भात त्याची भूमिका काय आहे?

भाग - क

प्रश्न 10) लहान टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) :

[3 × 5 = 15]

- अ) महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम, 1999 अंतर्गत पेइंग गेस्ट
- ब) स्थावर संपदा (नियमन आणि विकास) कायदा, 2016 अंतर्गत प्रारंभ प्रमाणपत्र आणि भोगवटा प्रमाणपत्र
- क) महाराष्ट्र वेश्म मालकी अधिनियम, 1963 अंतर्गत आवश्यक पुरवठा आणि सेवा
- ड) वेश्म मालकी आणि सहकारी गृहनिर्माण संस्थेमध्ये सदनिका असणे यातील फरक
- इ) विकास आराखडा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2064

[Total No. of Pages : 4

[6561]-127

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

**LO-0909 (E) : INTERNATIONAL LAW ON AIR SPACE AND SEA
(2017 Pattern) (Semester - V)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All Parts are compulsory.*
- 2) *Answer any three questions from Part A Each question in Part A is for 15 marks.*
- 3) *Answer any two questions from Part B Each question in Part B is for 10 marks.*
- 4) *Answer any three questions from Part C Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

Q1) Define air law. Write a note on development of air law.

Q2) Explain nature, definition and scope of space law in detail?

Q3) Explain in detail about the Rescue agreement 1968?

Q4) What are the legislative, administrative and judicial functions of the International Civil Aviation Organization (ICAO)?

Q5) Discuss in detail about UN conferences on the law of the sea.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Explain domestic air law with the Aircraft act 1934 and related amendments.
- Q7)** Discuss in detail human habitation on the moon and other celestial bodies with the issues of space settlements and property rights.
- Q8)** Discuss in detail Indian Space Research Organization (ISRO).
- Q9)** Discuss the provisions of the Chicago convention, 1944.

PART - C

Q10) Write Short Notes on any three :

[3 × 5 = 15]

- a) Dispute settlement mechanism of ICAO
- b) The moon treaty, 1979
- c) International space station
- d) High seas
- e) Continental shelf

Total No. of Questions : 10]

PE-2064

[6561]-127

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-0909 (E) : INTERNATIONAL LAW ON AIR SPACE AND SEA

(2017 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :
- 1) प्रश्नपत्रिकेतील सर्व भाग सक्तीचे आहेत.
 - 2) भाग अ मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुण आहेत.
 - 3) भाग ब मधील कुठलेही दोन प्रश्न सोडवा. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुण आहेत.
 - 4) भाग क मधील कुठलेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुण आहेत.
-

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) हवा कायदा व्याख्या करा. हवाई कायदा विकास एक टीप लिहा.
- प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय हवाई कायद्याच्या स्वरूप, व्याप्ती आणि विविध स्रोतांचे विवेचन करा.
- प्रश्न 3) बचाव करार 1968 बदल तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) आंतरराष्ट्रीय नागरी हवाई संघटना (आयसीएओ) च्या विधी, प्रशासकीय आणि न्यायालयीन कार्ये काय आहेत?
- प्रश्न 5) समुद्राच्या कायद्यावर संयुक्त राष्ट्रांच्या परिषदांबाबत सविस्तर चर्चा करा.

- प्रश्न 6)** विमान कायदा 1934 आणि संबंधित सुधारणा घरगुती हवाई कायदा स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** स्पेस सेटलमेंट आणि प्रॉपर्टी राइट्सच्या मुद्द्यांसह चंद्र आणि इतर खगोलीय संस्थांवर मानवी वस्तीची तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 8)** भारतीय अंतराळ संशोधन संस्थेशी (इस्रो) सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** शिकागो अधिवेशन, 1944 च्या तरतुदींवर चर्चा करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** कोणत्याही तीनवर लहान नोट्स लिहा : **[3 × 5 = 15]**
- अ) आयसीएओ च्या वाद सेटलमेंट यंत्रणा
 - ब) चंद्र करार, 1979
 - क) आंतरराष्ट्रीय अंतराळ स्थानक
 - ड) उच्च समुद्र
 - इ) कॉन्टिनेन्टल शेल्फ

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2065

[Total No. of Pages : 4

[6561]-128

Third Year LL.B. (Three Year Course)

LAW OF CRIMINAL PROCEDURE

LC-1001 : The Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023

(2017 Pattern) (Semester-VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part-A. Each question carries 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from Part-B. Each question carries 10 marks.*
- 3) Answer question no.10 from Part-C as directed. Question No. 10 is for 15 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) Explain the Trial of Summons cases by the Magistrate under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q2) Explain the procedure relating to accused persons of unsound mind under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q3) Describe the procedure relating to judgment under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q4) Explain the provisions relating to arrest without warrant by a private person under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q5) Explain the various types of institutions for rehabilitation under the Juvenile Justice Act 1986.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain briefly the procedure for reference and revision under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.
- Q7)** Explain the Role of a Probation officer under the Probation of Offenders Act, 1958.
- Q8)** Explain the power of criminal courts under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.
- Q9)** Explain briefly the provisions relating to the production of things under the Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

PART - C

Q10) Write a short notes on any Three :

[3×5=15]

- a) Warrant cases and Summons cases
- b) Summary trial
- c) Framing of Charges
- d) Search and Seizure
- e) Cognizable Offences

Total No. of Questions : 10]

PE2065

[6561]-128

Third Year LL.B. (Three Year Course)

LAW OF CRIMINAL PROCEDURE

LC-1001 : The Bharatiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार प्रश्न क्र. 10 भाग-क मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. प्रश्न क्र 10 हा 15 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत दंडाधिकाऱ्यांकडून समन्स प्रकरणांच्या खटल्याचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.2) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत अस्वस्थ मनाच्या (वेड्या) आरोपींशी संबंधित प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.3) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत निकाल देण्याच्या प्रक्रियेचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.4) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत खाजगी व्यक्तीला वॉरंटशिवाय अटक करण्याशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.5) बाल न्याय कायदा, 1986 अंतर्गत पुनर्वसनासाठी विविध प्रकारच्या संस्थांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.6) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत संदर्भ (रेफरेंस) आणि पुनरावृत्तीची (रिविजन) प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.7) गुन्हेगारांच्या प्रोबेशन कायदा 1958 अंतर्गत प्रोबेशन अधिकाऱ्याची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.8) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत फौजदारी न्यायालयांचे अधिकार स्पष्ट करा.

प्र.9) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत वस्तूंच्या सादरीकरण संबंधित तरतुदी थोडक्यात स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही तीनवर एक टीप लिहा.

[3×5=15]

- अ) वॉरंट प्रकरणे आणि समन्स प्रकरणे
- ब) सारांश खटला (समरी ट्रायल)
- क) आरोप निश्चित करणे
- ड) शोध आणि जप्ती
- इ) दखलपात्र गुन्हे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3211

[Total No. of Pages : 4

[6561]-129

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC-1002 : ADMINISTRATIVE LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any 3 questions from part 'A'. Each question in part 'A' is for 15 marks.*
- 2) Answer any 2 questions from part 'B'. Each question part 'B' is for 10 marks.*
- 3) Answer any 3 questions from part 'C'. Each question part 'C' is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

Q1) “Administrative Law is the Law Related to the administration.” Discuss the nature and the Scope of Administrative Law in the light of appropriate illustrations.

Q2) What is delegated legislation? Discuss the constitutional validity of Delegated legislation in the light of appropriate judicial pronouncements.

Q3) Critically discuss the “Institution of Lokpal” in India.

Q4) Discuss the need for conferring administrative discretion on administrative authorities and elaborate the effects of failure to exercise the discretion with appropriate illustrations.

Q5) Critically analyze the tortious liability of the State and discuss the role of welfare state in the light of relevant constitutional provisions.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Discuss the salient features of Right to Information Act, 2005.
- Q7)** Explain the Nature, Scope, need and functions of Commissions of Inquiry, 1952.
- Q8)** Explain the essential requirements to make the Government liable for Contracts entered on its behalf.
- Q9)** What do you understand as Doctrine of Bias? How judiciary applies the doctrine as basic facet of principles of natural justice? Explain.

PART - C

Q10) Any Three.

[3×5=15]

- a) Writ of Habeas Corpus
- b) Administrative Discretion
- c) Audi Alteram Partem
- d) Conciliation and mediation
- e) Doctrine of Legitimate Expectation

Total No. of Questions : 10]

PE3211

[6561]-129

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LC-1002 : ADMINISTRATIVE LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 मध्ये दिलेल्या सूचनेनुसार प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) “प्रशासकीय कायदा हा प्रशासनाशी संबंधित कायदा आहे.” योग्य केस प्रकाशात प्रशासकीय कायद्याचे स्वरूप आणि व्याप्ती यावर चर्चा करा.

प्र.2) प्रत्यायोजित कायदा काय आहे? योग्य न्यायिक निर्णयांच्या प्रकाशात सुपूर्द केलेल्या कायद्याच्या घटनात्मक वैधतेची चर्चा करा.

प्र.3) भारतातील “इन्स्टिट्यूट ऑफ लोकपाल” बद्दल टीकात्मकपणे चर्चा करा.

प्र.4) प्रशासकीय अधिकार्यांना प्रशासकीय विवेक प्रदान करण्याच्या गरजेवर चर्चा करा आणि विवेकबुद्धीचा वापर करण्यात अयशस्वी होण्याचे परिणाम योग्य केस सह विस्तृत करा.

प्र.5) राज्याच्या कठोर उत्तरदायित्वाचे गंभीरपणे विश्लेषण करा आणि संबंधित घटनात्मक तरतुदींच्या प्रकाशात कल्याणकारी राज्याच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

प्र.6) माहिती अधिकार कायदा, 2005 च्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्र.7) चौकशी आयोग, 1952 चे स्वरूप, व्याप्ती, गरज आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.8) सरकारच्या वतीने केलेल्या करारांसाठी सरकारला जबाबदार ठरवण्यासाठी आवश्यक आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.9) Doctrine of Bias म्हणून तुम्हाला काय समजते? नैसर्गिक न्यायाच्या तत्वांचा मूलभूत पैलू म्हणून न्यायव्यवस्था कशी लागू करते? स्पष्ट करणे.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा.

[3×5=15]

- अ) हेबियस कॉर्पसचे रिट
- ब) प्रशासकीय विवेक
- क) ऑडी अल्टरम पार्टम
- ड) समेट आणि मध्यस्थी
- इ) कायदेशीर अपेक्षेचा सिद्धांत

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2066

[Total No. of Pages : 4

[6561]-130

Third Year LL.B. (Three Year Course)

LC-1003 : COMPANY LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any two questions from part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) Answer any three questions from part C. Each question in part C is for 5 marks.*

PART - A

[3×15=45]

- Q1)** What are the different types of Companies under the Companies Act, 2013? Distinguish between Public Company and Private Company.
- Q2)** “A Company has a separate legal identity from its shareholders but there are certain exceptions” Discuss.
- Q3)** Explain the provisions relating to Memorandum and Articles of Association under the Companies Act, 2013.
- Q4)** Define Share and Share Capital .Discuss the law relating to Issue, Allotment, Forfeiture, Transfer and Transmission of Shares.
- Q5)** Discuss the meaning of Company Liquidator. Explain the appointment and role of Liquidator in Winding up of a Company.

P.T.O.

PART - B

[2×10=20]

- Q6)** Explain the role of Directors in the Management and Administration of Company. Discuss Civil and Criminal Liability of Directors.
- Q7)** Explain various types of meetings of Shareholders and rules regarding conduct of business at Annual General Meeting.
- Q8)** “ A Promoter stands in a fiduciary relation towards the company which he promotes.” Explain with case laws.
- Q9)** What are the provisions relating to Reconstruction & Amalgamation? Explain Amalgamation of Companies by Central Government in Public interest.

PART - C

Q10) Write Short notes on (any three)

[3×5=15]

- a) Prospectus and its contents
- b) Voluntary Winding up
- c) Maintenance of Accounts in Company
- d) Protection of Minority Shareholders
- e) Constitution of NCLT & Special Courts

Total No. of Questions : 10]

PE2066

[6561]-130

Third Year LL.B. (Three Year Course)

LC-1003 : COMPANY LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 80

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[3×15=45]

प्र.1) कंपनी कायदा, 2013 अंतर्गत कंपनीचे विविध प्रकार कोणते आहेत? सार्वजनिक कंपनी आणि खाजगी कंपनी यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.2) “एखाद्या कंपनीची तिच्या भागधारकांकडून वेगळी कायदेशीर ओळख आहे परंतु काही अपवाद आहेत” चर्चा करा.

प्र.3) मेमोरँडम आणि आर्टिकल ऑफ असोसिएशनशी संबंधित कंपनी कायदा, 2013 अंतर्गत तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.4) शेअर आणि शेअर कॅपिटल परिभाषित करा. इश्यू, वाटप, जप्ती, हस्तांतरण यासंबंधीच्या कायद्याची चर्चा करा. आणि शेअर्स ट्रान्समिशन.

प्र.5) कंपनी लिक्विडेटरच्या अर्थाची चर्चा करा. कंपनी बंद करणे मध्ये लिक्विडेटरची नियुक्ती आणि भूमिका स्पष्ट करा.

- प्र.6)** कंपनीच्या व्यवस्थापन आणि प्रशासनातील संचालकांची भूमिका स्पष्ट करा. संचालकांच्या दिवाणी आणि फौजदारी दायित्वाची चर्चा करा.
- प्र.7)** भागधारकांच्या विविध प्रकारच्या बैठका आणि वार्षिक सर्वसाधारण सभेत व्यवसाय चालवण्याबाबतचे नियम स्पष्ट करा.
- प्र.8)** “प्रवर्तक ज्या कंपनीची जाहिरात करतो त्या कंपनीशी विश्वासू संबंध ठेवतो” केस कायद्यासह स्पष्ट करा.
- प्र.9)** पुनर्रचना आणि एकत्रीकरणाशी संबंधित काय तरतुदी आहेत? सार्वजनिक हितासाठी केंद्र सरकारकडून कंपन्याचे एकत्रीकरण स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लहान नोट्स लिहा. (कोणत्याही तीन)

[3×5=15]

- अ) प्रॉस्पेक्टस आणि त्यातील सामग्री
- ब) ऐच्छिक संपुष्टात येणे
- क) कंपनीतील खात्यांची देखभाल
- ड) अल्पसंख्याक भागधारकांचे संरक्षण
- इ) एनसीएलटी आणि विशेष न्यायालयांची रचना

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2067

[Total No. of Pages : 4

[6561]-131

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO 1005 (A) : ELECTION LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from Part A. Each for 15 Marks
- 2) Answer any two questions from Part B. Each for 10 Marks
- 3) Write three short notes from Part C. Each for 5 Marks

PART - A

Answer the following questions in detail (Any Three) [3 × 15 = 45]

- Q1) Explain the historical development of Election Laws in India.
- Q2) Discuss the Composition, Powers and functions of the Election Commission of India. What is the procedure for removal of the Chief Election Commissioner and other Election Commissioners?
- Q3) Discuss the ambit of the voters' right to know the antecedents of candidates at elections in India. What are the consequences for furnishing 'wrong information' or 'suppression of some material information' by the candidate in his nomination paper?
- Q4) What do you understand about Anti-defection Law? Explain it in the light of Judicial Pronouncement of *Kihota Hollohon v. Zachilhu*, AIR 1993 SC 412.
- Q5) Describe the procedure of registration of associations and bodies as political parties with the Election Commission. Enumerate the conditions for recognition as a State party.

PART - B

Answer the following questions in detail (Any Two) [2 × 10 = 20]

- Q6) Explain constitutional and legal provisions relating to election of President of India
- Q7) Write a detailed note on the Model Code of Conduct.

P.T.O.

Q8) Discuss the jurisdiction of High Court in election petition with the help of judicial pronouncement

Q9) What is delimitation? Explain the delimitation of constituencies for House of People and State Assembly.

PART - C

Q10) Write Short Notes on - (Any Three)

[3 × 5 = 15]

- a) Election Rolls
- b) Office of Profit
- c) Modes of Election
- d) Nomination Form
- e) Election symbol

Total No. of Questions : 10]

PE-2067

[6561]-131

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO 1005 (A) : ELECTION LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग-अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक 15 गुण.
2) भाग-ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक 10 गुण.
3) भाग - क मधील तीन टिपा लिहा. प्रत्येकी 5 गुण.

भाग - अ

खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन)

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) भारतातील निवडणूक कायद्यांचा ऐतिहासिक विकास स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) भारतीय निवडणूक आयोगाची रचना, अधिकार आणि कार्ये यांची चर्चा करा. मुख्य निवडणूक आयुक्त आणि इतर निवडणूक आयुक्तांना काढून टाकण्याची प्रक्रिया काय आहे?
- प्रश्न 3) भारतातील निवडणुकीतील उमेदवारांची पूर्ववर्ती माहिती जाणून घेण्याच्या मतदारांच्या अधिकाराची चर्चा करा. उमेदवाराने त्याच्या नामनिर्देशन पत्रात 'चुकीची माहिती' दिल्यास किंवा 'काही भौतिक माहिती लपवणे' याचे काय परिणाम होतात?
- प्रश्न 4) पक्षांतरबंदी कायद्याबद्दल तुम्हाला काय माहिती आहे? 'किहोता हॉलोन विरुद्ध जाचिलू (AIR 1993 SC 412) च्या न्यायिक निर्णयाच्या प्रकाशात पक्षांतरबंदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) निवडणूक आयोगाकडे राजकीय पक्ष म्हणून संघटना आणि संस्थांच्या नोंदणीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा. राज्य पक्ष म्हणून मान्यता मिळण्याच्या अटींची चर्चा करा.

भाग - ब

खालील प्रश्नांची तपशीलवार उत्तरे द्या (कोणतेही दोन)

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) भारताच्या राष्ट्रपतींच्या निवडणुकीशी संबंधित घटनात्मक आणि कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7) आदर्श आचारसंहितेवर तपशीलवार लिहा.

- प्रश्न 8) न्यायालयीन निर्णयाच्या मदतीने निवडणूक याचिकेतील उच्च न्यायालयाच्या अधिकार क्षेत्रावर चर्चा करा.
- प्रश्न 9) सीमांकन म्हणजे काय? लोकसभेसाठी आणि राज्य विधानसभेसाठी मतदारसंघांचे परिसीमन स्पष्ट करा.

भाग - क

प्रश्न 10) टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

[3 × 5 = 15]

- अ) मतदार याद्या
- ब) लाभाचे कार्यालय
- क) निवडणूक पद्धती
- ड) नामांकन फॉर्म
- इ) निवडणूक चिन्ह

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2068

[Total No. of Pages : 4

[6561]-132

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Low Course)

**LO 1006 (B) : BANKRUPTCY AND INSOLVENCY LAW
(2017 Pattern) (Semester - VI)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** Discuss the provisions of liquidation process under the Insolvency and Bankruptcy Code, 2016.
- Q2)** Discuss the world Bank Principles for effective Insolvency and Creditors Rights with reference to cross border Insolvency.
- Q3)** Explain the Insolvency and Bankruptcy Code vis-à-vis The Sick Industrial companies (Special Provisions Act) 2003 and The Recovery of Debts Due to Banks and Financial Institutions Act, 1993.
- Q4)** Discuss the provisions relating to offences and penalties for contravention of the provisions of Insolvency and Bankruptcy Code, 2016 by the Bankrupt.
- Q5)** Discuss the adjudicating authorities under the Insolvency and Bankruptcy Code, 2016 for Individuals and Partnership firms.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Explain the historical perspective of insolvency and bankruptcy laws in India and discuss the need, object and application of the Code.
- Q7)** Discuss the Asian Development Bank Principles of Corporate Rescue and Rehabilitation.

P.T.O.

Q8) Discuss the constitution of Insolvency and bankruptcy Board in India? Explain powers and functions of Board under the Insolvency and Bankruptcy Code, 2016.

Q9) Discuss the provisions of Appeals under the Insolvency and Bankruptcy Code, 2016

PART - C

Q10) Write short notes on any three :

[3 × 5 = 15]

- a) Corporate Insolvency Resolution Process
- b) Concept of Financial Information
- c) UNCITRAL Model on Cross Border Insolvency
- d) Fast Track Insolvency Resolution Process
- e) Administration and Distribution of the estate of bankrupt.

PE-2068

[6561]-132

T.Y. LL.B.

(Third Year of Three Year Low Course)

LO 1006 (B) : दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी कायदा

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) उत्तर द्याभाग अ मधील कोणतेही तीन प्रश्न. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
2) उत्तर द्याभाग ब मधील कोणतेही दोन प्रश्न. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
3) उत्तर द्याभाग क मधील कोणतेही तीन प्रश्न. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता, 2016 अंतर्गत लिक्विडेशन प्रक्रियेच्या तरतुदींची चर्चा करा.
प्रश्न 2) सीमापार दिवाळखोरीच्या संदर्भात प्रभावी दिवाळखोरी आणि कर्जदारांच्या हक्कांसाठी जागतिक बँकेच्या तत्वांची चर्चा करा.
प्रश्न 3) आजारी औद्योगिक कंपन्या (विशेष तरतुदी कायदा) 2003 आणि बँका आणि वित्तिय संस्था कायदा, 1993 मुळे कर्जाची वसुली विरुद्ध दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता स्पष्ट करा.
प्रश्न 4) दिवाळखोरांद्वारे दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता, 2016 च्या तरतुदींचे उल्लंघन केल्याबद्दल गुन्हे आणि दंड यांच्याशी संबंधित तरतुदींची चर्चा करा.
प्रश्न 5) व्यक्ती आणि भागीदारी फर्मसाठी दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता, 2016 अंतर्गत निर्णय घेणाऱ्या अधिकार्यांची चर्चा करा.

भाग - ब

[2 × 10 = 20]

- प्रश्न 6) भारतातील दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी कायदांचा ऐतिहासिक दृष्टिकोन समजावून सांगा आणि संहितेची गरज, वस्तू आणि वापर यावर चर्चा करा.
प्रश्न 7) कॉर्पोरेट बचाव आणि पुनर्वसनाच्या आशियाई विकास बँकेच्या तत्वांची चर्चा करा.
प्रश्न 8) भारतातील दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी मंडळाच्या घटनेची चर्चा करा? दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी संहिता, 2016 अंतर्गत मंडळाचे अधिकार आणि कार्य स्पष्ट करा.
प्रश्न 9) अंतर्गत अपीलांच्या तरतुदींची चर्चा करा दिवाळखोरी आणि दिवाळखोरी कोड, 2016.

भाग - क

प्रश्न 10) कोणत्याही तीनवर लहान नोट्स लिहा :

[3 × 5 = 15]

- अ) कॉर्पोरेट दिवाळखोरी रिझोल्यूशन प्रक्रिया
- ब) आर्थिक माहितीची संकल्पना
- क) क्रॉस बॉर्डर दिवाळखोरी वर UNCITRAL मॉडेल
- ड) फस्ट ट्रॅक दिवाळखोरी निराकरण प्रक्रिया
- इ) दिवाळखोरांच्या इस्टेटचे प्रशासन आणि वितरण.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2069

[Total No. of Pages : 4

[6561]-133

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

**LO-1007 : COMPARATIVE CRIMINAL JUSTICE
SYSTEM**

(2017 Pattern) (Semester - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part C Each question in part C is for 05 marks.*

PART - A

[3 × 15 = 45]

(Attempt Any Three)

- Q1)** Describe the rights of accused with the help of various judgments of the Supreme Court of India.
- Q2)** Explain Transnational and Global Policing with special reference to Interpol, Eropol, UNPOL and UNODC.
- Q3)** Write down the UN Guidelines on Role of Prosecutors and discuss in detail the Crown Prosecution Services in England and Juries in Netherlands.
- Q4)** What do you mean by Pre-trial custody in law and practice? Explain in detail.
- Q5)** What are the features of Adversarial Trials? Explain in detail the Adversarial Trials in England and India.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

(Attempt Any Two)

Q6) Write a detail note on the need of reforms in Indian Criminal Justice System.

Q7) Write a critical note on the Due Process Model.

Q8) What is the Comparative Criminal Justice? Explain in detail the objects and purposes.

Q9) Write an analytical note on Community Policing.

PART - C

Q10) Write short notes (Attempt Any Three) :

[3 × 5 = 15]

- a) Juries in Inquisitorial System
- b) Suspended Sentence System
- c) Plea Bargaining System
- d) Trials in Islamic Legal Tradition
- e) American Jury

Total No. of Questions : 10]

PE-2069

[6561]-133

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-1007 : COMPARATIVE CRIMINAL JUSTICE
SYSTEM

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणतेही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

(कोणतेही तीन प्रयत्न करा)

- प्रश्न 1) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या विविध निकालांच्या मदतीने आरोपीच्या अधिकारांचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) इंटरपोल, इरोपोल, यूएनपीओएल आणि UNODC विशेष संदर्भात ट्रान्सनॅशनल आणि ग्लोबल पोलिसिंग स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) फिर्यादीच्या भूमिकेवर UN मार्गदर्शक तत्त्वे लिहा आणि मुकुट अभियोगाबद्दल इंग्लंडमधील सेवा (Crown Prosecution Services) आणि नेदरलँडमधील ज्युरी तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 4) कायदा आणि व्यवहारात प्री-ट्रायल कोठडी म्हणजे काय? सविस्तर समजावून सांगा.
- प्रश्न 5) विरोधी चाचण्यांची वैशिष्ट्ये काय आहेत? इंग्लंड आणि भारतातील विरोधी चाचण्यांचे तपशीलवार वर्णन करा.

(कोणतेही दोन प्रयत्न करा)

प्रश्न 6) भारतीय फौजदारी न्याय व्यवस्थेतील सुधारणांच्या गरजेवर तपशीलवार नोंद लिहा.

प्रश्न 7) देय प्रक्रिया मॉडेलवर एक गंभीर टीप लिहा.

प्रश्न 8) तुलनात्मक फौजदारी न्याय म्हणजे काय? वस्तू आणि उद्देश तपशीलवार स्पष्ट करा.

प्रश्न 9) कम्युनिटी पोलिसिंगवर विश्लेषणात्मक टिप लिहा.

भाग - क

प्रश्न 10) टीपा लिहा (कोणतेही तीन प्रयत्न करा) :

[3 × 5 = 15]

- अ) चौकशी प्रणाली मध्ये ज्युरी
- ब) निलंबित वाक्य प्रणाली
- क) प्ली बार्गेनिंग सिस्टम
- ड) इस्लामिक कायदेशीर परंपरेतील चाचण्या
- इ) अमेरिकन ज्युरी

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2070

[Total No. of Pages : 4

[6561]-134

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-1008(D) : LAND LAWS - II

(2017 Pattern) (Semester - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any three questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Answer any two questions from Part B. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Answer any three questions from Part C Each question in part C is for 05 marks.

PART - A

[3 × 15 = 45]

- Q1)** Discuss the provision relating to assessment and settlement of land revenue of agricultural lands under Maharashtra Land Revenue Code 1966.
- Q2)** Explain the provisions relating to jurisdiction, power, and procedure of Maharashtra Revenue Tribunal under the Maharashtra Land Revenue Code 1966.
- Q3)** Explain record of rights and Explain in detail the particulars to be included in Records of Rights as per the provisions of the Maharashtra Land Revenue Code, 1966.
- Q4)** Explain provisions of termination of tenancies by default of tenant under Maharashtra Tenant and Agricultural Lands Act 1948.
- Q5)** Discuss the purchase of land and procedure of purchase under Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act 1948.

P.T.O.

PART - B

[2 × 10 = 20]

- Q6)** Discuss the procedure for consolidation under the Maharashtra Prevention of Fragmentation and Consolidation of Holdings Act 1947
- Q7)** Discuss the provisions relating to compensation under The Maharashtra Agricultural Lands (Ceiling on Holdings) Act, 1961.
- Q8)** Discuss the powers and procedure of mamlatdars court under Mamlatdars Court Act 1906.
- Q9)** Elaborate termination of tenancy by law under Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act 1948.

PART - C

Q10) Write short notes on any three :

[3 × 5 = 15]

- a) Economic Holding
- b) Revenue officers
- c) Certificated landlord
- d) Encroachment on land
- e) Nistar patrak

PE-2070

[6561]-134

LL.B.

(Third Year of Three Years Law Course)

LO-1008(D) : LAND LAWS - II

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणतेही तीन प्रश्नांचे उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणतेही दोन प्रश्नांचे उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणतेही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[3 × 15 = 45]

- प्रश्न 1) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता 1966 अन्वये शेतजमिनींच्या जमीन महसूलाचे मुल्यांकन आणि सेटलमेंटशी संबंधित तरतुदीची चर्चा करा.
- प्रश्न 2) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता 1966 अंतर्गत महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरणाचे कार्यक्षेत्र, अधिकार आणि कार्यपद्धती यासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 मधील तरतुदीनुसार अधिकारांच्या नोंदीचे स्पष्टीकरण करा. आणि अधिकारांच्या अभिलेखांमध्ये समाविष्ट करावयाचे तपशील तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) महाराष्ट्र भाडेकरू आणि शेतजमीन अधिनियम 1948 अन्वये भाडेकरूच्या चुकांमुळे भाडेकरू संपुष्टात आणण्याच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 5) महाराष्ट्र भाडेकरू आणि शेतजमीन अधिनियम 1948 अंतर्गत जमीन खरेदी आणि खरेदीची प्रक्रिया याविषयी चर्चा करा.

- प्रश्न 6)** महाराष्ट्र प्रिव्हेन्शन ऑफ फ्रॅगमेंटेशन अँड कन्सोलिडेशन ऑफ होल्डिंग्स ऐक्ट 1947 अंतर्गत एकत्रीकरणाच्या प्रक्रियेची चर्चा करा.
- प्रश्न 7)** महाराष्ट्र शेतजमिनी (होल्डिंगची कमाल मर्यादा) अधिनियम, 1961 अंतर्गत भरपाई संबंधित तरतुदींची चर्चा करा.
- प्रश्न 8)** मामलतदार न्यायालय अधिनियम 1906 अंतर्गत मामलतदार न्यायालयाचे अधिकार आणि कार्यपद्धती यांची चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** महाराष्ट्र भाडेकरू आणि शेतजमीन अधिनियम 1948 अंतर्गत कायद्याद्वारे भाडेकरार समाप्त करणे.

भाग - क

- प्रश्न 10)** कोणत्याही तीनवर लहान नोट्स लिहा : **[3 × 5 = 15]**
- अ) आर्थिक होल्डिंग
 - ब) महसूल अधिकारी
 - क) प्रमाणित जमीनदार
 - ड) जमिनीवर अतिक्रमण
 - इ) निस्तर पत्रक

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2071

[Total No. of Pages : 4

[6561]-135

III LL.B.

(Three Year Course)

LO-1009 : HUMANITARIAN AND REFUGEE LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any three questions from part A. Each questions in part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any two questions from Part B. Each questions in part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part C. Each questions in part C is for 5 marks.*
- 4) *Figures to the rights indicate full marks.*

PART - A

[45]

- Q1)** What do you mean by International Humanitarian Law? Discuss in detail the nature, scope and importance of International Humanitarian Law.
- Q2)** Given a detailed note on specific protection for women and children and Civilians under the International Humanitarian Law?
- Q3)** Explain in brief the importance of Geneva Conventions. What are the provisions of the third Geneva Convention applies to prisoners of war?
- Q4)** Discuss in detail role of UNHCR in the protection and Promotion of Refugee Rights. Support your answer with relevant case laws.
- Q5)** Discuss in detail the Role of National Human Rights Commission in protecting the rights of Refugees in the light of Constitutional Provisions. Supoort your answer with relevant case laws.

P.T.O.

PART - B

[20]

- Q6)** Explain the powers, Functions and Jurisdiction of International Criminal Court.
- Q7)** What is International Refugee Law? Explain the Refugee Protection relating to Nonrefoulement and Non-discrimination.
- Q8)** What are “war crimes” and “crimes against humanity”? Discuss the impact of these crimes on Humanity.
- Q9)** How far the Indian Judiciary has Protected the rights of Refugees, discuss in the light of Supreme Court judgements.

PART - C

- Q10) Answer any three of the following Short notes :** **[15]**
- a) Prisoner of War.
 - b) Internally Displaced Persons
 - c) Protection of Wounded and The Sick
 - d) Armed Conflict
 - e) Family Unity

Total No. of Questions : 10]

PE-2071

[6561]-135

III LL.B.

(Three Year Course)

LO-1009 : HUMANITARIAN AND REFUGEE LAW

(2017 Pattern) (Semester - VI)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग क मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
- 4) अधिकारांचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

भाग - अ

[45]

- प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय मानवतावादी कायद्याचा अर्थ काय? आंतरराष्ट्रीय मानवतावादी कायद्यांचे स्वरूप, व्याप्ती आणि महत्त्व याबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.
- प्रश्न 2) आंतरराष्ट्रीय मानवतावादी कायद्यांतर्गत महिला आणि मुले आणि नागरीकांच्या विशिष्ट संरक्षणावर तपशीलवार नोंद दिली आहे?
- प्रश्न 3) जिनिव्हा अधिवेशनांचे महत्त्व थोडक्यात स्पष्ट करा. तिसऱ्या जिनिव्हा कन्व्हेन्शनच्या कोणत्या तरतुदी युद्धकैद्यांना लागू होतात?
- प्रश्न 4) शरणार्थी हक्कांचे संरक्षण आणि संवर्धन यामध्ये UNHCR च्या भूमिकेची तपशीलवार चर्चा करा. संबंधित केस कायद्यांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.
- प्रश्न 5) घटनात्मक तरतुदींच्या प्रकाशात निर्वासितांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या भूमिकेची तपशीलवार चर्चा करा. संबंधित केस कायद्यांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

- प्रश्न 6)** आंतरराष्ट्रीय फौजदारी न्यायालयाचे अधिकार, कार्ये आणि अधिकार क्षेत्र स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** आंतरराष्ट्रीय निर्वासित कायदा काय आहे? नॉन-रिफ्युलेमेंट आणि गैर-भेदभाव संबंधित निर्वासित संरक्षण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** “युद्ध गुन्हे” आणि “मानवतेविरुद्धचे गुन्हे” म्हणजे काय? या गुन्ह्यांचा मानवतेवर काय परिणाम होतो यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 9)** भारतीय न्यायव्यवस्थेने निर्वासितांच्या हक्कांचे किती रक्षण केले आहे, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालांच्या प्रकाशात चर्चा करा.

- प्रश्न 10)** खालीलपैकी कोणत्याही तीन लघु नोट्सची उत्तरे द्या :
- अ) युद्धाचा कैदी
 - ब) अंतर्गत विस्थापित व्यक्ती
 - क) जखमी आणि आजारी यांचे संरक्षण
 - ड) सशस्त्र संघर्ष
 - इ) कौटुंबिक ऐक्य

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2072

[Total No. of Pages : 4

[6561]-136

Second Year LL.B. (Three Years Course)

LCC 0701 : LAW OF CRIMINAL PROCEDURE

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part- B is for 10 marks.*
- 3) Answer any two questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the provisions relating to Trial of Summons cases by the Magistrate under Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q2) Explain briefly the provisions relating to Appeals under Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q3) Discuss critically on procedure in the case accused being lunatic or unsound mind person under Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

Q4) Analyse the provisions relating to maintenance of public order and tranquillity under Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Discuss the principles of autrefois acquit and autrefois convict in India, their relationship with Article 20 of the Constitution, and their implications in criminal law.
- Q6)** Discuss trial of warrant cases by magistrate instituted on police report.
- Q7)** Critically analyse the concept of plea bargaining. Consider its advantages and disadvantages, ethical implications, and potential reforms to ensure its fair and equitable application within the justice system.
- Q8)** Discuss the provisions relating to Maintenance under Bhartiya Nagarik Suraksha Sanhita, 2023. Substantiate your answer with case laws.
- Q9)** Explain in detail the jurisdiction of criminal courts in inquires and trial.

PART - C

- Q10)** Write short notes on any two of the following. **[2×5=10]**
- a) Release on probation of good conduct.
 - b) Difference between Police diary and Police Report under BNSS, 2023.
 - c) Public Nuisance
 - d) Disputes as to immovable property.

Total No. of Questions : 10]

PE2072

[6561]-136

Second Year LL.B. (Three Years Course)

LCC 0701 : LAW OF CRIMINAL PROCEDURE

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता 2023, अंतर्गत, न्यायदंडाधिकाऱ्याकडून समन्स प्रकरणच्या खटल्याशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.2) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता 2023, अंतर्गत अपीलांशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.3) वेडा आरोपी किंवा मनोविकल व्यक्तीच्या बाबतीत भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 मधील प्रक्रिया विस्तारपणे स्पष्ट करा.

प्र.4) भारतीय नागरिक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत सार्वजनिक सुव्यवस्था आणि शांतता राखण्याशी संबंधित तरतुदींचे विश्लेषण करा.

- प्र.5)** एखाद्या व्यक्तीवर त्याच गुन्ह्यासाठी पुन्हा खटला भरता येत नाही जर तो पूर्वी त्या गुन्ह्यात निर्दोष सुटला आहे. या सिद्धांताचे विश्लेषण करा. भारतीय संविधानाचे कलम 20 व फौजदारी कायद्यामधील याचे परिणाम स्पष्ट करा.
- प्र.6)** पोलिस अहवालानुसार दाखल केलेल्या न्यायदंडाधिकाऱ्या समोरील वॉरंट खटल्याची संपरिक्षा सांगा.
- प्र.7)** गुन्ह्याची कबुली शिक्षा युक्तिवाद (प्ली बार्गेनिंगच्या) संकल्पनेचे विश्लेषण करा. त्याचे फायदे आणि तोटे, नैतिक परिणाम आणि संभाव्य सुधारणा सांगा जेणेकरून न्याय व्यवस्थेमध्ये त्याचा वापर सुनिश्चित होईल.
- प्र.8)** भारतीय नागरीक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत पत्नी, मुले आणि पालक यांच्या भरणपोषण (पोटगी) तरतुदींची चर्चा करा. तुमचे उत्तर ऐतिहासिक निर्णयासह स्पष्ट करा.
- प्र.9)** फौजदारी न्यायालयांचे चौकशी आणि खटल्यातील कार्यक्षेत्र/ अधिकारक्षेत्र तपशीलवार समजावून सांगा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा.

[2×5=10]

- अ) चांगले वर्तन ठेवण्यासाठी परिविक्षेच्या शर्तीवर सोडून देणे.
- ब) भारतीय नागरीक सुरक्षा संहिता, 2023 अंतर्गत पोलिस डायरी आणि पोलिस अहवाल यातील फरक स्पष्ट करा.
- क) सार्वजनिक उपद्रव
- ड) स्थावर मालमत्तेबाबतचे वाद.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2073

[Total No. of Pages : 4

[6561]-137

LL.B. II

(Second Year of Three Years Law Course)

LCC-0702 : LAW OF EVIDENCE

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All Parts are Compulsory.*
- 2) *Answer Any Two questions from Part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 3) *Answer Any Three questions from Part B. Each question in part B is for 10 marks.*
- 4) *Answer Question no. 10 from Part C as directed. The Question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)** “Documents are proved either by primary evidence or by secondary evidence.” Explain
- Q2)** “Some communications are privileged and can’t be proved in the court of law even if they are relevant.” Explain this statement with reference to privileged communication dealt under the Bharatiya Sakshya Adhiniyam 2023.
- Q3)** “All confessions are essentially admissions, but an admission may not be a confession.” Discuss in detail this statement in the light of provisions contained in the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA).
- Q4)** Discuss in detail the provisions contained in the Bharatiya Sakshya Adhiniyam, 2023 (BSA) relating to electronic evidence.

P.T.O.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** What is the difference between ‘burden of proof’ and ‘onus of proof’? The burden of proof in criminal cases is different from civil cases. Elucidate.
- Q6)** What is the difference between relevancy and admissibility of facts?
- Q7)** Explain in detail doctrine of estoppel under the law of evidence.
- Q8)** What is public document and how the public documents are proved?
- Q9)** What is presumption? Explain different types of presumption with illustrations.

PART - C

Q10) Write short note (any two) :

[2 × 5 = 10]

- a) Order of examination of witness
- b) Test Identification Parade
- c) Relevance of Motive and Preparation
- d) Res Gaste

Total No. of Questions : 10]

PE-2073

[6561]-137

LL.B. II

(Second Year of Three Years Law Course)

LCC-0702 : LAW OF EVIDENCE

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व भागांची उत्तरे देणे अनिवार्य आहे.
 - 2) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 4) भाग क मधील प्रश्न क्र. 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्र. 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** “कागदपत्रे प्राथमिक पुराव्याने किंवा दुर्यय पुराव्याने सिद्ध होतात” या कायद्याचे स्पष्टीकरण द्या. सामान्य आणि विशेष अडथळ्यांना स्पष्टीकरण देणे.
- प्रश्न 2)** “काही संप्रेषणे विशेषाधिकारित (privileged communication) असतात आणि ती संबंधित असली तरीही न्यायालयात सिद्ध करता येत नाहीत”. भारतीय साक्ष्य अधिनियम 2023 अंतर्गत असलेल्या विशेषाधिकारित संप्रेषणाच्या संदर्भात हे विधान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** “सर्व कबुलीजबाब मूलतः कबुली असतात, परंतु कबुली ही कबुलीजबाब असू शकत नाही”. भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 मधील तरतुदींच्या प्रकाशात या विधानाची सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** इलेक्ट्रॉनिक पुराव्याशी संबंधित भारतीय साक्ष्य अधिनियम, 2023 (BSA) मध्ये समाविष्ट असलेल्या तरतुदीची तपशीलवार चर्चा करा.

- प्रश्न 5)** 'शाबीतची जबाबदारी' (burden of proof) आणि 'शाबीतची जबाबदारी कोणावर असते' (onus of proof) यात काय फरक आहे? फौजदारी प्रकरणांमध्ये पुराव्याचे ओझे दिवाणी खटल्यापेक्षा वेगळे असते. स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** तथ्यांची प्रासंगिकता आणि स्वीकार्यता यात काय फरक आहे?
- प्रश्न 7)** पुराव्याच्या कायद्यांतर्गत प्रतिष्टंभाचा (estoppel) सिद्धांत सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** सार्वजनिक (public) कागदपत्र म्हणजे काय आणि ते कसे सिद्ध केले जातात?
- प्रश्न 9)** गृहीतक म्हणजे काय? विविध प्रकारचे गृहीतके उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :

[2 × 5 = 10]

- अ) साक्षीदाराच्या तपासणीचा क्रम
- ब) चाचणी ओळख परेड
- क) हेतू आणि तयारीची प्रासंगिकता
- ड) रेस गेस्टेई

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2074

[Total No. of Pages : 4

[6561]-138

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LCC-0703 : INTERPRETATION OF STATUTES

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Theory)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer Any Two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer Any Three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer Question no. 10 from Part C as directed. The Question no. 10 is for 5 marks each.

PART - A

[30]

Answer any two of the following questions: each question carries 15 marks:

- Q1)** Explain the meaning of Interpretation of Statutes, is it different from Construction of Statutes? Give reasons for your answer.
- Q2)** What is meant by the Mischief Rule of Interpretation? Is the rule followed in interpreting Indian Legislations, if yes, cite relevant case laws to support your explanation.
- Q3)** Explain what is meant by Judicial restraint and Judicial activism, are they different from Juristic restraint and Juristic activism. Support your answers with appropriate examples.
- Q4)** Critically analyze the internal aids of Interpretation. Support your answer with relevant case laws.

P.T.O.

PART - B

[30]

Answer any three of the following questions: each question carries 10 marks:

- Q5)** When does a statute come into operation and when does it expire? Explain the relevant sections in the General Clauses Act relating to the same with the help of case laws.
- Q6)** What is meant by Penal Statutes, explain rules of interpreting the Penal statutes. Support your answer with relevant examples.
- Q7)** What is the object of the General Clauses Act and its relevance in interpreting the statutes.
- Q8)** How is interpretation of statutes different from interpretation of the Constitution? Give examples to support your answer.
- Q9)** Explain the different classification of Statutes and cite examples from the Indian Legal System.

PART - C

[10]

Q10) Write short notes on any two of the following questions: each question carries 5 marks.

- a) Interpretation of Statutes affecting Jurisdiction of Courts
- b) *Redendo Sigula Singulus*
- c) *Ejusdem Generis*
- d) *Noscitur a sociis*

Total No. of Questions : 10]

PE-2074

[6561]-138

LL.B.

(Second Year of Three Years Law Course)

LCC-0703 : INTERPRETATION OF STATUTES

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Theory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
- 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
- 3) भाग क मधील प्रश्न क्र. 10 चे उत्तर निर्देशानुसार द्या. प्रश्न क्र. 10 हा प्रत्येकी 5 गुणांसाठी आहे.

भाग - अ

[30]

खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.

- प्रश्न 1) इंटरप्रीटेशनचा अर्थ सांगा व इंटरप्रीटेशन आणि कन्स्ट्रक्शन यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) मिस्चीफ रूल ऑफ इंटरप्रीटेशन चा अर्थ सांगा. हा रूल भारतीय अधिनियमांचा अर्थबोधात वापरला जातो का? असेल तर त्याची उदाहरणे द्या.
- प्रश्न 3) न्यायिक प्रतिबंध आणि न्यायिक सक्रियता याचा अर्थ काय आहे ते स्पष्ट करा ते वैधानिक प्रतिबंध आणि वैधानिक सक्रियता यापेक्षा वेगळे आहेत का? योग्य उदाहरणांसह तुमच्या उत्तरांचे समर्थन करा.
- प्रश्न 4) इंटरप्रीटेशनच्या इंटरनल एड्सचे विश्लेषण करा. संबंधित न्यायालयीन निर्णयांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.

खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.

- प्रश्न 5)** अधिनियम कधी लागू होतो आणि तो कधी संपतो? सामान्य खंड अधिनियमाच्या (जनरल क्लॉजेस ॲक्ट) मधील संबंधित कलमे व न्यायालयीन निर्णयाच्या मदतीने स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** दंडात्मक कायद्यांचा अर्थ काय आहे, दंडात्मक कायद्यांचा अर्थ लावण्याचे नियम स्पष्ट करा. संबंधित उदाहरणांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.
- प्रश्न 7)** जनरल क्लॉजेस ॲक्टचा उद्देश काय आहे आणि अधिनियमाचा अर्थ लावण्यात त्याची प्रासंगिकता काय आहे?
- प्रश्न 8)** अधिनियमांचे इंटरप्रिटेशन हे राज्यघटनेच्या इंटरप्रिटेशन पेक्षा वेगळे कसे आहे? तुमच्या उत्तराचे समर्थन करण्यासाठी उदाहरणे द्या.
- प्रश्न 9)** विविध प्रकारचे अधिनियम त्या प्रत्येकाच्या संबंधित उदाहरणांसह स्पष्ट करा.

प्रश्न 10) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांवर टीपा लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.

- अ) न्यायालयांच्या अधिकारक्षेत्रावर परिणाम करणाऱ्या कायद्यांचे स्पष्टीकरण
- ब) रेडेंडो सिंगुला सिंगुलस
- क) इजसडेम जेनेरीस
- ड) नोसिटर् ए सोसीस

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2075

[Total No. of Pages : 4

[6561]-139

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LAEC-0704 : Practical Training

Professional Ethics and Contempt of Court Law
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part 'A': Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Attempt any three questions from Part 'B'. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Attempt any two questions from Part 'C': Each question in part C is for 5 marks.

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)** Discuss the provisions related to qualifications and disqualifications for admission of a person as an Advocate on a State Roll, and write in detail the procedure for the disposal of applications for admission.
- Q2)** Discuss the impact and benefits of E-Courts in terms of efficiency, transparency, and access to justice, particularly for marginalised communities, and their effect on reducing case backlogs.
- Q3)** Discuss the right of advocates to practice law under the Advocates Act, 1961. Analyse the power of the Court to permit appearances in particular cases by individuals who are not enrolled advocates.
- Q4)** Elaborate on the defences available for both civil and criminal contempt. Detail the punishments that can be imposed for contempt of court and the procedure for initiating contempt proceedings.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** Discuss the provisions related to the establishment, composition, election system, term of office, and disqualification of members of the State Bar Council.
- Q6)** Discuss the distinction between Senior and other Advocates under the Advocates Act, 1961.

P.T.O.

- Q7)** Discuss the provisions related to contempt by judges, magistrates, under the contempt of court Act, 1971.
- Q8)** Elaborate on the power of the High Court to make rules regarding the Right to Practice.
- Q9)** Discuss in detail the provisions concerning the transfer of a name from one State Roll to another and the right of pre-audience.

PART - C

Q10) Write case comment on (Any Two) [2 × 5 = 10]

- a) Chandra Shekhar Soni v. Bar Council of Rajasthan, AIR 1983 SC 1012
- b) Ex-Capt Harish Uppal v. Union of India, AIR 2003 SC 739
- c) In Re: Hon'ble Justice C. S. Karnan, AIR 2017 SC 3191
- d) In Re: Prashant Bhushan and Anr, Suo Motu Contempt Petition (CRL.) No. 1 of 2020, decided on 31.08.2020.

Total No. of Questions : 10]

PE-2075

[6561]-139

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LAEC-0704 : Practical Training

Professional Ethics and Contempt of Court Law
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III) (Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग 'अ' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग 'ब' मधील कोणतेही तीन प्रश्न करून घ्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग 'क' मधील कोणतेही दोन प्रश्न करून घ्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1) एखाद्या व्यक्तीला राज्य सूचीवर वकील म्हणून प्रवेश देण्याकरिता पात्रता व अपात्रतेची संबंधित तरतुदींवर चर्चा करावी व प्रवेशासाठी अर्ज निकाली काढण्याची प्रक्रिया सविस्तर लिहावी.
- प्रश्न 2) कार्यक्षमता, पारदर्शकता आणि विशेषतः उपेक्षित समुदायांसाठी न्यायमिळण्याच्या दृष्टिने ई-न्यायालयांचा प्रभाव आणि फायदे आणि खटल्यांचा बॅकलॉग कमी करण्यासाठी त्यांचा परिणाम यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 3) अॅडव्होकेट्स अॅक्ट 1961 अन्वये वकिलांना वकिली करण्याच्या अधिकारावर चर्चा करा. नोंदणीकृत वकील नसलेल्या व्यक्तींना विशिष्ट प्रकरणांमध्ये हजर राहण्यास परवानगी देण्याच्या न्यायालयाच्या अधिकाराचे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 4) दिवाणी व फौजदारी अवमान या दोन्ही प्रकारच्या बचावासाठी उपलब्ध असलेल्या बचावाची सविस्तर माहिती द्या. न्यायालयाचा अवमान केल्याबद्दल कोणती शिक्षा होऊ शकते आणि अवमान कार्यवाही सुरू करण्याची प्रक्रिया तपशीलवार सांगा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5) राज्यबार कौन्सिलची स्थापना, रचना, निवडणूक प्रणाली, पदाचा कार्यकाळ आणि सदस्यांना अपात्र ठरविण्यासंदर्भातील तरतुदींवर चर्चा करा.
- प्रश्न 6) अॅडव्होकेट्स अॅक्ट 1961 अंतर्गत वरिष्ठ आणि इतर वकिलांमधील फरकाची चर्चा करा.

- प्रश्न 7) न्यायालयाचा अवमान अधिनियम, 1971 अन्वये न्यायाधीश, दंडाधिकाऱ्यांनी अवमान करण्यासंदर्भातील तरतुदींची चर्चा करा.
- प्रश्न 8) प्रॅक्टिसच्या अधिकारासंदर्भात नियम बनविण्याचे उच्च न्यायालयाचे अधिकार विशद करा.
- प्रश्न 9) एखादे नाव एका राज्यसूचीतून दुसऱ्या राज्यसूचीत हस्तांतरित करण्यासंदर्भातील तरतुदी आणि पूर्व-प्रेक्षकाच्या अधिकाराविषयी सविस्तर चर्चा करा.

भाग - क

प्रश्न 10) प्रकरण टिप्पणी लिहा (कोणत्याही दोन) [2 × 5 = 10]

- अ) चंद्रशेखर सोनी विरुद्ध बार कौन्सिल ऑफ राजस्थान, AIR 1983 एससी 1012
- ब) माजी कॅप्टन हरीश उप्पल विरुद्ध भारत सरकार AIR 2003 एससी 739
- क) रे : माननीय न्यायमूर्ती सी. एस. कर्णन, AIR 2017 एससी 3191
- ड) री : प्रशांत भूषण आणि ए.एन., स्वतः हून अवमान याचिका (सीआरएल) नंबर 1 2020, 31.08.2020 रोजी निर्णय घेतला.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2076

[Total No. of Pages : 4

[6561]-140

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LDSE-0705 (a) : INVESTMENT AND SECURITIES LAW

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any Two questions from Part A. Each question in part A is for 15 marks.
- 2) Answer any Three questions from Part B. Each question in part B is for 10 marks.
- 3) Answer any Two questions from Part C. Each question in part C is for 5 marks.

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1) Elucidate on the norms of disclosure under different laws.
- Q2) Explain the provisions relating to IPO, FPO, Private Placement, bonus issue, Qualified Institutional Placement under the SEBI (Issue of Capital and Disclosure Requirement) Regulations, 2018.
- Q3) Discuss the Role, Powers and Functions of SEBI in securities market.
- Q4) Explain the Procedure, Advantages and Disadvantages of Dematerialization and Rematerialisation of securities under the Depositories Act, 1996.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5) What are the kinds of Securities? Explain.
- Q6) Write a detailed note on Listing of Shares.
- Q7) Discuss the principles governing disclosures and obligations of listed entity.
- Q8) Elucidate on Directorate of Enforcement.
- Q9) Explain the Inbound and outbound investment in India under Foreign Direct Investment and Overseas Direct Investment.

P.T.O.

PART - C

Q10) Write Short Notes on: (Any TWO)

[2 × 5 = 10]

- a) Minimum public shareholding and its advantages to shareholders and stakeholders
- b) Insider Trading
- c) Role of SEBI in securities market
- d) Regulation of Foreign Institutional Investors (FII) / Foreign Portfolio Investor (FPI) in India Participatory Note

PE-2076

[6561]-140

S.Y. LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LDSE-0705 (a) : गुंतवणूक आणि प्रतिभूती कायदा
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग 'अ' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग 'अ' मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
- 2) भाग 'ब' मधील कोणतेही तीन प्रश्न उत्तरे द्या. भाग 'ब' मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
- 3) भाग 'क' मधील कोणतेही दोन प्रश्न उत्तरे द्या. भाग 'क' मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1) विविध कायद्यांनुसार प्रकटीकरणाचे निकष स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2) सेबी (इश्यू ऑफ कॅपिटल अँड डिस्कलोजर रिक्वायरमेंट) रेग्युलेशन्स, 2018 अंतर्गत आयपीओ, एफपीओ, प्रायव्हेट प्लेसमेंट, बोनस इश्यू, क्वालिफाइड इन्स्टिट्यूशनल प्लेसमेंटशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3) सिक्युरिटीज मार्केटमधील सेबीची भूमिका, अधिकार आणि कार्ये यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 4) डिपॉझिटरी अॅक्ट, 1996 अंतर्गत सिक्युरिटीजचे अभौतिकीकरण आणि पुनर्भौतिकीकरणाची प्रक्रिया, फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5) सिक्युरिटीजचे प्रकार कोणते आहेत? समजावून सांगा.
- प्रश्न 6) शेअर्सच्या लिस्टिंगवर सविस्तर टिपण लिहा.
- प्रश्न 7) सूचीबद्ध संस्थेच्या प्रकटीकरण आणि जबाबदाऱ्या नियंत्रित करणार्या तत्वांवर चर्चा करा.
- प्रश्न 8) अंमलबजावणी संचालनालयाबाबत स्पष्टीकरण द्या.
- प्रश्न 9) थेट परकीय गुंतवणूक आणि परकीय थेट गुंतवणुकी अंतर्गत भारतातील इनबाउंड आणि आउटबाउंड गुंतवणुकीचे स्पष्टीकरण द्या.

भाग - क

प्रश्न 10) थोडक्यात नोट्स लिहा : (कोणतेही दोन)

[2 × 5 = 10]

- अ) किमान सार्वजनिक भागभांडवल आणि भागधारक आणि भागधारकांना त्याचे फायदे.
- ब) इनसाइडर ट्रेडिंग.
- क) सिक्युरिटीज मार्केटमध्ये सेबीची भूमिका.
- ड) भारतातील परदेशी संस्थात्मक गुंतवणूकदार (एफआयआय) / विदेशी पोर्टफोलिओ गुंतवणूकदार (एफपीआय) यांचे नियमन सह भागी नोट.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2077

[Total No. of Pages : 4

[6561]-141

LL.B.

**(Second Year of Three Year Law Course)
LDSE-0706 (b) : CRIMINAL MINOR ACTS
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt any 2 questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Attempt any 3 questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Attempt any 2 short notes from Part C. Each question in Part C is for 05 marks.

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)** Define 'Organised Crime'. Elaborate on interception of wire, electronic or oral communication under the Maharashtra Control of Organized Crime Act, 1999
- Q2)** Discuss the powers, functions, and procedure to be followed by the Data Protection board under the Digital Personal Data Protection Act, 2023
- Q3)** Write in detail provisions relating to the Prohibition, Control and Regulation of Narcotic Drugs and Psychotropic Substances under the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985
- Q4)** Discuss the provisions relating to the Acquisition, possession of arms and ammunition & offences and penalties under the Arms Act. 1959.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** Discuss the offences and penalties under the Unlawful Activities (Prevention) Act, 1967, with recent amendments.
- Q6)** What are the executive powers and duties of police under the Maharashtra Police Act, 1951?
- Q7)** Discuss the Offences and Penalties under the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances Act, 1985 with relevant case laws.
- Q8)** Discuss the objects and salient features of the Information Technology Act, 2000
- Q9)** Write in detail provisions relating to Special Courts, jurisdiction and Procedure under the Maharashtra Control of Organized Crime Act, 1999.

P.T.O.

PART - C

Q10) Answer Any Two of the following:

[2 × 5 = 10]

- a) Regulation, Control and Discipline of the Police Force
- b) History of cyber law in India
- c) General Obligations of Data Fiduciary
- d) Provisions relating to licences under the Arms Act

[6561]-141

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)
LDSE-0706 (b) : CRIMINAL MINOR ACTS
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) भाग 'अ' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
- 2) भाग 'ब' मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
- 3) भाग 'क' मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1) महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा, 1999 अंतर्गत संघटित गुन्हेगारी ची व्याख्या करा आणि वायर, इलेक्ट्रॉनिक किंवा तोंडी संवादाच्या इंटरसेप्शनबद्दल तपशीलवार माहिती लिहा.
- प्रश्न 2) डिजिटल वैयक्तिक डेटा संरक्षण कायदा, 2023 अंतर्गत डेटा संरक्षण मंडळाचे अधिकार, कर्तव्ये आणि कार्यपद्धती सविस्तर लिहा.
- प्रश्न 3) अंमली औषधिद्रव्ये व मनः प्रभावी पदार्थ अधिनियम, 1985 अंतर्गत प्रतिबंध, नियंत्रण आणि नियमन संबंधित तरतुदी तपशीलवार लिहा.
- प्रश्न 4) शस्त्रास्त्र कायद्यांतर्गत 1959 शस्त्रे आणि दारूगोळा संपादन करणे, बाळगणे तसेच विविध गुन्हे आणि दंड यासंबंधीच्या तरतुदी सविस्तर लिहा.

भाग - ब

[3 × 10 = 30]

- प्रश्न 5) बेकायदेशीर कृत्ये (प्रतिबंध) अधिनियम, 1967 अंतर्गत अलीकडील सुधारणांसह गुन्हे आणि दंड याविषयीच्या तरतुदी लिहा.
- प्रश्न 6) महाराष्ट्र पोलीस अधिनियम, 1951 अंतर्गत पोलीसांचे कार्यकारी अधिकार आणि कर्तव्ये काय आहेत?
- प्रश्न 7) अंमली औषधिद्रव्ये व मनः प्रभावी पदार्थ अधिनियम, 1985 अंतर्गत गुन्हे आणि दंडाच्या तरतुदी विविध न्यायालयीन प्रकरणांसह स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8) माहिती तंत्रज्ञान कायदा, 2000 चे उद्देश आणि ठळक वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9) बेकायदेशीर कृत्ये (प्रतिबंध) अधिनियम, 1967 अंतर्गत महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा, 1999 अंतर्गत विशेष न्यायालये, अधिकार क्षेत्र आणि कार्यपद्धती यासंबंधीच्या तरतुदी तपशीलवार लिहा.

प्रश्न 10) टिपा लिहा : (कोणतेही दोन)

[2 × 5 = 10]

- अ) पोलीस दलाचे नियमन, नियंत्रण आणि शिस्त.
- ब) भारतातील सायबर कायद्याचा इतिहास.
- क) डेटा फिड्युशियरीचे सामान्य दायित्वे.
- ड) शस्त्रास्त्र कायदांतर्गत परवान्यांशी संबंधित तरतुदी.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2078

[Total No. of Pages : 4

[6561]-142

LL.B. - II

(Second Year of Three Years Law Course)

LDSE-0707 (C) : COOPERATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer any two questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.
- 4) Figures to the right indicate full marks.

PART - A

[2 × 15 = 30]

- Q1)** Discuss the Definition and Fundamental principles of co-operation. Analysis the Social, economic and moral benefits of co-operation.
- Q2)** Discuss the Constitution of Managing Committee along with powers and functions, Liability of members of the managing committee.
- Q3)** Discuss the Role of the State in development of co-operation and various form of aid provided by State to societies under the Maharashtra Co-operative societies Act 1960.
- Q4)** What are the types of members? Discuss the Rights, privileges, duties, disabilities and liabilities of members under the Maharashtra Co-operative societies Act 1960.

P.T.O.

PART - B

[3 × 10 = 30]

- Q5)** Analysis the Role and functions of different kinds of co-operative societies.
- Q6)** Discuss need for audit of the cooperative societies and analysis the provisions relating to Audit of the cooperative societies mentioned under the Maharashtra Co-operative societies Act 1960.
- Q7)** Explain the provisions relating to Annual general meeting and Conduct of business at such meeting.
- Q8)** Explain the Procedure for settlement of disputes and Powers of the Co-operative Court under The Maharashtra Co-operative societies Act 1960.
- Q9)** Analysis the provisions relating to Amalgamation, Transfer, Division or Conversion Societies under The Maharashtra Co-operative societies Act 1960.

PART - C

[2 × 5 = 10]

Q10) Short notes (Write any two) :

- a) Cancellation of Registration
- b) Model bye-law
- c) Types of disputes
- d) Liquidator

Total No. of Questions : 10]

PE-2078

[6561]-142

LL.B. - II

(Second Year of Three Years Law Course)

LDSE-0707 (C) : COOPERATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
 - 4) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
-

भाग - अ

[2 × 15 = 30]

- प्रश्न 1)** सहकाराची व्याख्या आणि मूलभूत तत्वांची चर्चा करा. सहकाराच्या सामाजिक, आर्थिक आणि नैतिक फायद्यांचे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 2)** व्यवस्थापकीय समितीचे अधिकार आणि कार्ये, व्यवस्थापकीय समितीच्या सदस्यांची जबाबदारी यासह व्यवस्थापकीय समितीच्या स्थापनेवर चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम 1960 अन्वये सहकार विकासात राज्याची भूमिका आणि राज्याने संस्थांना दिलेली विविध प्रकारची मदत यावर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** सदस्यांचे प्रकार कोणते आहेत? महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा 1960 अंतर्गत सदस्यांचे हक्क, विशेषाधिकार, कर्तव्ये, अक्षमता आणि जबाबदाऱ्या यावर चर्चा करा.

- प्रश्न 5)** विविध प्रकारच्या सहकारी संस्थांची भूमिका आणि कार्ये यांचे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 6)** सहकारी संस्थांच्या लेखापरीक्षणाच्या गरजेवर चर्चा करा आणि महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा 1960 अंतर्गत नमूद केलेल्या सहकारी संस्थांच्या लेखापरीक्षणाशी संबंधित तरतुदीचे विश्लेषण करा.
- प्रश्न 7)** वार्षिक सर्वसाधारण सभा आणि कामकाज चालवण्याशी संबंधित तरतुदी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा 1960 अंतर्गत सहकारी न्यायालयाचे विवादांचे निराकरण करण्याची प्रक्रिया आणि अधिकार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9)** महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा 1960 अंतर्गत विलीनीकरण, हस्तांतरण, विभागणी किंवा रूपांतर संस्थांशी संबंधित तरतुदींचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 10) टिपा लिहा (कोणतेही दोन) :

- अ) नोंदणी रद्द करणे
- ब) आदर्श उपविधी
- क) वादाचे प्रकार
- ड) परिसमापक

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2079

[Total No. of Pages : 4

[6561]-143

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LDSE 0708(d) : PRIVATE INTERNATIONAL LAW
(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All parts are compulsory.*
- 2) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 3) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 4) *Answer any two questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

- Q1)** Why Private international Law is called as 'Conflict of Laws'? Trace the historical evolution of Private International Law.
- Q2)** What is the problem of Renvoi? Discuss the process of Renvoi along with relevant case laws.
- Q3)** Discuss the importance of the concept of Domicile in Private international Law. What do you mean by domicile of dependence?
- Q4)** By Characterization we mean allocating the legal question to its correct category. Explain this statement in the light of different theories of Characterization.

P.T.O.

PART - B

- Q5)** What are the rules regarding material and formal validity of marriages under Indian and English law?
- Q6)** Discuss the conditions for valid adoption under Indian and English law.
- Q7)** What is the procedure for enforcing the foreign arbitral award in India?
- Q8)** Discuss the Private International Law rules regarding the transfer of tangible movable property in india.
- Q9)** Discuss the rule of 'Double Actionability' in tort cases.

PART - C

Q10) Write Short Notes (Any Two) :

- a) Domicile of corporations.
- b) Private International Law rules regarding insolvency.
- c) Guardianship under Indian Law.
- d) Indian Private International Law rules regarding succession to movable property.

Total No. of Questions : 10]

PE-2079

[6561]-143

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LDSE 0708(d) : PRIVATE INTERNATIONAL LAW

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व भाग अनिवार्य आहेत.
 - 2) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 4) भाग क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग - अ

- प्रश्न 1)** प्रायव्हेट इंटरनॅशनल लॉ ला 'कॉन्फ्लिक्ट ऑफ लॉ' असे का म्हटले जाते? प्रायव्हेट इंटरनॅशनल लॉ चा विकास कसा झाला ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** 'रेन्व्हॉय' म्हणजे काय ते स्पष्ट करा. रेन्व्हॉयची कार्यपद्धती न्यायिक निवाड्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** प्रायव्हेट इंटरनॅशनल लॉ मध्ये अधिवासाचे असणारे महत्व विशद करा. अवलंबित व्यक्तींचा अधिवास म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** कॅरॅक्टरिझेशन म्हणजे कायदेशीर मुद्द्याला त्याच्या योग्य त्या श्रेणीत टाकणे. या वाक्याचे स्पष्टीकरण द्या. कॅरॅक्टरिझेशनचे विविध सिद्धांत स्पष्ट करा.

भाग - ब

- प्रश्न 5)** विवाहाच्या मटेरियल आणि फॉर्मल व्हॅलिडिटी संदर्भातले भारतीय आणि इंग्लिश कायद्याखालील नियम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 6)** कायदेशीर दत्तक प्रक्रिये संदर्भीचे भारतीय व इंग्लीश कायद्या खालील नियम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 7)** आंतरराष्ट्रीय लवाद निवाड्याची भारतीय कायद्याखाली कशी अंमलबजावणी केली जाते ते स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** भारतीय कायद्याखालील मूर्त जंगम मालमत्ते संदर्भातले स्थानांतराचे नियम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9)** टॉर्ट केसेस संदर्भातला डबल ऍक्शनेबिलिटीचा नियम स्पष्ट करा.

भाग - क

- प्रश्न 10)** टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) :
- अ) कॉर्पोरेशनचे डोमिसाईल
 - ब) प्रायव्हेट इंटरनॅशनल लॉचे नादारी संबंधीचे नियम
 - क) भारतीय कायद्याखालील गार्डियनशीप (पालकत्व) संदर्भातले नियम.
 - ड) जंगम मालमत्ते संदर्भातले भारतीय कायद्या खालील वारसा हक्काचे नियम.

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 4

PE2080

[6561]-144

LL.B. - II

LCC 0801 : CIVIL PROCEDURE CODE & LIMITATION ACT
(CBCS 2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any Two questions from Part-A. Each question in part-A is for 15 Marks.*
- 2) Answer any Three questions from Part-B. Each question in part-B is for 10 Marks.*
- 3) Answer any Two questions from Part-C as directed. Each question carries 5 Marks.*

PART-A

Q1) What is Adjournment. State the grounds on which-adjournment can be granted and refused by the Court.

Q2) Explain the Concept of Interpleader Suit.

Q3) What do you mean by Injunction. Distinguish between Temporary and Permanent Injunction.

Q4) “Acknowledgement in writing gives rise to fresh period of Limitation” State the valid essentials of Acknowledgement.

P.T.O.

PART-B

Q5) Explain the concept of 'Mesne Profit'.

Q6) Distinguish between Reference and Review.

Q7) Explain the concept of Representative Suit.

Q8) Explain Judgement and Decree. Differentiate between them.

Q9) Discuss in detail how a Receiver is appointed. What are the Rights & Duties of Receiver.

PART-C

Q10) Answer any Two of the Following.

- a) Commissions
- b) Res-Judicata
- c) Inherent powers of court
- d) Caveat

Total No. of Questions : 10]

PE2080

[6561]-144

LL.B. - II

LCC 0801 : CIVIL PROCEDURE CODE & LIMITATION ACT
(CBCS 2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे निर्देशानुसार द्या. प्रत्येक प्रश्नाला 05 गुण आहेत.
-

भाग-अ

प्र.1) स्थगिती म्हणजे काय? न्यायालयाकडून स्थगिती कोणत्या कारणांवर मंजूर करता येते आणि नाकारता येते ते सांगा?

प्र.2) इंटरप्लीडर सूटची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) इंजंक्शन म्हणजे काय? तात्पुरते आणि कायमचे इंजंक्शन यात फरक करा.

प्र.4) “लेखीपावती मुळे मर्यादेचा नवीन कालावधी निर्माण होतो” पावतीच्या वैध आवश्यक गोष्टी सांगा.

भाग-ब

प्र.5) 'मेस्ने प्रॉफिट' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.6) संदर्भ आणि पुनरावलोकन यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.7) प्रतिनिधी सूटची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.8) न्याय आणि हुकूम स्पष्ट करा. त्यांच्यातील फरक सांगा.

प्र.9) रिसीव्हरची नियुक्ती कशी केली जाते याबद्दल सविस्तर चर्चा करा. रिसीव्हरचे अधिकार आणि कर्तव्ये काय आहेत?

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणतेही दोन उत्तर द्या.

- अ) कमिशन
- ब) रेस-जुडिकाटा
- क) न्यायालयाचे अंतर्निहित अधिकार
- ड) इशारा

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2081

[Total No. of Pages : 4

[6561]-145

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC-0802 : COMPANY LAW

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any Two questions from part A. Each question in part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any THREE questions from part B. Each question in part B is for 10 marks*
- 3) Answer question No.10 from part C as directed. The question No.10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Discuss the definition of Company. Explain the kinds of company and Difference between company and Partnership Firm.

Q2) What is the difference between Compromise and Reconstruction. Explain provisions provided in the Companies Act, 2013 relating to Compromise and Reconstruction

Q3) Analysis the detail procedure relating to the meetings of shareholders of company.

Q4) Analysis the term 'Article of Association' and content in it . Explain the relationship between memorandum of Association and Article of Association.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

Q5) Discuss the legal provisions relating to Corporate Social Responsibility.

Q6) Explain the definition of Director. Discuss the Provisions relating to appointment of Director and vacation of it.

Q7) Explain the procedure of registration of Company.

Q8) Discuss the concept of Merger and amalgamation. Explain the provisions provided under company Act, 2013 relating to it.

Q9) Discuss the principle laid down in Foss v. Harbottle and the exceptions to it .

PART - C

Q10) Write Short Notes on (any two)

[2×5=10]

- a) Independent Director
- b) Kinds of Debenture
- c) National Company Law Tribunal
- d) Kinds of Prospectus

Total No. of Questions : 10]

PE2081

[6561]-145

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC-0802 : COMPANY LAW

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहेत.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हे 10 गुणांसाठी आहे.
-
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) कंपनीची व्याख्या चर्चा करा. कंपनीचे प्रकार आणि कंपनी आणि भागीदारी फर्ममधील फरक स्पष्ट करा.

प्र.2) तडजोड आणि पुनर्बांधणीमध्ये काय फरक आहे? तडजोड आणि पुनर्बांधणीशी संबंधित कंपनी कायदा, 2013 मध्ये दिलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.3) कंपनीच्या भागधारकांच्या बैठकींशी संबंधित तपशीलवार प्रक्रियेचे विश्लेषण करा.

प्र.4) असोसिएशनचा लेख आणि त्यातील मजकुराचे विश्लेषण करा. मेमोरँडम ऑफ असोसिएशन आणि असोसिएशनच्या लेखातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.5) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारीशी संबंधित कायदेशीर तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.6) संचालकाची व्याख्या स्पष्ट करा. संचालकाची नियुक्ती आणि त्याची रजा यासंबंधीच्या तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.7) कंपनीची नोंदणी करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.8) विलीनीकरण आणि एकत्रीकरण या संकल्पनेवर चर्चा करा. कंपनी कायदा 2013 अंतर्गत त्यासंबंधी दिलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.9) फॉस विरूद्ध हार्बटल मध्ये मांडलेल्या तत्वाची आणि त्यातील अपवादांची चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोनवर लघु टीपा लिहा.

[2×5=10]

- अ) स्वतंत्र संचालक
- ब) कर्जरोख्यांचे प्रकार
- क) राष्ट्रीय कंपनी कायदा न्यायाधिकरण
- ड) प्रॉस्पेक्टसचे प्रकार

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE-2082

[Total No. of Pages : 4

[6561]-146

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

**LCC-0803 : LAW OF TORT AND CONSUMER
PROTECTION**

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) *Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) *Answer any two short answer questions from Part C. Each question in Part C is for 05 marks.*

PART - A

Attempt any Two Questions (15 marks each).

- Q1)* Write in detail the general defences/justifications available to the defendant to exempt from the tortious obligation.
- Q2)* State the concept of 'Cyber Defamation in cyber space' in detail.
- Q3)* Comment upon the Principle of vicarious liability, nature, scope and justification described under the Law of Tort.
- Q4)* Discuss the definition of 'consumer' and 'various remedies provided to the consumer' under the Consumer Protection Act, 2019

PART - B

Attempt any Three Questions (10 marks each).

- Q5)* Define the defamation, types of defamation and defences to defamation in detail.
- Q6)* Discuss in detail various 'Judicial and Extra-judicial Remedies available under Law of Torts'.

P.T.O.

- Q7)** Explain the 'State's liability for their employees and Doctrine of Sovereign Immunity in detail'
- Q8)** Elucidate the essentials of 'Passing off, Injury to trademark, patent and copyrights' along with their defences in detail.
- Q9)** What is the Procedure for filing a complaint and of the redressal agency under the Consumer Protection Act, 2019?

PART - C

Q10) Write any Two short notes : (5 marks each)

- a) Powers and jurisdiction of a Motor Accidents Claims Tribunal
- b) Deceit and Conspiracy
- c) Constituents of tort
- d) Res Ipsa Loquitur

Total No. of Questions : 10]

PE-2082

[6561]-146

LL.B.

(Second Year of Three Year Law Course)

LCC-0803 : टॉर्टचा कायदा आणि ग्राहक संरक्षण

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) भाग अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग क मधील कोणत्याही दोन लघु प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग क मधील प्रत्येक प्रश्न 05 गुणांचा आहे.

भाग - अ

कोणतेही दोन प्रश्न लिहा. (प्रत्येकी 15 गुण)

- प्रश्न 1)** प्रतिवादीला टर्टियस बंधनातून मुक्त होण्यासाठी उपलब्ध असलेले सामान्य बचाव/औचित्य तपशीलवार लिहा.
- प्रश्न 2)** 'सायबर स्पेसमध्ये सायबर बदनामी' ही संकल्पना तपशीलवार सांगा.
- प्रश्न 3)** टर्टियस कायद्यांतर्गत वर्णन केलेल्या विकेरियस दायित्वाच्या तत्त्वावर, स्वरूप, व्याप्ती आणि औचित्यावर टिप्पणी द्या.
- प्रश्न 4)** ग्राहक संरक्षण कायदा, 2019 अंतर्गत 'ग्राहक' आणि 'ग्राहकांना प्रदान केलेले विविध उपाय' या व्याख्येवर चर्चा करा.

भाग - ब

कोणतेही तीन प्रश्न लिहा. (प्रत्येकी 10 गुण)

- प्रश्न 5)** मानहानीची व्याख्या, मानहानीचे प्रकार आणि मानहानीच्या बचावाची सविस्तर व्याख्या करा.
- प्रश्न 6)** 'अत्याचार कायद्यांतर्गत उपलब्ध असलेल्या विविध न्यायालयीन आणि न्यायालयाबाहेरील उपायांची सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 7)** 'राज्याचे त्यांच्या कर्मचाऱ्यांसाठी दायित्व आणि सार्वभौम प्रतिकारशक्तीचा सिद्धांत तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 8)** 'ट्रेडमार्क, पेटंट आणि कॉपीराइट्सना इजा पोहोचवणे' या मूलभूत बाबी आणि त्यांच्या बचावांसह तपशीलवार स्पष्ट करा.
- प्रश्न 9)** ग्राहक संरक्षण कायदा, 2019 अंतर्गत तक्रार दाखल करण्याची आणि निवारण संस्थेची प्रक्रिया काय आहे?

भाग - क

प्रश्न 10) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा : (प्रत्येकी 5 गुण)

- अ) मोटार अपघात दावे न्यायाधिकरणाचे अधिकार आणि अधिकार क्षेत्र
- ब) फसवणूक आणि कट
- क) अत्याचाराचे घटक
- ड) रेस इप्सा लोकिटूर

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2083

[Total No. of Pages : 4

[6561]-147

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAEC 0804 : ALTERNATE DISPUTE RESOLUTION SYSTEM

Practical Training (II)

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV) (Theory) (Revised)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicates full marks.*

PART - A

Attempt any 2 questions from the following:

[2×15=30]

Q1) Discuss the role and significance of Lok Adalat and Permanent Lok Adalat in India.

Q2) Define mediation and explain its theories with suitable case laws.

Q3) Discuss the appointment, role, and powers of a conciliator.

Q4) Explain the process of interpreting and correcting an arbitral award.

P.T.O.

PART - B

Attempt any 3 questions from the following:

[3×10=30]

Q5) Explain the role of experts in arbitration proceedings

Q6) Discuss the disclosure requirements and disqualification grounds for arbitrators.

Q7) Explain the essentials of a valid arbitration agreement

Q8) Examine the provisions of the Geneva Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards, 1927

Q9) Explain the relevance and applicability of Section 89 of the Civil Procedure Code, 1908

PART - C

Q10) Write Any 2 Short Notes:

[2×5=10]

- a) Equal treatment of parties
- b) Mediation Council of India
- c) Interim measures by Court
- d) Binding nature of foreign awards

Total No. of Questions : 10]

PE2083

[6561]-147

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LAEC 0804 : ALTERNATE DISPUTE RESOLUTION SYSTEM

Practical Training (II)

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV) (Theory) (Revised)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) प्रत्येक प्रश्नाच्या उजवीकडील रकान्यामध्ये त्या प्रश्नाला एकूण किती गुण आहेत ते दर्शवले आहे.

भाग-अ

पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×15=30]

प्र.1) भारतातील लोकअदालत आणि कायमस्वरूपी लोकअदालतची भूमिका आणि महत्त्व यावर चर्चा करा.

प्र.2) मध्यस्थीची व्याख्या करा आणि योग्य केस कायद्यांसह त्याचे सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3) समुपदेशकाची नियुक्ती, भूमिका आणि अधिकार यावर चर्चा करा.

प्र.4) लवादाच्या निर्णयाचा अर्थ लावण्याची आणि दुरुस्त करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

भाग-ब

पुढीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

[3×10=30]

प्र.5) लवादाच्या कार्यवाहीतील तज्ञांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.6) लवादकाच्या प्रकटीकरणाची आवश्यकता आणि अपात्रतेच्या कारणांवर चर्चा करा.

प्र.7) वैध लवाद कराराच्या आवश्यक बाबी स्पष्ट करा.

प्र.8) 1927 च्या परदेशी लवाद निवाड्यांच्या अंमलबजावणीवरील जिनेव्हा कन्व्हेंशनच्या तरतुदींचे परीक्षण करा.

प्र.9) 1908 च्या दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या कलम 89 ची प्रासंगिकता आणि लागूता स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) पुढीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

अ) पक्षकारांशी समान वागणूक

ब) भारतीय मध्यस्थी परिषद

क) न्यायालयाद्वारे अंतरिम उपाययोजना

ड) परदेशी निवाडांचे बंधनकारक स्वरूप

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2084

[Total No. of Pages : 4

[6561]-148

Second Year LL.B.

**LDSE - 0805 : (a) HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE
(2023 Pattern) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in part A is for 15 Marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in part B is for 10 Marks.*
- 3) Answer any two questions from Part C as directed. Each question is for 5 Marks.*
- 4) Figures to the right indicate full marks.*

PART - A

[2×15=30]

- Q1)** Explain in detail the First-Generation Human rights with special reference to Part III of the Indian Constitution.
- Q2)** What is the meaning of 'Vulnerable and Disadvantaged Groups'? Discuss the Social and Economic Status of Women and Children.
- Q3)** Write a detailed note on the human rights-related provisions of the Charter of United Nations, with special emphasis on its preamble.
- Q4)** Discuss the powers and function of the Committee on Elimination of Discrimination Against Women under CEDAW, 1979.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Critically examine the powers and functions of National Human Rights Commission.
- Q6)** Examine the role of Judiciary in the enforcement of human rights in the Indian context with the help of decided cases.
- Q7)** Write a note on the powers and functions of the Human Rights Committee under ICCPR.
- Q8)** Explain the terms Dignity, Equality, Justice and Morals as basic components of Human Rights and their significance.
- Q9)** Write a brief note on 'Group Rights'.

PART - C

Q10) Write short notes on any two.

[2×5=10]

- a) Right to Religion
- b) Right to follow Customs
- c) Relationship of Science & Technology and Human Rights
- d) Human Rights Education

Total No. of Questions : 10]

PE2084

[6561]-148

Second Year LL.B.

LDSE - 0805 : (a) HUMAN RIGHTS LAW AND PRACTICE

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
 - 4) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) भारतीय राज्यघटनेच्या भाग 3 च्या विशेष संदर्भासह पहिल्या पिढीतील मानवी हक्कांचे सविस्तर विवेचन करा.

प्र.2) 'असुरक्षित व वंचित गट' म्हणजे काय? महिला व बालकांच्या सामाजिक व आर्थिक स्थितीवर चर्चा करा.

प्र.3) संयुक्त राष्ट्रांच्या चार्टरच्या मानवी हक्कांसी संबंधित तरतुदींवर सविस्तर नोंद लिहा, त्याच्या प्रस्तावनेवर विशेष भर द्या.

प्र.4) CEDAW, 1979 अंतर्गत महिलांवरील भेदभाव निर्मूलन समितीचे अधिकार व कार्य यांची चर्चा करा.

प्र.5) राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाच्या अधिकारांचे आणि कार्याचे गंभीरपणे परीक्षण करा.

प्र.6) भारतीय संदर्भात मानवी हक्कांच्या अंमलबजावणीत न्यायपालिकेची भूमिका निश्चित प्रकरणांच्या साहाय्याने तपासून पहा.

प्र.7) आयसीसीपीआर (ICCPR) अंतर्गत मानवी हक्क समितीच्या अधिकारांवर आणि कार्यावर एक टीप लिहा.

प्र.8) मानवी हक्कांचे मूलभूत घटक म्हणून प्रतिष्ठा, समानता, न्याय आणि नैतिकता या संज्ञा स्पष्ट करा आणि त्याचे महत्त्व सांगा.

प्र.9) 'समूह हक्क' या विषयावर थोडक्यात टिपण लिहा.

भाग-क

प्र.10) लहान टीप लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) धर्माचा अधिकार
- ब) सीमाशुल्कांचे पालन करण्याचा अधिकार
- क) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान आणि मानवी हक्कांचा संबंध
- ड) मानवी हक्क शिक्षण

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2085

[Total No. of Pages : 4

[6561]-149

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0806 : (b) CIVIL MINOR ACTS

(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer any two questions from Part C. Each question in Part C is for 5 marks.*

PART - A

Attempt any two of the following.

[2×15=30]

Q1) What are the provisions relating to Offence, Penalties and Procedure under The Maharashtra Stamp Act, 1958?

Q2) Explain the relevant provision of Maharashtra Civil Courts Act, 1869, relating to appointment, jurisdiction and types of Civil judges.

Q3) Which documents are registrable documents under Registration Act, 1908 and explain the same in the light of contents of documents?

Q4) Explain the provisions relating to objections in appeals, for overvaluation and undervaluation, under the Suit Valuation Act, 1887.

P.T.O.

PART - B

Attempt any three of the following.

[3×10=30]

- Q5)** Elaborate as to which documents are chargeable to court -fee and which are exempted from charging court fees under the Maharashtra court fee Act, 1959?
- Q6)** Which factors are considered by the court when determining interest rates?
- Q7)** Explain the grounds available to parties for refusal for registration and remedies against it under the Registration Act, 1908.
- Q8)** Discuss the provisions relating to stamps and mode of using them under the Maharashtra Stamp Act, 1958.
- Q9)** Discuss the emerging trends and challenges with reference to e-courts and digitalization.

PART - C

Q10) Short Notes (Attempt any Two)

[2×5=10]

- a) Transfer of Suits and appeals
- b) Interaction between the Interest Act, 1978 & Section 34 of C.P.C.
- c) Ad-valorem court fee
- d) Temporary Vacancies

Total No. of Questions : 10]

PE2085

[6561]-149

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0806 : (b) CIVIL MINOR ACTS

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन टिपांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक टिप 5 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[2×15=30]

प्र.1) महाराष्ट्र मुद्रांक कायदा, 1958 अंतर्गत गुन्हे, दंड व कार्यपद्धती यासंबंधी काय तरतुदी आहेत ?

प्र.2) महाराष्ट्र दिवाणी न्यायालय कायदा, 1869 च्या अंतर्गत दिवाणी न्यायाधीशांची नियुक्ती, अधिकारक्षेत्र आणि प्रकार यासंबंधी संबंधित तरतुद स्पष्ट करा.

प्र.3) कोणती कागदपत्रे नोंदणी कायदा, 1908 अंतर्गत नोंदणीयोग्य कागदपत्रे आहेत हे कागदपत्रांच्या मजकुराच्या आधारे स्पष्ट करा.

प्र.4) सूट व्हॅल्यूएशन ॲक्ट 1887 अंतर्गत अतिमूल्यांकन आणि अवमूल्यांकन या संदर्भात अपीलमध्ये आक्षेप घेण्याच्या तरतुदी लिहून काढा.

भाग-ब

कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[3×10=30]

प्र.5) महाराष्ट्र न्यायालय शुल्क, 1959 कायद्यांतर्गत कोणते कागदपत्रे न्यायालय शुल्क आकारण्यास पात्र आहेत आणि कोणते न्यायालय शुल्क आकारणी पासून वगळले आहेत हे स्पष्ट करा.

प्र.6) व्याजदर ठरवताना न्यायालयाने कोणते घटक विचारात घेतले जातात ?

प्र.7) नोंदणी कायदा, 1908 अंतर्गत, नोंदणीला नकार आणि त्यावरील उपाय या संबंधात अशिलांना उपलब्ध असलेल्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.8) महाराष्ट्र मुद्रांक कायदा, 1958 अंतर्गत मुद्रांक आणि त्यांचा वापर करण्याच्या पद्धतीच्या संबंधित तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.9) ई-कोर्ट आणि डिजिटलायझेशन याच्या अनुशंगाने उदयोन्मुख कल आणि आव्हाने यावर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

[2×5=10]

- अ) खटले आणि अपील हस्तांतरण
- ब) व्याज कायदा, 1978 आणि सी.पी.सी. च्या कलम 34 मधील परस्परसंबंध
- क) अँड-व्हॅलोरम कोर्ट फी
- ड) तात्पुरती रिक्त पदे

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2086

[Total No. of Pages : 4

[6561]-150

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0807(C) : COMPETITION LAW

(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer any two questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the concept of cartels. What are the different types of cartels, which prevail in the market structure, elaborate with relevant case laws.

Q2) Section 3(1) of the Competition Act, 2002 prohibits agreements, which causes or are likely to cause considerable adverse effect on Competition within India. Explain these agreements with relevant case laws.

Q3) Explain in detail Power, functions of Competition Commission of India and the Appellate Tribunal.

Q4) What is Combination? How combinations are regulated under Competition Act, 2002?

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** What is abuse of dominance? What factors are considered by CCI while inquiring whether an enterprise enjoys a dominant position?
- Q6)** Explain in detail provisions relating to Bid Rigging. Support your answer with relevant case laws.
- Q7)** Elucidate the meaning of rule of reason and per se rule with suitable case laws.
- Q8)** Explain in detail establishment, powers and functions of Competition Appellate Tribunal.
- Q9)** Elaborate on interrelationship between Consumer Protection Law and Competition Law.

PART - C

Q10) Short Notes (any Two)

[2×5=10]

- a) Restrictive Trade Practices
- b) Director General
- c) Price Fixing
- d) Dominant Position

Total No. of Questions : 10]

PE2086

[6561]-150

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0807(C) : COMPETITION LAW

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधून कोणतेही दोन प्रश्न उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधून कोणतेही तीन प्रश्न उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधून कोणतेही दोन प्रश्न उत्तरे द्या. प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) कार्टेल्सही संकल्पना स्पष्ट करा. बाजार रचनेमध्ये अस्तित्वात असणाऱ्या विविध प्रकारच्या कार्टेल्सची चर्चा संबंधित न्यायनिवाड्यांच्या सहाय्याने करा.

प्र.2) स्पर्धा अधिनियम, 2002 च्या कलम 3(1) नुसार असे कोणतेही करार प्रतिबंधित आहेत जे भारतात स्पर्धेवर लक्षणीय प्रतिकूल परिणाम करतात किंवा करू शकतात. अशा करारांची सविस्तर माहिती संबंधित खटल्यांच्या आधारे द्या.

प्र.3) भारतातील स्पर्धा आयोग (Competition Commission of India) आणि अपील्य प्राधिकरण (Appellate Tribunal) यांचे अधिकार आणि कार्ये सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.4) “कॉम्बिनेशन” म्हणजे काय? स्पर्धा अधिनियम, 2002 अंतर्गत कॉम्बिनेशनचे नियमन कसे केले जाते?

प्र.5) वर्चस्वाचा गैरवापर (Abuse of Dominance) म्हणजे काय? कोणत्या बाबी स्पर्धा आयोग (CCI) विचारात घेतो जेव्हा एखाद्या उद्योगाला वर्चस्व आहे का हे तपासले जाते?

प्र.6) बिड रिगिंग संदर्भातील तरतुदींचे स्पष्टीकरण द्या. आपले उत्तर संबंधित न्याय निवाड्यांसह स्पष्ट करा.

प्र.7) “रूल ऑफ रिझन” आणि “पर से रूल” यांचा अर्थ स्पष्ट करा आणि योग्य उदाहरणे यांचा आधार द्या.

प्र.8) स्पर्धा अपीलीय प्राधिकरणाची स्थापना, अधिकार आणि कार्ये सविस्तर सांगावी.

प्र.9) ग्राहक संरक्षण कायदा आणि स्पर्धा कायदा यांच्यातील परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लघु लेख. (कोणतेही दोन)

[2×5=10]

- अ) प्रतिबंधात्मक व्यापार पद्धती आणि अन्यायकारक व्यापार पद्धती
- ब) महासंचालकाची नेमणूक
- क) किंमत निश्चिती
- ड) वर्चस्व स्थान

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2087

[Total No. of Pages : 4

[6561]-151

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0808 : (d) INTERNATIONAL ECONOMIC LAW

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer question No.10 from Part C as directed. The question No.10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the General and Security Exceptions of GATT using relevant cases of WTO.

Q2) Trace the historical evolution of International Economic Law from the Gold Standard to the Bretton Woods system. Examine the features of New International Economic Order.

Q3) What is the meaning of international carriage of goods by sea? Explain the significance of the Rotterdam Rules.

Q4) Critically evaluate the important features of Bilateral Investment Treaties (BITs).

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the significant features of Trade Related Intellectual Property Rights (TRIPS).
- Q6)** Elucidate the structure and functions of the International Development Association (IDA).
- Q7)** Comment upon the importance of GATT Article XIX which contains the Safeguard Measures.
- Q8)** Explain the concept of Investor-Treaty Arbitration using the terms ‘investor’ and ‘investment’.
- Q9)** Explain the meaning, nature and sources of International Economic Law.

PART - C

Q10) Write Short Notes on (any two)

[2×5=10]

- a) Sanitary and Phytosanitary Measures
- b) Importance of African Independence
- c) MIGA
- d) Theory of Comparative Advantage

Total No. of Questions : 10]

PE2087

[6561]-151

Second Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0808 : (d) INTERNATIONAL ECONOMIC LAW

(2023 CBCS Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) GATT चे सामान्य आणि सुरक्षा अपवाद स्पष्ट करा. याबाबतचे जागतिक व्यापार संघटनेचे (WTO) महत्त्वाचे निर्णय विशद करा.

प्र.2) सुवर्ण मानकापासून ब्रेटन वुड्स प्रणालीपर्यंत आंतरराष्ट्रीय आर्थिक कायद्याच्या ऐतिहासिक उत्क्रांतीचा मागोवा घ्या. नवीन आंतरराष्ट्रीय आर्थिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये तपासा.

प्र.3) समुद्रमार्गे आंतरराष्ट्रीय मालवाहतुकीचा अर्थ काय आहे? रॉटरडॅम नियमांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.4) द्विपक्षीय गुंतवणूक करारांच्या (Bilateral Investment Treaties) महत्त्वाच्या वैशिष्ट्यांचे गांभीर्याने मूल्यांकन करा.

प्र.5) व्यापार संबंधित बौद्धिक संपदा हक्क (TRIPS) ची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.6) आंतरराष्ट्रीय विकास संघटनेची (IDA) रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.7) GATT कलम XIX चे महत्त्व यावर टिप्पणी द्या ज्यामध्ये सुरक्षा उपायांचा (Safeguard Measures) समावेश आहे.

प्र.8) 'गुंतवणूकदार' आणि 'गुंतवणूक' या संज्ञा वापरून गुंतवणूकदार-करार लवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.9) आंतरराष्ट्रीय आर्थिक कायद्याचा अर्थ, स्वरूप आणि स्रोत स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर लघु टिपा लिहा.

[2×5=10]

अ) स्वच्छता आणि फायटोसॅनिटरी उपाय (Sanitary and Phytosanitary Measures)

ब) आफ्रिकन स्वातंत्र्याचे महत्त्व

क) MIGA

ड) तुलनात्मक फायद्याचा सिद्धांत (Theory of Comparative Advantage)

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE2088

[Total No. of Pages : 4

[6561]-152

Third Year LL.B.

LCC 0901 : PROPERTY LAW AND EASEMENT

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-‘A’. Each question in Part-‘A’ is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-‘B’. Each question in Part-‘B’ is for 10 marks.*
- 3) Answer any two questions from Part - ‘C’. Each question in Part-‘C’ is for 05 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain the doctrine of “*lis pendens*” under Section 52 of the Transfer of Property Act, what is its significance in property transfers?

Q2) What is a Gift under Section 122 and following of the Act? What are the essential elements of a valid gift? How can a gift be revoked or suspended?

Q3) Explain the concept of Apportionment under the Transfer of Property Act, 1882. Discuss the distinction between Apportionment by Time and Apportionment by estate as recognized under the Act. Support your answer with relevant illustrations.

Q4) The rule against Perpetuity aims to prevent the creation of remote or indefinite interests in property. Critically analyse this statement in the light of relevant case laws.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the rights and liabilities of a Mortgagee under the Transfer of Property Act, 1882. Also distinguish between the three types of Mortgage:
- a) Simple mortgage,
 - b) Usufructuary mortgage, and
 - c) Mortgage by conditional sale
- Q6)** Discuss the concept of “transfer for the benefit of unborn persons” under Section 13. What are the conditions for such a transfer to be valid under the T.P. Act?
- Q7)** Examine the Doctrine of “feeding the grant by estoppel” under the T.P. Act, 41? Explain its application through judicial decisions.
- Q8)** Discuss the rights and liabilities of a Seller and Buyer under a valid sale of immovable property pursuant to the T.P. Act and the Indian Registration Act, 1908.
- Q9)** Define an Easement under Section 4 of the Easements Act, 1882. Explain the essentials of a valid easement with suitable examples.

PART - C

Q10) Short Notes (Any 2)

[2×5=10]

- a) Attestation
- b) Essentials of a valid Gift
- c) Condition Precedent
- d) Kinds of Easements

Total No. of Questions : 10]

PE2088

[6561]-152

Third Year LL.B.

LCC 0901 : PROPERTY LAW AND EASEMENT

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-‘अ’ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-‘अ’ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-‘ब’ मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-‘ब’ मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-‘क’ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-‘क’ मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ

[2×15=30]

- प्र.1)** मालमत्ता हस्तांतरण कायद्याच्या कलम 52 अंतर्गत लिस पेंडेन्सचा सिद्धांत स्पष्ट करा, मालमत्ता हस्तांतरणात त्याचे महत्त्व काय आहे?
- प्र.2)** कलम 122 अंतर्गत भेट म्हणजे काय आणि कायद्याचे पालन वैध भेटीचे आवश्यक घटक कोणते आहेत? भेट कशी रद्द किंवा निलंबित केली जाऊ शकते?
- प्र.3)** मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, 1882 अंतर्गत वाटपाची संकल्पना स्पष्ट करा. कायद्यानुसार मान्यताप्राप्त वेळेनुसार वाटप आणि मालमत्तेनुसार वाटप यातील फरकाची चर्चा करा. संबंधित उदाहरणांसह तुमच्या उत्तराचे समर्थन करा.
- प्र.4)** शाश्वततेविरुद्धच्या नियमाचा उद्देश मालमत्तेत दूरस्थ किंवा अनिश्चित हितसंबंध निर्माण होण्यापासून रोखणे आहे. संबंधित केस कायद्यांच्या प्रकाशात या विधानाचे गंभीर विश्लेषण करा.

- प्र.5)** मालमत्ता हस्तांतरण कायदा, 1882 अंतर्गत गहाणखतधारकाचे हक्क आणि दायित्व स्पष्ट करा. तसेच तीन प्रकारच्या गहाणखतांमध्ये फरक करा :
- अ) साधे गहाणखत
ब) उपभोग्य गहाणखत आणि
क) सशर्त विक्रीद्वारे गहाणखत
- प्र.6)** कलम 13 अंतर्गत “जन्म न झालेल्या व्यक्तींच्या फायद्यासाठी हस्तांतरण” या संकल्पनेची चर्चा करा. टी.पी. कायदाअंतर्गत असे हस्तांतरण वैध होण्यासाठी कोणत्या अटी आहेत?
- प्र.7)** टी.पी. कायद्याच्या कलम 41 अंतर्गत “अतिरिक्त कर्जाद्वारे अनुदान देणे” या सिद्धांताचे परीक्षण करा. न्यायालयीन निर्णयांद्वारे त्याचा वापर स्पष्ट करा.
- प्र.8)** टी.पी. कायदा आणि भारतीय नोंदणी कायदा, 1908 नुसार स्थावर मालमत्तेच्या वैध विक्री अंतर्गत विक्रेता आणि खरेदीदाराचे हक्क आणि दायित्व यावर चर्चा करा.
- प्र.9)** सुविधा कायदा, 1882 च्या कलम 4 अंतर्गत सुविधा परिभाषित करा. योग्य उदाहरणांसह वैध सुविधांच्या आवश्यक गोष्टी स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लघु टिपा (कोणतेही दोन)

[2×5=10]

- अ) साक्षांकन
ब) वैध भेटवस्तूच्या आवश्यक गोष्टी
क) पूर्वस्थिती/पूर्वअट
ड) सुविधांचे हक्क प्रकार

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3212

[Total No. of Pages : 4

[6561]-153

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)
LCC - 0902 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW
(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions in Part-A carrying 15 Marks each.*
- 2) Answer any three questions in Part-B carrying 10 Marks each.*
- 3) Answer any two questions in Part-C carrying 5 Marks each.*

PART - A

Answer Any two questions carrying 15 Marks each.

[2×15=30]

Q1) Define international law. Explain the subjects of international law.

Q2) What is meant by state recognition? Explain de facto and de jure recognition and also explain advantages of recognition.

Q3) Explain the principal organs of United Nations Organisation.

Q4) Explain in detail the concept of state succession and it's prominent effects.

PART - B

Answer any three questions carrying 10 Marks each.

[3×10=30]

Q5) Explain the concepts of extradition and asylum in international law.

Q6) Discuss international custom as the source of international law.

Q7) Explain the theories of monism and dualism.

P.T.O.

Q8) Discuss the concept of state responsibility in international law.

Q9) Explain arbitration and conciliation as the means of peaceful settlement of international disputes.

PART - C

Q10) Write Short Notes on: (Any Two)

[2×5=10]

- a) Jus cogens
- b) Stimson doctrine
- c) Codification of international law
- d) Pacific blockade

* * *

Total No. of Questions : 10]

PE3212

[6561]-153

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)
LCC - 0902 : PUBLIC INTERNATIONAL LAW
(2023 Pattern) (Semester - V)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. प्रत्येक प्रश्नाला 5 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[2×15=30]

कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

प्र.1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या करा. आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे विषय स्पष्ट करा.

प्र.2) राष्ट्रांची मान्यता म्हणजे काय ? तथ्यात्मक आणि कायदेशीर मान्यता स्पष्ट करा. आणि राष्ट्र मान्यतेचे फायदेही स्पष्ट करा.

प्र.3) संयुक्त राष्ट्रसंघाची मुख्य अंग स्पष्ट करा.

प्र.4) राष्ट्र उत्तराधिकारी संकल्पनेचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या आणि त्याचे प्रमुख परिणाम स्पष्ट करा.

भाग-ब

[3×10=30]

प्र.5) आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील प्रत्यार्पण आणि आश्रय या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.6) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा स्रोत म्हणून आंतरराष्ट्रीय प्रथा यावर चर्चा करा.

प्र.7) एकत्ववाद आणि द्वैतवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.8) आंतरराष्ट्रीय कायद्यातील राष्ट्रांची जबाबदारी या संकल्पनेवर चर्चा करा.

प्र.9) आंतरराष्ट्रीय वादांचे शांततामय निवारण करण्याच्या माध्यमांमध्ये मध्यस्थी (Arbitration) आणि सलोखा (Conciliation) यांचा अर्थ स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) लघु नोंदी लिहा: (कोणतेही दोन)

[2×5=10]

- अ) जस कोजन्स
- ब) स्टिमसन तत्त्वज्ञान
- क) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे संहिताकरण
- ड) शांततामय घरेबंदी

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3213

[Total No. of Pages : 4

[6561]-154

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC 0903 : ADMINISTRATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer question No. 10 from Part-C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Discuss the objectives and importance of Administrative Law in ensuring accountability and transparency in public administration.

Q2) What is 'Separation of Powers' theory? How it is incorporated in Indian Constitution?

Q3) Critically examine the judicial control over administrative discretion. How do courts deal with failure to exercise discretion and abuse of discretion?

Q4) Examine the concept and functioning of the Ombudsman in India with reference to The Lokpal and Lokayuktas Act, 2013. Evaluate its effectiveness in curbing corruption.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the principles governing governmental immunity under Indian law.
- Q6)** Critically examine the meaning and scope of the term “Public Authority” Under the Right to Information Act, 2005.
- Q7)** Critically examine the concept of Delegated legislation’ and the permissible limits of delegation of legislative powers.
- Q8)** Explain the meaning and essential characteristics of corporations. How do they differ from government departments?
- Q9)** What is an Administrative Tribunal? Discuss nature need and growth of Administrative Tribunal in India.

PART - C

Q10) Write short notes on any two. **[2×5=10]**

- a) Audi Alterem Partem.
- b) Government’s privileges in legal proceedings
- c) The Whistle Blowers Protection
- d) Doctrine of Proportionality

Total No. of Questions : 10]

PE3213

[6561]-154

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LCC 0903 : ADMINISTRATIVE LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नासाठी 15 गुण आहेत.
 - 2) भाग-ब मधून कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नासाठी 10 गुण आहेत.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्र. 10 दिलेल्या सूचनेप्रमाणे प्रश्न क्र. 10 साठी 10 गुण आहेत.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) प्रशासकीय कायद्याचे उद्देश आणि सार्वजनिक प्रशासनामध्ये उत्तरदायित्व व पारदर्शकता सुनिश्चित करण्यातील त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.2) 'सत्तांचे विभाजन' (Separation of Powers) हा सिद्धांत काय आहे? भारतीय राज्यघटनेत तो कशाप्रकारे समाविष्ट करण्यात आला आहे, हे स्पष्ट करा.

प्र.3) प्रशासकीय विवेकाधिकारांवरील (discretion) न्यायालयीन नियंत्रणाचे चिकित्सक परीक्षण करा. विवेकाधिकार वापरण्यात आलेले अपयश आणि विवेकाधिकाराचा गैरवापर अशा परिस्थितींमध्ये न्यायालये कशी भूमिका बजावतात, हे स्पष्ट करा.

प्र.4) भारतातील लोकपाल (Ombudsman) या संस्थेच्या संकल्पनेचा आणि कार्यपद्धतीचा अभ्यास करा. विशेषतः लोकपाल आणि लोकायुक्त कायदा, 2013 च्या संदर्भात. भ्रष्टाचार रोखण्यात या संस्थेची प्रभावीता मूल्यांकन करा.

- प्र.5)** भारतीय कायद्यानुसार शासकीय प्रतिरक्षण (Governmental Immunity) नियंत्रित करणाऱ्या तत्वांचे स्पष्टीकरण करा.
- प्र.6)** माहितीचा अधिकार अधिनियम, 2005 अंतर्गत “सार्वजनिक प्राधिकरण” (Public Authority) या संज्ञेचा अर्थ आणि व्याप्ती यांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्र.7)** ‘अधिनियमित कायदे’ (Delegated Legislation) या संकल्पनेचे चिकित्सक परीक्षण करा आणि कायदेनिर्मिती अधिकारांच्या प्रतिनिधित्वाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.
- प्र.8)** कॉर्पोरेशन (Corporation) या संज्ञेचा अर्थ आणि त्याची आवश्यक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. ते शासकीय विभागापेक्षा कशा प्रकारे वेगळे आहेत हे समजावून सांगा.
- प्र.9)** प्रशासकीय न्यायाधिकरण (Administrative Tribunal) म्हणजे काय? भारतामध्ये प्रशासकीय न्यायाधिकरणांचे स्वरूप, गरज आणि विकास यावर चर्चा करा.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन विषयांवर थोडक्यात लिहा.

[2×5=10]

- अ) दुसऱ्या पक्षाला ऐकण्याचा अधिकार (Audi Alterem Partem)
- ब) न्यायालयीन कार्यवाहीत सरकारचे विशेषाधिकार (Government’s privileges in legal proceedings)
- क) जागल्यांना संरक्षण (The Whistle Blowers Protection)
- ड) प्रमाणबद्धतेचा सिद्धांत (Doctrine of Proportionality)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE3214

[Total No. of Pages : 4

[6561]-155

T.Y.LL.B.

LAW

**LSEC 0905 : Introduction to Civil and Criminal Manual
(2023 Pattern) (Semester - V)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

Instructions to the candidates:

- 1) Question No.1 is compulsory, and it covers five marks.*
- 2) Solve any three questions from question No. 2 to 5*
- 3) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any of the five questions

[5×1=5]

- a) What does the Civil Manual provides to subordinate courts regarding the procedure and management of civil cases.
- b) According to the Civil Manual, what does a civil Judge must maintains for cases showing the progress and disposal of work.
- c) What powers does the High Court have in relation to the rules of the Criminal Manual from time to time?
- d) What is the consequence of non-compliance with the directions of the Criminal Manual may attract from the High Court.
- e) What are the main objective of the E-Courts Project?
- f) How the case status, daily orders, and judgments of the Bombay High Court can be accessed?.

Q2) Answer the following

- a) Describe the procedure for the preparation and institution of a civil suit as per the Civil Manual and the Code of Civil Procedure. **[6]**
- b) Write a note on the powers and functions of the Judicial Magistrates under the Criminal Manual. **[4]**

P.T.O.

Q3) a) Answer the following. **[2×3=6]**

- i) Explain the powers of Registrar as per the Bombay High Court Appellate Side Rules, 1960
- ii) Explain the Constitution of Division Courts and Powers of Single Judge as per Supreme Court Rules, 1913.

b) What is the concept of Physical, Virtual and Hybrid Hearings **[4]**

Q4) a) Write answers to **[2×3=6]**

- i) Discuss the process of Drafting and Filing of Digital Pleadings.
- ii) Discuss the process of Appeals under Clause 15 of Letters Patent.

b) Attempt any one question. **[1×4=4]**

- i) Elaborate the Offices of the Court, its Sittings and Vacation, etc. as per the Supreme Court Rules, 1966
- ii) What are Powers High Court relating to Superintendence as per Criminal Manual?

Q5) Attempt any two questions. **[2×5=10]**

- a) Discuss the Issue of process as per Civil Manual.
- b) What is mean by Interim relief, its Application and its order.
- c) Write about PDF Bookmarking & Digital Signatures.

Total No. of Questions : 5]

PE3214

[6561]-155

T.Y.LL.B.

LAW

**LSEC 0905 : Introduction to Civil and Criminal Manual
(2023 Pattern) (Semester - V)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 35

- सूचना :-
- 1) प्रश्न क्रमांक 1 अत्यावश्यक आहे आणि त्यासाठी 5 गुण आहेत.
 - 2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 5 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 - 3) उजव्या बाजूला दिलेले आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
-

प्र.1) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×1=5]

- अ) सिव्हिल मॅन्युअल, दिवाणी खटल्यांच्या कार्यपद्धती आणि व्यवस्थापनाबाबत कनिष्ठ न्यायालयांना काय प्रदान करते?
- ब) दिवाणी नियमावलीनुसार, खटल्यांचा कामाची प्रगती आणि निपटारा दर्शवणेसाठी दिवाणी न्यायाधीशाने काय करणे आवश्यक आहे?
- क) वेळोवेळी येणाऱ्या क्रिमिनल मॅन्युअलच्या नियमांनुसार उच्च न्यायालयाला कोणते अधिकार आहेत?
- ड) क्रिमिनल मॅन्युअलच्या निर्देशांचे पालन न केल्याने उच्च न्यायालयाकडून काय कारवाई/परिणाम होतात?
- इ) ई-कोर्ट प्रकल्पाचे मुख्य उद्दिष्ट काय आहेत?
- फ) खटल्याची स्थिती, दैनंदिन आदेश आणि मुंबई उच्च न्यायालयाचे निकाल कसे पाहता येतील?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

- अ) सिव्हिल मॅन्युअल आणि नागरी प्रक्रिया संहिता (Code of Civil Procedure) नुसार नागरी खटला दाखल करण्याची आणि त्याची नोंदणी करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा. **[6]**
- ब) क्रिमिनल मॅन्युअलनुसार न्यायिक दंडाधिकार्यांच्या (Judicial Magistrates) अधिकार आणि कार्ये वर्णन करा. **[4]**

प्र.3) अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[2×3=6]

- i) बॉम्बे उच्च न्यायालय अपील्य बाजू नियम, 1960 (Bombay High Court Appellate Side Rules, 1960) नुसार नोंदणी अधिकारी (Registrar) याचे अधिकार यांचे स्पष्टीकरण द्या.
- ii) सर्वोच्च न्यायालय नियम, 2013 (Supreme Court Rules, 2013) नुसार विभागीय न्यायपीठांची (Division Courts) रचना आणि एकल न्यायाधीशांचे अधिकार स्पष्ट करा.

ब) भौतिक, आभासी आणि मिश्र (Hybrid) सुनावण्या ही संकल्पना काय आहे?

[4]

प्र.4) अ) खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[2×3=6]

- i) डिजिटल निवेदनांची (Digital Pleadings) मसुदा तयार करणे आणि दाखल करण्याची प्रक्रिया याची चर्चा करा.
- ii) लेटर्स पेटंटच्या कलम 15 अंतर्गत अपीले (Appeals Under Clause 15 of Letters Patent) ची चर्चा करा.

ब) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

[1×4=4]

- i) सर्वोच्च न्यायालय नियम, 1966 (Supreme Court Rules, 1966) नुसार न्यायालयाचे कार्यालये, बसणे (Sitting) आणि सुट्ट्या (Vacations) इत्यादी याचे वर्णन करा.
- ii) क्रिमिनल मॅन्युअलनुसार उच्च न्यायालयाचे पर्यवेक्षणाचे अधिकार (Powers of Superintendence) विषद करा.

प्र.5) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×5=10]

- अ) सिव्हिल मॅन्युअलनुसार प्रक्रिया जारी करण्याबाबत (Issue of Process) चर्चा करा.
- ब) अंतरिम दिलासा (Interim Relief) म्हणजे काय? त्यावरील अर्ज (Application) आणि अंतरिम दिलासा आदेश (Interim Relief Order) यांविषयी लिहा.
- क) पीडीएफ बुकमार्किंग (PDF Bookmarking) आणि डिजिटल स्वाक्षण्या (Digital Signatures) यांविषयी माहिती द्या.

*** * ***

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3215

[Total No. of Pages : 4

[6561]-156

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0906 : (a) DEFENSE AND STRATEGIC STUDIES

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer question. No. 10 from Part C as directed. The question No. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Explain in detail the National Security Doctrine of India.

Q2) Discuss the objectives and basic features of Defence Procurement Policy.

Q3) Explain the Indian Military Doctrine in detail.

Q4) Write the Counterterrorism Strategies and explain its relevance in the present context.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Explain the objectives, features and different stages of Defence Procurement Procedure.
- Q6)** Write in brief various categories of Maritime Security Threats in detail.
- Q7)** Comment upon the National Cyber Security Policy.
- Q8)** Critically analyze the Cyber Command Structure in India.
- Q9)** What are the Bilateral and Multilateral Defence Agreements?

PART - C

Q10) Write short notes on (any two).

[2×5=10]

- a) Military Exchanges
- b) Line of Control (LoC)
- c) Central Armed Police Forces (CAPF)
- d) Nuclear doctrine of India.

Total No. of Questions : 10]

PE3215

[6561]-156

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0906 : (a) DEFENSE AND STRATEGIC STUDIES

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांसाठी आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांसाठी आहे.
 - 3) भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 निर्देशानुसार उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10, 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षा सिद्धांताचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

प्र.2) संरक्षण खरेदी धोरणाची उद्दिष्टे आणि मूलभूत वैशिष्ट्ये यावर चर्चा करा.

प्र.3) भारतीय लष्करी सिद्धांताचे तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.

प्र.4) दहशतवादविरोधी धोरणे लिहा आणि सध्याच्या संदर्भात त्यांची प्रासंगिकता स्पष्ट करा.

प्र.5) संरक्षण खरेदी प्रक्रियेची उद्दिष्टे, वैशिष्ट्ये आणि वेगवेगळे टप्पे स्पष्ट करा.

प्र.6) सागरी सुरक्षा धोक्यांच्या विविध श्रेणी थोडक्यात लिहा.

प्र.7) राष्ट्रीय सायबर सुरक्षा धोरणावर टिप्पणी द्या.

प्र.8) भारतातील सायबर कमांड स्ट्रक्चरचे गंभीर विश्लेषण करा.

प्र.9) द्विपक्षीय आणि बहुपक्षीय संरक्षण करार काय आहेत?

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर लघु टीपा लिहा.

[2×5=10]

- अ) लष्करी देवाणघेवाण
- ब) नियंत्रण रेषा (एलओसी)
- क) केंद्रीय सशस्त्र पोलिस दल (सीएपीएफ)
- ड) भारताचा अणु सिद्धांत

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3216

[Total No. of Pages : 4

[6561]-157

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0907 : (b) LAW OF FORENSIC SCIENCE

(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part-A. Each question in Part-A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part-B. Each question in Part-B is for 10 marks.*
- 3) Answer any two questions from Part-C. Each question in Part-C is for 5 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Elucidate the Meaning, Nature, Scope & Development of Forensic Science.

Q2) Discuss types of Forensic Evidence and Explain the methods of preservation of forensic evidence.

Q3) Explain Medical Evidence and Medical witness with reference to its use, value and utility.

Q4) Explain the Meaning and Importance of Brain Fingerprinting, its Use in Criminal Investigation. What Guidelines are issued by Supreme Court and NHRC in respect of Brain Fingerprinting?

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** What do you understand by Fingerprint Forensics? Explain its Importance, role in criminal investigation and its Evidentiary Value in the Court of Law.
- Q6)** Explain the meaning and scope of Ballistics and explain the role of a ballistics expert, his opinion and admissibility of such opinion in the Court of Law.
- Q7)** What is 'Narcoanalysis'? Explain Scientific Theory behind Narcoanalysis, Precautions before conducting the tests, its importance in criminal investigation and its Evidentiary value in Court of Law.
- Q8)** What is the 'Handwriting Analysis'? Explain underlying principles for handwriting analysis, its Evidentiary value, Judicial approach and evidentiary value of expert opinion on handwriting.
- Q9)** Explain right to privacy and right against Self-Incrimination under Constitution of India in the light of forensic science.

PART - C

Q10) Write short notes on any two.

[2×5=10]

- a) Inquest
- b) Polygraph test
- c) Questioned Documents
- d) DNA Fingerprinting
- e) Digital Forensics

Total No. of Questions : 10]

PE3216

[6561]-157

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0907 : (b) LAW OF FORENSIC SCIENCE

(CBCS 2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) भाग-क मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-क मधील प्रत्येक प्रश्न 5 गुणांचा आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) न्यायवैद्यक विज्ञानाचा अर्थ, स्वरूप, व्याप्ती आणि विकास स्पष्ट करा.

प्र.2) न्यायवैद्यकीय पुराव्याच्या प्रकारांवर चर्चा करा. न्यायवैद्यकीय पुराव्याच्या जतनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.3) वैद्यकीय पुरावा आणि वैद्यकीय साक्षीदार यांचा वापर, मूल्य आणि उपयुक्तता यांच्या संदर्भात स्पष्ट करा.

प्र.4) ब्रेन फिंगरप्रिंटिंगचा अर्थ आणि महत्त्व, गुन्हेगारी तपासात त्याचा वापर स्पष्ट करा. ब्रेन फिंगरप्रिंटिंगच्या संदर्भात सर्वोच्च न्यायालय आणि राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाने कोणती मार्गदर्शक तत्वे जारी केली आहेत?

- प्र.5)** फिंगरप्रिंट फॉरेंसिक्स म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व, गुन्हेगारी तपासात भूमिका आणि कायद्याच्या न्यायालयात त्याचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.
- प्र.6)** बॅलिस्टिक्सचा अर्थ आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. बॅलिस्टिक्स तज्ञाची भूमिका, त्याचे मत आणि कायद्याच्या न्यायालयात अशा मताची स्वीकार्यता स्पष्ट करा.
- प्र.7)** 'नाको विश्लेषण' म्हणजे काय ? नाको विश्लेषणमागील वैज्ञानिक सिद्धांत, चाचण्या करण्यापूर्वी घ्यावयाच्या खबरदारी, गुन्हेगारी तपासात त्याचे महत्त्व आणि कायद्याच्या न्यायालयात त्याचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.
- प्र.8)** 'हस्तलेखन विश्लेषण' म्हणजे काय ? हस्तलेखन विश्लेषणासाठी अंतर्निहित तत्त्वे, त्याचे पुराव्याचे मूल्य, न्यायिक दृष्टिकोन आणि हस्तलेखनावरील तज्ञांच्या मताचे पुराव्याचे मूल्य स्पष्ट करा.
- प्र.9)** फॉरेंसिक सायन्सच्या प्रकाशात भारतीय संविधानानुसार गोपनीयतेचा अधिकार आणि स्वतःवर आरोप करण्याविरुद्धचा अधिकार स्पष्ट करा.

भाग-क

- प्र.10)** कोणत्याही दोन प्रश्नांवर लहान नोट्स लिहा.

[2×5=10]

- अ) चौकशी
- ब) पॉलीग्राफ चाचणी
- क) प्रश्नांकित कागदपत्रे
- ड) डीएनए फिंगरप्रिंटिंग
- इ) डिजिटल फॉरेंसिक्स

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE5079

[Total No. of Pages : 4

[6561]-158

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE 0908(C) : LAND LAWS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.*
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.*
- 3) Answer question. no. 10 from Part C as directed. Question no. 10 is for 10 marks.*

PART - A

[2×15=30]

Q1) Describe the provisions for the distribution of surplus land under The Maharashtra Agricultural Lands (Ceiling on Holdings) Act, 1961.

Q2) Discuss the provisions related to powers and functions of Revenue Officers under the Maharashtra Land Revenue Code, 1966.

Q3) What is mean by “Record of Rights” and discuss the provisions related to record of rights as provided in Sections 147-159 of the code.

Q4) What is mean by “Tillers Day” and write a Note on termination of tenancy by operation of law under the Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Write a note on historical background, object, application of The Maharashtra Prevention of Fragmentation and Consolidation of Holdings Act, 1947.
- Q6)** State and explain provisions relating to submission of returns and failure to submit returns under the Maharashtra Agricultural Lands (Ceiling on Holding) Act 1961.
- Q7)** Discuss the powers and functions of the Collector under the Mamlatdars' Courts Act, 1906.
- Q8)** Write a note on the functions and powers of the Maharashtra Revenue Tribunal under the Maharashtra Land Revenue Code, 1966.
- Q9)** Explain in detail provisions relating to termination of tenancy on default of Tenant under the Maharashtra Tenancy and Agricultural Lands Act, 1948.

PART - C

Q10) Write short notes on (any two).

[2×5=10]

- a) Grant of lands
- b) Wajib - ul - arz.
- c) Ceiling on holding of land
- d) Powers of Mamlatdar and Joint Mamlatdars

Total No. of Questions : 10]

PE5079

[6561]-158

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE 0908(C) : LAND LAWS

(2023 CBCS Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्न 15 गुणांचा आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्न 10 गुणांचा आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्र. 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.
-

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) महाराष्ट्र कृषी जमीन (धारणेवरील कमाल मर्यादा) अधिनियम, 1961 अंतर्गत अतिरिक्त जमिनीच्या वाटपाच्या तरतुदींचे वर्णन करा.

प्र.2) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 अन्वये महसूल अधिकाऱ्यांचे अधिकार व कार्ये यासंबंधीच्या तरतुदींची चर्चा करा.

प्र.3) “हक्कांची नोंदी” म्हणजे काय आणि महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितेच्या कलम 147-159 मध्ये प्रदान केल्यानुसार हक्कांच्या नोंदीशी संबंधित तरतुदींवर चर्चा करा.

प्र.4) “कृषक दिवस” म्हणजे काय आणि महाराष्ट्र भाडेकरार व शेतजमीन अधिनियम, 1948 अन्वये कायद्याच्या अंमलबजावणीद्वारे भाडेकरार संपुष्टात आणण्याबाबत एक टीप लिहा.

प्र.5) महाराष्ट्र विखंडन प्रतिबंध आणि एकत्रीकरण अधिनियम, 1947 ची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, उद्दिष्ट, अर्ज यावर एक टीप लिहा.

प्र.6) महाराष्ट्र कृषी जमीन (धारणेवरील कमाल मर्यादा) अधिनियम 1961 अंतर्गत विवरणपत्र सादर करणे आणि विवरणपत्र सादर न करणे यासंबंधीच्या तरतुदी स्पष्ट करा.

प्र.7) मामलेदार न्यायालय अधिनियम, 1906 अन्वये जिल्हाधिकारी यांचे अधिकार व कार्ये यांची चर्चा करणे.

प्र.8) महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता, 1966 अन्वये महाराष्ट्र महसूल न्यायाधिकरणाची कार्ये व अधिकार यांविषयी एक टीप लिहा.

प्र.9) भाडेकरू डीफॉल्ट केल्यावर भाडेकरार संपुष्टात आणण्याशी संबंधित तरतुदी तपशीलवार स्पष्ट करा महाराष्ट्र भाडेकरार व शेतजमीन अधिनियम, 1948 अन्वये.

भाग-क

प्र.10) कोणत्याही दोन वर संक्षिप्त टिपणे लिहा.

[2×5=10]

- अ) जमीन प्रदान करणे (Grant of land)
- ब) वाजिब-उल-आर्झ (Wajib-ul-arz)
- क) जमीन धारणेवरील कमाल मर्यादा
- ड) मामलेदार आणि संयुक्त मामलेदार यांचे अधिकार

Total No. of Questions : 10]

SEAT No. :

PE3217

[Total No. of Pages : 4

[6561]-159

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0909 : (d) ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) Answer any two questions from Part A. Each question in Part A is for 15 marks.
- 2) Answer any three questions from Part B. Each question in Part B is for 10 marks.
- 3) Answer question. no. 10 from Part C as directed. Question no. 10 is for 10 marks.

PART - A

[2×15=30]

- Q1)** Define Artificial Intelligence and examine the distinctions between Narrow AI and general AI. Explain the role of Artificial Intelligence in modern legal practice.
- Q2)** “Artificial Intelligence can be used for both beneficial and harmful purposes, making ethical regulation essential.” Explain this statement with reference to the core principles of AI ethics. Discuss how concepts such as fairness, reliability, safety, privacy, and inclusiveness guide the responsible development and deployment of AI systems.
- Q3)** Discuss the legal challenges posed by AI - generated works and inventions under Indian intellectual property laws. Explain the position of the copyright Act, 1957 regarding AI - generated content, and examine issues of patentability of AI inventions under the Patent Act, 1970.
- Q4)** Evaluate the application of Artificial Intelligence in the civil justice system with special focus on online dispute-resolution mechanisms and AI-assisted case-outcome prediction.

P.T.O.

PART - B

[3×10=30]

- Q5)** Elaborate Constitutional provisions related to AI in India, with special reference to Art. 21.
- Q6)** Examine the concept of product Liability in the context of Artificial Intelligence systems. Explain relevant tort law principles in determining the liability.
- Q7)** Evaluate the key considerations involved in designing future legal frameworks for Artificial Intelligence, with reference to proposed regulatory approaches.
- Q8)** Critically discuss relevant provisions of Copyright Act, 1957 with respect to AI-generated content.
- Q9)** Explain the role and limitations of AI in various sectors.

PART - C

Q10) Write a note on any two of the following.

[2×5=10]

- a) Data privacy & Data Protection
- b) Principles for AI Ethics
- c) Role of AI in Criminal Justice System
- d) Law for AI Autonomous Systems

Total No. of Questions : 10]

PE3217

[6561]-159

Third Year LL.B. (Three Year Law Course)

LDSE - 0909 : (d) ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND LAW

(2023 Pattern) (Semester - V)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) भाग-अ मधील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-अ मधील प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहे.
 - 2) भाग-ब मधील कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे द्या. भाग-ब मधील प्रत्येक प्रश्नाला 10 गुण आहे.
 - 3) निर्देशानुसार भाग-क मधील प्रश्न क्रमांक 10 चे उत्तर द्या. प्रश्न क्रमांक 10 हा 10 गुणांसाठी आहे.

भाग-अ

[2×15=30]

प्र.1) कृत्रिम बुद्धिमत्तेची व्याख्या करा आणि संकीर्ण एआय आणि सामान्य एआय मधील फरक तपासा. आधुनिक कायदेशीर व्यवहारात कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.2) “कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा वापर फायदेशीर आणि हानिकारक दोन्ही उद्देशांसाठी केला जाऊ शकतो, ज्यामुळे नैतिक नियमन आवश्यक होते.” एआय नीतिमत्तेच्या मुख्य तत्वांच्या संदर्भात हे विधान स्पष्ट करा. निष्पक्षता, विश्वासार्हता, सुरक्षितता, गोपनीयता आणि समावेशकता यासारख्या संकल्पना एआय प्रणालींच्या जबाबदार विकास आणि तैनातीचे मार्गदर्शन कसे करतात यावर चर्चा करा.

प्र.3) भारतीय बौद्धिक संपदा कायदांतर्गत एआय-व्युत्पन्न कामे आणि शोधांमुळे उद्भवणाऱ्या कायदेशीर आव्हानांवर चर्चा करा. एआय-व्युत्पन्न सामग्रीबाबत कॉपीराइट कायदा, 1957 ची स्थिती स्पष्ट करा. आणि पेटंट कायदा, 1970 अंतर्गत एआय तंत्रज्ञानामुळे उद्भवणाऱ्या एआय शोधांच्या पेटंटेबिलिटी मुद्द्यांचे परीक्षण करा.

प्र.4) ऑनलाइन विवाद-निराकरण यंत्रणा आणि एआय-सहाय्यित केस-परिणाम अंदाज यावर विशेष लक्ष केंद्रित करून नागरी न्याय प्रणालीमध्ये कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या वापराचे मूल्यांकन करा.

- प्र.5)** कलम 21 चा विशेष संदर्भ घेऊन भारतातील कृत्रिम बुद्धिमत्तेशी संबंधित घटनात्मक तरतुदींचे विस्तृत वर्णन करा.
- प्र.6)** कृत्रिम बुद्धिमत्ता प्रणालींच्या संदर्भात उत्पादन दायित्वाची संकल्पना तपासा. दायित्व निश्चित करण्यासाठी संबंधित टॉर्ट कायद्याची तत्वे स्पष्ट करा.
- प्र.7)** प्रस्तावित नियामक दृष्टिकोनांच्या संदर्भात कृत्रिम बुद्धिमत्तेसाठी भविष्यातील कायदेशीर चौकटी तयार करण्यात गुंतलेल्या प्रमुख बाबींचे मूल्यांकन करा.
- प्र.8)** कृत्रिम बुद्धिमत्तेद्वारे व्युत्पन्न केलेल्या सामग्रीच्या संदर्भात कॉपीराइट कायदा, 1957 च्या संबंधित तरतुदींवर टीकात्मक चर्चा करा.
- प्र.9)** विविध क्षेत्रांमध्ये कृत्रिम बुद्धिमत्तेची भूमिका आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

भाग-क

प्र.10) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[2×5=10]

- अ) डेटा गोपनीयता आणि डेटा संरक्षण
- ब) एआय नैतिकतेसाठी तत्वे
- क) फौजदारी न्याय प्रणालीमध्ये एआयची भूमिका
- ड) एआय स्वायत्त प्रणालींसाठी कायदा

